

Yone

Solo Puwano Matanema:na:wa Wekeye

Yesu sena ilipe hanosene semetei nowa Yonekeye. Yone Yesuyewi nano ketea seyawa ta:tapola;, apula: Yesuyewi nano ketea timiyawana papokeye. Alanase sena kesaleyawa Yesuma himu semetei matanemita: puka we Yoneyewi momateyakeye. Yone e unuwa mupapola:la;, sena ilipe hanosene Yesuyewi himu hapa matana sena amowa Yone ene ekeye. Aluse nono solopela:la: momateyakeye. Yesu mene tesile hanapola: hepene falemi hanapita;, yapene talo tekapeipe (60) itapa tepela: Yoneyewi puka we momateyakeye.

Yone Suluwemi Mou Elakamo Momateya

- 1:1-18 Yesu peleya: weyemi seta: minama ela;, puwano Ewa Kotewalapulu elipe kao enekeye.
- 1:19-51 Yone hano toluyetiseyewi mane tiyapose Yesuyewi E sena ilipe hanosene noka ta:peyakeye.
- 2:1-24 Yesuyewi hene hawa waine hano notoyakeye.
- 3:1-36 Yopolotelawemi Nikitimaseyewi Yesuma selapose minakeye.
- 4:1-54 Yesuyewi Samelia kesalema seyakeye.
- 5:1-47 Yelusaleme sitiwemi tikina elapita: Yesuyewi se tiye mikeye.
- 6:1-71 Yesuyewi sena pipe taosenema (5,000) falawa maita: mikeye.

- 7:1-8:59 Yelusaleme sitiwemi tikina elapita:
Yesuyewi wa:ke se tiye mikeye.
- 9:1-41 Sena si kolawa Yesuyewi fala:wayakeye.
- 10:1-42 A:pele sipi pota:tesene senawa Yesuk-
eye.
- 11:1-57 Lasalase kuluwa Yesuyewi mene tesik-
eye.
- 12:1-11 Yesu kuma:na: ikilawa mapatopita:
Meliyewi Yesu onatuwemi nano ikomo
hoseya helakeye.
- 12:12-50 Yesu kopolo toki wapa:kemi tapela:
Yelusaleme sitiwemi inapitekiwa, sena ke-
saleyewi Ewa solopita: Yu sena tililayawa
Yesuma mapolose sita:nekeye.
- 13:1-16:33 Yesu Yelusaleme sitiwemi
hanosekiwa E sena ilipe hanosema se tiye
mikeye.
- 17:1-20 Yesuyewi E Atama kulukululakeye.
- 18:1-19:42 Yesuwa sihelelese kotopela: i kelipa-
poya palese kulukeye.
- 20:1-31 Yesu mene tesile hanapita: Yelusaleme
sitiwemi sena kesale nokamoke papokeye.
- 21:1-25 Yesu hano Kalili hawe inapola: E sena
ilipe hanosema waiyakeye.

*Yesu E Unuwa Nowa Sokeye, Au Seyawa Wek-
eye*

¹ Nano ketea sopoke ma:ta: ti ikila emiwa,

E unuwa Solo * puwano kokolo kao enekeye. Sowa Kotewalapulu semetei enekeye. Sowa Ene Kotekeye. ² Nano ketea sopokeye ma:ta: ti ikila emiwa Ewa Kotewalapulu semetei kokolo kao enekeye. ³ Ewemi tese nano ketea sopokeye ma:ta: tikeye. Ewa iya:pela: nano ketea sopokeye ma:ta: timakeye. Alawamona, Ewa emi tese ma:ta: tikeye.

⁴ Kokolo kao elakamoke mouwa Ewa Ene ekeye. Kokolo kao elakamoke ho:liyawa senamawana kinisekeye. ⁵ Ho:liya amoke yopolotela olapo honosane sosolo ho:lilise elakeye. Yopolotelayewi ho:liyawa eta: sekakoma:na: telamakeye.

⁶⁻⁷ Aluse ho:liyawa selapose sena semetei nowa Koteyewi hamona seyakeye. Hamonapita: minawa Ewa unuwa Yonekeye. Sena kesale sopokeye ta: timita: eyewi selapose minakeye. ⁸ Ho:liyawa emakeye. Ho:liyawa eyewi selapose minakeye. ⁹ Aputa: heneye ho:liyayewi peleya: weyemi sena kesale sopokeye ho:lilimita: minakeye. ¹⁰ Alawamona puwano fa:nemiwa Eyewi peleya: weyamowana senala: amowana timiyakeye. Eyewi Ene timiya kamunuse Ewa peleya: sosolo weyemi mina ikila emiwa sena kesale Ewa kepoliyetikeye. Koteyewi Ewa hamonapita:, minawa sena kesale eta: matanemak-

---

* **1:1** Puwano fa:nemi Yu sena amowa ipilise sita:la: Kote unuwa hokatolose hokato eta: seyamakeye. Iyewi pale selese unuwatase Sowa amunuse seyakeye. Alake Yoneyewi puka we momatelese Yesu Ene unuwapo nowa Sokeye, amunuse momatepita: Yu sena sopoyawa matanese Yesuwa Kote semetei kakeye.

eye. ¹¹ Ene sena maya koamesa: inapitekiwa iyawa Ewa eta: seli silimakeye. ¹² Alawamona sena kesale nokamo ke Ewa nekanese Eyewi Ewa unuwapowa papela: Ema himu semetei matane-saleke ima Eyewi selese, “Kiwa Kote Salakeye,” esa: seyakeye. ¹³ Kote e sa:keye, au seyawa sena kesaleyawa tiyapola: sala tiye apoya amakeye. Sena kesaleyewi tiyapola: sala kesa:pe sala amowa senayewi Ene matanawamoke akeye. Alawamona, Kote sala sita:pesita: Koteyewi Ene matanese selese, “Kewa Neyewi nine Ni Sa:keye.” Aluse Ene E Sa:le sita:pesita: apolowayakeye.

¹⁴ Aputa: Solo nini sena tomawa tiye, peleya: weyemi inapola: niwanapulu enekeye. Eyawa niwamo matanese sosolo seselese, heneye solo amowa Ewemi woliyetiye ela: se tiye kinisekeye. Solo kinakamokiwa Yesuyewi penaiya ho:liyawa niyewi papokeye. Ene penaiya ho:liyawa Ene Kote sala semetei kanase Kote penaiya ho:liyawa akeye.

¹⁵ Aputa: Kote sala amowa Yoneyewi seyakeye. Yoneyewi penanose selese, “Sena sikape mina:na:wa Ewa Ene hene heneye puwanokeye. Newa a kesima:na: Ewa puwano kokolo kao enekeye. Puwano kokolo kao enenase Ewa Ene hene heneye sosokeye. Newa koloteakeye,” aluse Yoneyewi seyawamunuse potakamake Yesuwa inapita: papokeye.

¹⁶ Yesuyewi niwa sopoke mokopo sosolo sese-lakeye. Me wa:ke sikapewala, wa:kiwala mokopo seselese elaposakeye. ¹⁷ Kote solo elewa Moseseyewi senama sowa mikeye. Aputa: mokopo seselesewana, heneye selesewana, Yesu

Kelesoyewi nima mikeye. ¹⁸ Senayewi Kotewa eta: potesemakeye. Alawamona, Ene E Sa:le semetei kamunuse elipe semetei sita:nenase, Sala amoke Koteyewi alusewa waloma:na:pela: minakeye.

*Yone Hano Toluyetiseyewi Seyawa Wekeye
Ma:tiu 3:1-12; Make 1:1-8; Luki 3:1-18.*

¹⁹ Yu sena tililayawa pilisiti senamawana, Li-fai senamawana selese, “Kiwa Yelusaleme siti iya:pela: Yonema nano ta:pa:na:wa ha:na:pa:.” Aputa: iwa hanapola: Yone enewemi inapola: selese, “Kewa ipa:? Koteye hamona seya senawa kewama?” ²⁰ Aputa: Yoneyewi eta: mupapomakeye. Eyewi hokatolose selese, “Newa Kelesomakeye.” ²¹ Au selapita: iyewi selese, “Kewa ipa:? Ilaya kewama?” † Aputa: eyewi selese, “Aupa, newa Ilayamakeye.” Au selapita: iyewi selese, “Sepatosene sena sosowa kewama?” Au selapita: eyewi selese, “Nemakeye,” au seyakeye.

²² Au selapita: iyewi selese, “Kewa ipa:? Niwa hamona seya sena amawa niyewi sema:na:pela: keyewi sema.” ²³ Aputa: eyewi selese, “Moawemi unuwapo selese sena amowa nekeye. Pi-seiki mina:na:wa isu kiwemi koakenananeke heka:ta:pa: au sema:na:wa sena amowa nekeye. Newa Aisaiyewi momateyalakeye,” au seyakeye. ‡

²⁴ Aputa: Felesi senayewi hamona seya sena amoke selese ²⁵ “Kelesowa sikapewala, Ilaya

---

† **1:21** Ilaya puwano fa:nemi sepatosene senakeye. ‡ **1:23** Aisaia 40:3

amowana, apula: sepatosene sena sosowa ke-makeye. Alake ko:lupita: keyewi sena kesalewa hawemi toliyetisiye?”

²⁶⁻²⁷ Au selapita: Yoneyewi selese, “Neyewi sena kesale hawemi semetei toluyetiyakeye. Nawa enewemi sena semetei nowa mina:na:keye. Ewa mina:na:wa kiwalapulu elakeye. Aluse kiyawa Ewa mamatanekeye. Ewa sena sasonase tima:na: tisene sena e tamaka amowa fakelesene aluse neyewi fakema:na:wa eta: ilimanakeye. Ewa sena sasonase neyewi Ewamopela: tima:na: tisene tima:na:pela: elawamona sikapewala nawa koloteanase neyewi tiyakamakiwa eta: ilimanakeye. Nawa Ewalapulu eta: ilimakeye.” ²⁸ Aluse Yoneyewi Petani koawemi seyakeye. Hano Yotane tapo fa:nemi Petani koamesa: elakeye. Hano Yotanewemi Yoneyewi sena kesale hawemi tolusulakeye.

“Kote A:pele Sipi E Sa:le Inatakeye,” Au Seyawa Wekeye

²⁹ Nukulapo semetei eniyapola:, kiapo Yoneyewi potakamake Yesu inapita: potose selese, “Pota:pa:. Kote a:pele sipi E Sa:wa inatakeye. Sena kesaleyewi peleya: sosolo we sita:ne himu matanawemi nano olokeyatelawa Eyewi iya:pa:na:keye. ³⁰ Puwano Ewane neyewi kima selaka akeye. Alake neyawa puwano minanase sena nowa sikape mina:na: seyawa iniseya epalakeye. Alake sena amowa nawa eta: kesilama Ewa Ene puwano fa:nemiwa kokolo

kao enekeye. Alake sena amowa Ene hene heneye puwanokeye.

³¹ Puwano sena nowa Koteyewi hamonama:na: e seyawa neyewi ta:tese ipi inaposapei, aluse matanese newa eta: kolaiyamakeye. Alawamona Isolaiya sena kesaleyewi kiyawa Ewa matanemita: kiwa neyewi hawemi toluyetiyak-eye. Hawemi toluyetiyapola: Ewa walosene amunuse walokeye,” aluse Yoneyewi seyakeye.

³²⁻³³ Au seya wa:ke Yoneyewi selese, “Puwano Koteyewi nema hawemi toluyetima:na: hamona seyakeye. Koteyewi se tiye mini kemi selese, ‘Ho Napolo inapola: sena semetei nowemi helepita: eye ene kemi Ho Napowa sena kesalema miya:na:keye.’ Au seya Koteyewi seyawamunuse sena amowa hetetiya inapita: puwano Ewa neyewi eta: kolaiyamakeye. Tikilitelawane Ho Napowa a:nema: tumu amuna Ewemi helepita: potose neyewi matanese, ‘Koteyewi puwano solo amowa Ewalakeye,’ esa: neyewi matanakeye.

³⁴ Matanepela: Ewane ne siyewi potapola: selese, ‘Ewa heneye Kote E Sa:keye. Koteyewi ta:peya Sena Epa ewalakeye,’ esa: neyewi selese elakeye.” Au seya Yoneyewi seyakeye.

Yesuyewi Sena Semetei Hanosene Puwano Ta:peyawa Wekeye

³⁵ Yopolotela semetei eniyapola:, kiapo Yone ene sena semetei hanosene sena elipei sita:la:, eyewi potakamake ³⁶ Yesuwa hanapitekiwa potapola: holose selese, “Pota:pa:. Koteyewi a:pele sipi e sa:le Ewa hanatakeye.” ³⁷ Au seya hopita: Yoneyewi sena semetei hanosene

a:ko: amoke ta:tapola: Yonewa iya:pela: Yesuwa kulule hanose hapakeye. ³⁸ Kulule hanose inapita: Yesuyewi fa:tapo elipei kulule hanose inapitekiwa potapola: selese, “Ka:ko: ena popa:na:pela: ina:?” Au selapita: a:te selese, “Lapai, (e seya amowa mouwa, Walosene sena) § Kewa koane kami enisena?”

³⁹ Apula: Yesuyewi selese, “Potapose mina.” Aputa: elipei Yesuwalapulu hanapola: E koane enisewa papokeye. Papo ikila kemi Yesuwalapulu sita:nekeye. Yesuwalapulu sita:ne ikila amowa ka:le opo pinipikeye.

⁴⁰ Yone sowa ta: tiyapola: Yesu kulu hanose hapa sena a:ko: nowa unuwa A:nitulukeye. A:nitulu ewa Saimone Pita e ma:ekeye. ⁴¹ Puwano A:nitulu ewa e ma:e Saimone amowa keye hapakeye. Hanapola: ewa keyalapepela: potapola: selese, “Sena Koteyewi hamonama:na: Mesaiyawa mina e seyawa na:te papokeye. Mesaiya amo mouwa Kelesokeye. Kelesowa Koteyewi Piseiki ta:pele tiyapola: apoya alapokeye.”

⁴² Au seya A:nituluyewi Saimone amowa siliye Yesu enewemi minakeye. Inapita: Yesuyewi ewa potapola: selese, “Kewa Yone e sa:le Saimone elakeye. Yemiwa Neyewi kewa unuwatase Sifase unu tuwatakeye,” esa: Yesuyewi seyakeye. Aputa: Sifase unuwapowa Kiliki solopela:la: Pita unuwapokeye.

---

§ 1:38 Ili solopela:la: Lapae, au selesekeye. Nini solopela:la: Walosene sena, au selesekeye.

Filipi Natanio A:ma Yesuyewi Ina:pa: Seyawa Wekeye

⁴³ Yopolotela semetei eniyapola:, kiapo Yesu Kalili peleya:wemi hapakeye. Hanapola: Filipi potosekiwa selese, “Newamo kulu ina:pa:,” au seyakeye. ⁴⁴ Aputa: Filipi ene Pesaita taunewemi enekeye. A:nituluwala, Pitawala iwa Pesaita taunewemi ilipe sita:nekeye. ⁴⁵ Filipi hanapola: Natanio potapola: ema selese, “Moseseyewi solo ele pukawemi momate tiye apoya sena amowa niyewi papokeye. Sepatosene senayawala Ewane momateyawa niyewi papokeye. Ewa Yosepeyewi e sa:le Yesukeye. E koamesa: Nasaleta koakeye.”

⁴⁶ Au selapita: Natanioyewi selese, “Nasaleta koamesa: emiwa sena napolo eta: inisemakeye.” Au selapita: Filipiyewi selese, “Potapose mina,” au seyakeye. ⁴⁷ Aluse a:ko: hanapola: Natanio inapita: Yesuyewi potapola: selese, “Isolaiya sena napowa ewalakeye. Eyewi nano mokopo eta: selesemakeye.” ⁴⁸ Au selapita: Natanioyewi selese, “Keyawa newa noko:lu matanese potapola: sela:?” Au selapita: Yesuyewi selese, “Filipiyewi kema mine e seyawa kewa i kalu mouwemi helapita: Neyewi kewa papokeye.”

⁴⁹ Au selapita: Natanioyewi selese, “Walosene sena, Kote sena Sa:wane Kewalakeye. Kewa Isolaiya sena kesale Piseikeye.” ⁵⁰ Aputa: Yesuyewi selese, “Kewa i kalu mouwemi helapita: Neyewi papokeye. Alanase keyawa Newa himu semetei matanekeye. Alawamona Neyewi nano seya weyamowa koloteakeye. Sikape nano ketea sosolo nowa keyewi potaposakeye.” ⁵¹ Aluse

wa:ke Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Mekifala takalese kola:tese, takalese koya:sela:, Sena Sa:yawa Newa piseiwemi wapa:se falemi Kote hepene senawa inapola: mene hanapita: kiyewi potaposakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

2

Kena Taunewemi Sena Nowamoke Kesale Tise Tikina Wekeye

¹ Ikiwapo a:ko: itapa tepela:, ikila osokemi sena nowamoke kesale tise tikinakeye. Kalili peleya: emi Kena taunewemi tikinakeye. Tikinisene koawemi Yesuyewi Ene e amawa hanapola: henekeye. ² Aputa: Yesuwala, Ene sena ilipe hanosewana, ima sena pisili mina selapita: iwa hanapola: emi sita:nekeye.

³ Aputa: sena kesale sopoke sita:neyawa waine hawa napela: kotetiyapita:, Yesu Ene yoyewi Ema selese, “Waine hawa iyewi sopoke napela: kotetikeye.” ⁴ Au selapita: Yesuyewi E amama selese, “Ni amao, ko:lupita: keyawa Nema sela:? Ne okane * a seta: hetetimakeye.” ⁵ Au selapita: Yesuyewi E amayewi sena pisili tima:na: tisene senama selese, “Yesuyewi kima nano timita: selapitekiwa, semeteiwa kamunuse ta: tiyapola: tima:na: tiya:pa:,” au seyakeye. ⁶ Au selapita: potakamake hano wa:tesene etewa timiya tekapeipe talamo sosolo amuna sita:newa papok-eye. Aputa: Yu sena tililayawa matanese kiwa,

---

* **2:4** Amo mouwa wekeye. Ne Ni Atayewi Newa hamone sena kesalewa sopoma walose tima:na: tima:na: opo amowa seta: hetetimakeye.

“Koteyewi nima epelemita: niyewi tiya:le selakolosekeye.” Aluse matanemita: tiya:le selakomita: etewa talamowemi semetei semetei talo oloipe litawa amuna hano wasu tiye koawemi tiye tikeye. ⁷ Potapola: sena pisili tima:na: tisene senama, Yesuyewi selese, “Etewa talamo sosowa woliyetimita: hawa wasu tiye selama.” Au selapita: iyewi hawa wasu tiye selatiye woliyetikeye. ⁸ Woliyetipela: potapola: Yesuyewi tima:na: tisene senama selese, “Etewa talamo sosolo emiwa hano ka:nawane, wasu tima sena tikina emi tikina pisili maita: wasu tiye ha:na:pa:.” ⁹ Au selapita: iyewi wasu tiye hanapola:, sena tikina pisilima kinapita: eye menakeye. Hene hawa waine hano notoyawa eyewi eta: matanemakeye. Aputa: tima:na: tisene sena hano towayama iyewi semetei matanakeye. Sena pisili waine hawa na:sela: sena kesale napute tili e ko:luwa mina e seyakeye. ¹⁰ Mina selapita: eyewi selese, “Niyewi alusewa wekeye. Waine hano hene heneye napolo noiyawa puwano sena kesale tikinawemi minama kinisekeye. Puwano miwa iyewi ili napita: potapola:, waine hano kolotea noiyawa sikape kinisekeye. Alawamona, keyewi waine hano kolotea noiyawa puwano kinatakeye. Heneye noiyawa sikape kinatakeye,” au seyakeye.

¹¹ Aputa: senayewi matanemita: Yesuyewi Kote penaiyayewi matanepela: tisene puwanowa wekeye. Hene hawa waine hano notolomita: timiyakeye. Kalili peleya: emi Kena taunewemi Eyewi timiyakeye. E penaiya ho:liya sosolo amowa sena kesale sopoyawa popita: E

penanose timiyakeye. Timinipitekiwa Ene sena ilipe hanoseyewi potapola: Ema himu semetei matanepela: sita:nekeye.

¹² Aputa: tikina kekenepela: usuyetipela: Yesuwala, Yesu E amawana, E ma:ewana, Ewa sena ilipe hanosewana, iwa sopoke hanapola: Kapaneame taunewemi hanapola: ikilale mutamayewi eniya:sela: sita:nekeye.

Kote Koawemi Yesu Hapawa Wekeye

Ma:tiu 21:12-13; Make 11:15-17; Luki 19:45-46.

¹³ Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina ikila amowa mapatopita:, Yesuwa Yelusaleme sitiwemi fiyanekeye. ¹⁴ Fiyanapola: Kote koane solawa suwemi musuluyetiye potakamake senayewi kopolo kaowala, apula: a:pele sipiwala, apula: a:nema:wana wa:la:ya:sela: sitalapita: potapola:, sena noka tepolowemi ka:la:lopela:la: moweni senisila:sela: papok-eye. ¹⁵ Potapola: Yesuyewi mei kakiyewi sita:newa tiyapola:, kakili inapola:, kakili amoke senawana, ilipe kopowa kaowala, a:pele sipiwala † Kote koane siliye minawa nesile hamonite sama:na: a:lakeye. Sama:na: a:pita: senayewi moweni senisila:sela: ka:la:lopela:ne amoke tepolowemi notoloyeti moweni usu sutiye iya:peyakeye. ¹⁶ Sutiye iya:pela: sena a:nema: wa:la:ya:sela: sita:nema Yesuyewi selese, “A:nema: amowa tiye ha:na:pa:. Ni Ata koane weyamowa nano wa:la:losene koane amuna aupa.”

---

† **2:15** Sena kesaleyawa kopolo kaowala, a:pele sipiwala, a:nema:wana, sanapola: satapola: Kotema mita: wa:la:yakeye.

¹⁷ Aputa: ta:tapola: E sena ilipe hanoseyewi Kote pukawemi momateyawa matanakeye. Momateyawa wekeye. “Koteo, Ke koawa hene heneye napolo sopowa Neyewi matanekemiwa puwano matanekeye. Alanase, Neyewi tima:na:wa penanose koane weyamowa napolo temita: tiyakeye.” † Aluse momateyawa Yesu E sena ilipe hanoseyewi matanakeye.

¹⁸ Aputa: Yu sena tililayawa Yesuma selese, “Kewa ipa: alake alalole? Kewa puwano enewa niyewi popa:na:ke walopa:. Kote penaiyayewi matanese tima:na: tisewa keyawa tima:na: tiya:pa:.”

¹⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kote koane weyamowa ekeyetiye ikila usulupe kotetipela: wa:ke Neyewi titima:na:keye.” ²⁰ Au selapita: iyewi selese, “Koane weyamowa tiya:sela: sita:la: yapene talo pinipe epela: tekapeipe (46) itapa tepela: emi titilo. Alawamona noko:lu ikila usulupe yemi Keyawa koane we titiyaposele?”

²¹ Au selapita: Yesuyewi Ene ho koawa Ene tomawa pale seya koane tima:na: seyakeye.

²² Aluse seyawa Yesu Ene kupula: tesile hapa ikila emiwa seya mouwa E sena ilipe hanoseyewi matanakeye. Ikila emiwa Kote pukawemi momateyawala Yesuyewi seyawala seli topukeye.

²³ Aputa: Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina ikila emiwa Yesuwa Yelusaleme sitiwemi ela:, Kote penaiyayewi matanese tima:na: tisewa Eyewi timiyakeye. Timinipitekiwa sena ke-sale mutayewi potosekiwa Ema himu semetei

---

† 2:17 Kisala Puka 69:9

matanakeye. ²⁴ Alawamona, senala: himuyewi matanawa § Yesuyewi potose Eyewi ima himu semetei eta: matanemakeye. ²⁵ Sena matanawa sena nowamoke Yesuma selese eta: waiyamakeye. Yesu Ene Eyewi sena matanawa papokeye.

3

Nikitimaseyewi Yesu Enewemi Selapose Minawa Wekeye

¹ Yu sena semetei nowa unuwa Nikitimasekeye. Ene Yu sena tilila piseikipela: enewa ewa Felesi senakeye. ² Nukulapo Yesu enewemi ewa inapola: selese, “Walosene sena, Kote Kewalapulu semetei enenase Keyewi Kote penaiyayewi matanese tisewa timiyanakeye. Alake nini walosene sena tepela: timita: Koteyewi hamona e seyawa Kewakeye. Aluse niye matanekeye.”

³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Sena wa:ke kesila maelaleke, sena amowa Kote piseikipela: potapola: maelaposakeye.” ⁴ Au selapita: Nikitimaseyewi selese, “Sena tililawa noko:lu wa:ke kesima:na:ne? Sala amuna mene tepela: e ama sulu fa:nemi wa:ke me kesima:na:wa eta: ilimanakeye.”

⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ho Napoyewi sena amowa wa:ke makesilisaleke, apula: hawemi matoliyetisaleke amunawa Kote piseikipela: pote ela senawanapulu mapapesakeye. ⁶ Sena kesaleyewi sala

---

§ 2:24 Senala: himuyewi matanawa wekeye. Puwano kipila epelese sikape iya:pa:na:wamona Yesuyewi potose ima himu semetei eta: matanemakeye.

kesilisewa kapo, ki, fo, kesilisewa tomane akeye. Alawamona sena kesale i kene ho hili temita:, Ho Napolone akeye. ⁷ Neyewi kema selese, ‘Kiwa wa:ke hili kesipela: sita:latipa:,’ au seyawane kewa ta:tapola: howa hanapa. ⁸ Aputa: alopowa hanapita: kena:yewi semetei topukeye. Alawamona, siyewi eta: potesemakeye. Alopoyewi nano nowa popaselepita:, siyewi potosekeye. Alopo ko:lu inapo? Inapola: kami hanape? Au selesene amunuse sena kesale himu fa:nemi Ho Napolo elekiwa ewa tima:na: fa:ne tiseyane sena nowamoke potosekeye.”

⁹ Au selapita: Nikitimaseyewi selese, “Keyewi epe selese amowa noko:lu hetetiyaposape? Newa tikili tekeye.” ¹⁰ Au selapita: Yesuyewi selese, “Nikitimase, Isolaiya walosene sena kek-eye. Kote pukawemi momateya mouwa keye se tiye kinisekeye. Alawamona Keyewi solo se tiye mouwa keye mamatanepa? ¹¹ Alamakeye, ta:ta:pa:. Neyewi kema heneye selakeye. Niyawa nano heneye matanawamoke semeteiwa selesek-eye. Aputa: niyawa * nano papolo semeteiwa selesek-eye. Alawamona, seya amowa kiyawa eta: ta:tesemakeye.

¹² Peleya: weyemi nano ketea timinisewa Neyewi selapitekiwa kiyawa eta: ta: tisemakeye. Aputa: hepene falemi nano ketea timinisewa Neyewi selapitekiwa kiyawa ta: tiyaposelele? Alamakeye, ma ta:taposakeye. ¹³ Alake hepene falemi nano ketea timinisewa potapose sena

---

* **3:11** Niyawa aluse momateya amo mouwa wekeye. Kotewala, Yesuwala, Ho Napowala, iwa sopoke akeye.

nowa hepene falemi hanapola:, peleya: weyemi selapose eta: minamakeye. Nawa Nine semetei hepene emi tese inapola:, Sena Sa:yawa Nawa peleya: weyemi selapose minakeye.

¹⁴ Aputa: puwano moawemi Moseseyewi heseke amuna tese timini tiyapola: i kepela: heseke papela: tilise amunuse, Sena Sa:yawa Nawa epapuluse papela: tilitaposakeye. ¹⁵ Nawa papita: sena kesale eta:wiye Newemi himu semetei matanepela: sita:latipe kamunuse kao sitalaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

¹⁶ Alake peleya: sosolo we sena kesale sopoke sita:newa Koteyewi himu hapa sosolo matananase Ene E Sa:le semeteiwa kamona hamona seyakeye. Hamonapita: Ene E Sa:le minakeye. Inapita: sena kesale eta:wiye Ewemi himu semetei matanepela: sita:newa kokolo kao sitalaposakeye. Iwa maolokeyatepesakeye. ¹⁷ Kote Ene E Sa:yewi senala: falasima:na:pela: eta: minamakeye. Senala:wa mene silima:na:pela: hamona seyakeye. ¹⁸ Aluse Kote E Sa:le sowa sena kesale eta:wiye ta:tiyapitekiwa iwa mafalasipesakeye. Alawamona Kote E Sa:le sowa ma seli ta:tiyapitekiwa, fala:sima:na:wa puwano kao ta:pele tiyapola: apoyakeye. Alake Kote Ene E Sa:le semeteiwa amoke E unuwa eta: seli ta:timanase fala:sima:na:wa puwano kao ta:pele tiyapola: apoyakeye.

¹⁹⁻²⁰ Falasima:na: mouwa wekeye. Ho:liya peleya: sosolo weyemi minakeye. Alawamona, ho:liya minawa sena kesaleyewi mapolose i kene olokeyatela tima:na:pela: yopolotela kemi

sita: tesekeye. Sena kesaleyewi i kene olokey-atela timiyawa sena nowamoke popa:pekise ho:liya emiwa eta: inisemakeye. Ho:liyawa heneye mapolose, ho:liya emi sita:pesena:pela: eta: inisemakeye. ²¹ Alawamona hene heneye seli tisene sena kesale amowa ho:liya emi sita:pesena:pela: inisekeye. Alake iyewi Kote sowa ta:tese kulu hanose timinise sita: tesewa sena sopoyawa popita: iwa ho:liya emi tima:na: tiya:sela: sita: tesekeye.

“Kote Piseikipela: Epesita: Ta:peya Senawa Yesu Enekeye,” Esa: Yoneyewi Seyawa Wekeye

²² Aputa:, Yesu E sena ilipe hanosewana-pulu Yutia peleya:wemi hapakeye. Emi hanose sita:la: iyewi sena kesalewa hawemi tolusulakeye. ²³ Aputa: Ainone koamesa: Salime taunewemi pawemi, hano sosolo emi tene-nase sena kesalewa inapitekiwa iwa Yoneyewi hawemi tolusulakeye. ²⁴ Yoneyewi hawemi toliyeti opo emi ewa tipolo seta: selawapomakeye.

²⁵ Aputa: Yu sena semetei nowamoke Yone e sena ilipe hanosene nokamawa nano olokeyatela itapa tema:na:pela: hawemi selakoma:na:pela: konomonose seyakeye. ²⁶ Konoma:pela:la: selapitekiwa Yone sena ilipe hanosene sopowa Yone enewemi inapola: selese, “Walosene sena, hano Yotane satepela: kewa enene fatemi sena minawa matanepa? Ewa † inaposa isu sosowa seila:pa:na:pela: keye solo kinisekeye.” Au

---

† 3:26 Ewa inaposapo, aluse momateya amo mouwa Yesukeye.

selapita: Yoneyewi, “Henekeye. Ewa neyewi matanekeye.” Au selapita: iyewi selese, “Sena amoke sena kesalewa noka hawemi toluyetiyak-eye. Alake sena kesale sopoyawa kewa iya:pela: Ewamo Enewemi hanakeye.”

²⁷ Au selapita: Yoneyewi selese, “Koteyewi kinapita: semetei kamunuse senayewi tisekeye. Koteyewi makinisaleke senayewi eta: tise-makeye. ²⁸ Puwano neyewi selese, ‘Newa Keleso-makeye. Keleso mina:na: isuwa sosowa neyewi seila:pa:na:pela: newa puwano minakeye.’ Au seya neyewi seyawa kiyewi topukeye. ²⁹ Aputa: sena kesale semiwa sena nowamoke eta: tise-makeye. Kesale semiwa sena amoke ene eyewi tisekeye. Kesale tima:na: e seya sena amoke selapitekiwa ene e ma:eyewi ta:tese epelesekeye. Ene e ma:e epelesene amunuse newa sosolo epelese tima:na: tiya:sela: elakeye. † ³⁰ Yesuwa Ene sosolo tese wapilise epesena:keye. Newa kolotea epesena:keye.” Aluse Yoneyewi seyakeye.

³¹ Aputa: sena hepene falemi tese minawa ene hene heneye putupela: elakeye. Alawamona peleya: weyemi selati sena amowa ene peleya: nekeye. Ene peleya: weyemi nano ketea timinisewa selesekeye. ³² Alake ewa hepene falemi tese minanase hepene falemi nano papowala, nano topuwala, eyewi selesekeye. Sowa sena nokamokiwa ma seli ta:tiyapitekiwa kemi, eyewi nano papowala topuwala kao selesekeye. ³³ Aputa: sena nokamokiwa e sowa ta: tiyapola:

---

† **3:29** Yesu yewi sowa ta:tisene sena kesale amowa kesale semini epapulakeye. Kesale e ko:lu amunawa Yesukeye. Kesale e ko:lu e ma:e amunawa Yonekeye.

sita:la: selese, “Henekeye, Kote sowa henenak-eye,” au selesekeye.

³⁴ Aputa: ewa Koteyewi hamonapita: inapola: Kote sowa se tiye kinakeye. Ho Napowa kolotea kolotea Koteyewi ema eta: mimakeye. Sosolo woliyetiye kinisekeye. ³⁵ Ata Sosoyewi Ene E Sa:le amowa himu hapawa matanepela: ela:, Ene E Sa:le nano sopoke pota: epesita: ta:pele tiyapola: apoyakeye. ³⁶ Alake Kote Ene E Sa:le sowa sena kesaleyewi ta:tiyapitekiwa iwa Kotewalapulu kokolo kao sitalaposakeye. Alawamona, Kote E Sa:le sowa tikape tesaleke iwa Kotewalapulu kokolo kao masitalaposakeye. Ko:yawemiye, sena kesale amoke ta:ta: kolaiye tinase Kote kao konomonose epesena:keye.

4

*Samelia Kesalema Yesuyewi Seyawa Wekeye
Ma:tiu 4:12; Make 1:14; Luki 4:14.*

¹⁻³ Sena kesale amowa Yesuyewi hawemi eta: toliyetimakeye. Alawamona Ene sena ilipe hanoseyewi hawemi tolusulakeye. Sena nokamoke potapola: selese, “Yesu kulu hanosene sena kesalewa mutawa Yesu Ene sena ilipe hanoseyewi hawemi toliyetiya:pa: au seyakeye. Alake Yesu kulu hanosene sena kesale amowa mutawa tekeye. Aputa: Yoneyewi hano toliyeti sena kesale amowa mutamakeye. Yesu sena kesale hano toliyeti amokiwa Yoneyewi sena kesale hano toliyetiya:pa: helete tiye hanakeye.” Aluse selapita: Felesi senayewi topukeye. Alake Yesuyewi matanese, “Neyewi nano timinisewa senayewi selapita: Felesi senama mikeye.” Aluse

matanese Yesu Yutia peleya: iya:pela: Kalili peleya:wemi wa:ke meneye tiye ha:na:na:pela: 4-5 inapola: Samelia * peleya: honosane hanapola: emi enekeye. Samelia peleya: honosane Saika taune emi elakeye. Saika taune pawemi peleya: amowa Yakopeyewi ene e sa:le Yosepema puwano fa:nemi mikeye.

6 Yakopeyewi hano ka:mita: peleya: ta:la emi Yesuwa hanapola: henekeye. Opo honosanewemi E onatuyewi onapela: minanase Ewa hokopita: henekeye. 7-8 Henewanapulu E sena ilipe hanoseyewi nano ma:na:wa wa:la:loma:na:pela: taunewemi hapakeye. Hanapita: Yesu enewemiwa Samelia kesale hano wa:tapose inapita: Yesuyewi selese, “Keyawa Newa hano wasu tiye miya:na:wa ililapa?”

9 Au selapita: Samelia kesaleyewi matanese, “Yu sena Samelia sena elipe semetei eta: tesemakeye. Yu senayewi Samelia senawa asuwatapita:, aputa: Samelia senayewi Yu senawa asuwatapita: eta: asuwatesemakeye.” Aluse matanepela: kesaleyewi selese, “Ko:lupita: Keyawa nema hano wasu tiye tine e seleseye? Kewa Yu senakeye. Newa Samelia kesalekeye. Ko:lupita: Keyewi newa asuwapita: seleseye?” 10 Au selapita: Yesuyewi kesalema selese, “Koteyewi nano ketea mokopo sosowala, keyawa matanese, apula: keyawa Newana potapola:,

---

* 4:4-5 Yutia peleya:wala Kalili peleya:wala Yu sena peleya:keye. Aputa: Samelia sena kesale amowa tiselako esi sena kesalekeye. Tiselako esiwane Yu senayewi Yu kesalema tikeye. Yu senama telayewi Yu kesalewa tikeye.

enekeye, aluse matanakiwa, keyawa Nema aluse eta: sema:na: telamakeye. Neyewi kema selese, ‘Newa hano wasu tiye tine,’ au selapitekiwa keyawa Nema potapola: matanakiwa keyawa Nema selese, ‘Newa hano wasu tiye tine,’ au sema:na: telakeye. Aputa: Neyewi kewa hano si fiyatela miya:na:keye.”

¹¹ Au selapita: kesaleyewi selese, “Peleya: ta:lawa pama sininase wapa:na:wa Keyawa potolo itapalakeye. Hano siwa noko:lu wa:pa:na:ne? ¹² Niyewi tilila kouwa mei Yakopeyewi peleya: weyamowa ta:lakeye. Puwano fa:nemiwa ewalapulu ene salayawala ene a:pele sipiyawala peleya: ta:la hano ka:na semeteiwa menakeye. Yakope kulapita: e peleya:wala hano ta:lawala niyewi potapola: sitalakeye. Peleya: ina tilila kouwa mei Yakopewa sena koloteasula? Keyewi hano pa:ta si fiyatela heneye napolo miya:na: kewa kine semeteiwa sena puwanole? Yakopewa koloteasu eselele?”

¹³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Peleya: ta:la hano ka:nawane sena kesaleyewi menawa wa:kiwala ‘Hano ma:na:tepo,’ au selaposakeye. ¹⁴ Alawamona, Neyewi hano wasu tiye kinapita: sena kesaleyewi na:sela: wa:ke, ‘Hano ma:na:tepo,’ elawa eta: sema:na:makeye. Neyewi hano epe kiniseya hano siwa epapuluse ke suwemi waluse fiyanaposakeye. Aluse kewa kokolo kao elaposakeye.”

¹⁵ Au selapita: kesaleyewi selese, “Sena puwanowo, hano si fiyatelawa nema tine. Kinapita: wa:ke, “Hano ma:na:tepo,” elawa

eta: sema:na:makeye. Aputa: wa:ke neyewi wa:tapose mahelepesakeye.” ¹⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kine ke senawa siliyapola: ina:pa:.” ¹⁷ Au selapita: kesaleyewi selese, “Ne senawa maelakeye.” Au selapita: Yesuyewi selese, “Heneye selakeye. ¹⁸ Puwano sena pipe sopoyewi kewa tikeye. Alawamona, yemiwa sena kewawanapulu ela epa, kewa heneye sena eta: timakeye.”

¹⁹ Au selapita: kesaleyewi selese, “Sena puwanowo, neyewi alusewa keyawa matanese semeta: Kewa sepatosene senanakeye. ²⁰ Kiwa Yu senayewi selese, ‘Yelusaleme sitiwemi Kotema wapilipa:’ Alawamona, niyewi selese, ‘Nini tilila kouwa mei Samelia peleya: tokowemi hanapola: emi iyewi Kotema wapiyakeye.’ ”

²¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Sikape epe hetetiseya ikila emiwa Ni Ata Sosoma wapilise Samelia peleya: tokomowala, Yelusaleme sitiwemiwana elipei semetei emiwa semetei mawapilipesakeye. ²² Ewa wapiyawa kiyewi Samelia sena kesaleyewi heneye napolo mamatanekeye. Yu sena maya emi kesilanase Ewa wapiyawa nini Yu senayewi matanekeye. Koiyawemiye, Koteye ela: niwa Yu sena tapelepela: sena kesale sopoke mene silimita: apoyakeye. ²³ Alawamona sikapewala yemiwana sena kesaleyewi tomayewi matanese wapilima:na:wa himuyewi Kotema heneye napolo matanepela: wapilipesakeye. Sena kesaleyewi hoyawana wapilipesakeye. Heneye matanepela: wapilisene sena kesale amowa

Koteyawa epelesekeye. ²⁴ Kotewa Ene hokeye. Honase Ewa wapilisene sena kesaleyewi hoyewi ela: wapilipa:. Apula:, himuyawala heneye seli matanese wapilipa:.”

²⁵ Au selapita: kesaleyewi selese, “Koteyewi Piseikipela: epesita: ta:peya sena Mesaiya inaposakeye. Amowa iye selese Kelesokeye. Aluse neyewi matanakeye. Ewa inisekiwa nano sopoke nima selaposakeye.” ²⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Keye epe selese amowa, Nekeye.” Au seyakeye.

²⁷ Aputa: Yesu sena ilipe hanosene mene inise potakamake Yesuyewi kesalema selapita: potapola:, howa hanose nano nowa eta: seya-makeye. “Ko:lupita: kesalema seleseye? Nano ena halosapeya:?” Alusewala iyewi eta: seya-makeye. ²⁸ Aputa: kesaleyewi ene potolowa iya:pela:, koamesa: kipila mene hanapola: sena kesalema selese, ²⁹ “Neyewi puwano hela: nano ketea sopoke timiyawa senayewi nema sele-sapekeye. Puwano Eyewi newa eta: papoma amowa neyewi alusene sopowa selesapekeye. Ewa popa:na:ke mina. Kelesowa Ewamone?”

³⁰ Aputa: sena kesaleyewi ili koamesa: iya:pela: Yesu elakemi popa:na:pela: minakeye. ³¹ Yesu sena ilipe hanoseyewi Ema penanose selese, “Walosene sena, nano maiya.” ³² Alawamona Yesuyewi selese, “Neyewi nano nasewa kiyawa mamataneselakeye.” ³³ Aputa: sena ilipe hanoseyewi i kene kemi selese, “Sena nowamoke nano ma:na:wa tiyapola: ine Ema kinisapele?”

³⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Eyewi Newa hamone E matanawa Neyawa kulu hanose, Ene nano tima:na: tisewa Neyewi timini tiyapola: tiyapitekiwa Neyewi nano nasene amunawa epakeye. ³⁵ Aputa: kiyewi selese, ‘Kunei pinipe itapa tepela: witi fo kenepita: supa:na:no.’ Apula: Neyewi selese, Alekenawa pota:pa:. Witi fo supita: yemiwa kenakeye. ³⁶ Witi fo sutakemiwa senayewi nano wa:la:ya hepe yemiwa tisenno. Witi fo sutakemiwa epapuluse sena Yesuwalapulu kokolo kao sita:pesita: siliyakeye. Witi fo kelesene † senawana, apula: witi fo sutakemiwa senawana, elipei a:tewi epelepesakeye. ³⁷ Puwano sena nowamoke selese, ‘Sena nokamoke nano e sa:le keleseno. Aputa: sena nokamoke sutesinikeye.’ Aluse seyawa heneye sepapolakeye. ³⁸ Aputa: sena nokamoke nano e sa:le fipipela: potapola: elapepela:, nano e sa:le fipilawa fiyanenapita: alekenawemi fowa heyawa kiyewi sutapola: Neyewi hamona e selakeye. Sena nokamoke hokolose timiya kamowa fo heyawa kiyewi sutesenekeye.”

³⁹ Aluse Yesuyewi Ene sena ilipe hanosema pale sela:sela: enewemi kesaleyewi e koawemi selese, “Newa puwano hela: nano ketea sopoke timiyawa nema selesapekeye.” Au seyanase Samelia sena kesale mutayewi Yesuma himu semetei matanakeye. ⁴⁰ Iyewi ili koamesa:

---

† **4:36** Witi fo kelesene aluse puwano senayewi Kote sowa se tiye mini akeye. Witi fo sutakemiwa amunuse senayewi Kote sowa sikape solo epe kiniseya sena kesaleyewi ta: tiyapola: sita:pesita: ke iya:tapitekiwa silisene akeye.

iya:pela: Yesuwa enewemi inapola: selese, “Kewa nini koawemi eniya:sela: elapose mina.” Au selapita: Yesuwa ili koawemi hanapola: iwalapulu ikila elipei eniya:nekeye.

⁴¹ Eniya:sela: ela: Eyewi solo kinapita: sena kesale muta nokamokiwala E seyawa seli topuk-eye. ⁴² Ta: tiyapola: kesalema iyewi selese, “Keye seya semetei ta:tapola: Ema himu semetei matanese eta: alamakeye. Yesuyewi Ene Ewala selapitekiwa ta:tapola: niyawa Ema himu semetei matanekeye. Eyewi sena kesale sopoke peleya: sosolo we sita:ne mene sil-ima:na:pela: inatakeye, aluse niyewi matanek-eye,” aluse iyewi seyakeye.

Kamani Piseiki E Tima:na: Tisene Sena E Sa:le Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

⁴³ Ikiwapo elipei itapa tepela:, Yesuyewi Saika koamesa: iya:pela: Kalili peleya: kemi hapak-eye. ⁴⁴ Hanapola: Yesuyewi puwano imawa selese, “Kote solo kinisene sepatosene senayewi ene koamesa: sena semetei sita:ne amoki-wala, ene koane enisewa sena semetei sita:ne amokiwala, ewa puwano eta: putulesemakeye,” au seyakeye. ⁴⁵ Ala amowa Ewa Kalili peleya:wemi inapitekiwa potapola: Kalili senayewi Ewa timanenakeye. Puwano Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina ikila emiwa iwa ilipe Yelusaleme sitiwemi hanapola: potakamake Yesuyewi nano ketea sopoke timinipita: papok-eye. Paponase Yesuma timanenakeye.

⁴⁶ Aputa: Kalili peleya: emiwa Kena taunewemi Yesuwa mene hapakeye. Puwano Kena taunewemi Eyewi hene hawa waine hano

notoyakeye. Aputa: Kena taunewemi kamani piseiki e tima:na: tisene sena Kapaneame taune emi makene minakeye. Ene koawemi e sala nakola ka:pelalapita: iya:pela: Kena taunewemi makene minakeye.⁴⁷ Makene inapola: ela ikila emiwa ta:takamake, Yesu Yutia peleya:wa iya:pela: Kalili peleya: weyemi mina e selapita: ta:tapola:, ewa Yesu enewemi inapola: selese, “Ne sena sa:wa sosolo nakola kuma:na: telakeye. Sala amowa itapa tepa:se Kapaneame taunewemi mina.”⁴⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kote penaiyayewi matanepela: timinisene mapotapitekiwa kiyawa Nema himu semetei mamatanepesakeye.”⁴⁹ Aputa: kamani piseiki e tima:na: tisene senayewi selese, “Sena puwanowo, Ni sa:wa kuma:pikitise ne koawemi mina.”

⁵⁰ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kewa ha:na:pa:. Ke sa:wa napolo elakeye.” Aputa: solo amowa kamani piseiki senayewi ta: tiyapola: ene koawemi hanapola:⁵¹ isu kiwemi inakamakiwa, e tima:na: tisene sena noka iyewi ewa ko:luye tise selese, “Ke salawa fala:pekeye. Napolo elakeye.”⁵² Au selapita: kamani piseiki e tima:na: tisene senayewi selese, “Fala:lawa oposi asuwemi fala:lale?” Au selapita: iyewi selese, “Eli ka:lewemi oposi akele e toma ofolawa itapa telakeye.”

⁵³ Aputa: salawa ene e atayewi matanese, “Eli ka:lewemi oposi akele Yesuyewi selese, ‘Ke sa:wa napolo elakeye.’ Ala ikila emiwa toma ofolawa kotetikeye.” Aluse matanepela: ene ewala

ene ekewala, ene salayawala, ili i kene sopoke Yesuma himu semetei matanepela: sita:nekeye.

⁵⁴ Alake Yesu Yutia peleya:wemi iya:pela: Kalili peleya:wemi mene mina ikila emiwa, sala fala:pe amowa Kote penaiyayewi matanese tisene ikila elipei amowa epakeye.

5

Hano Si Hano Hema Sena Semetei Nowa Nakola Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

¹ Kolotea elapepela: Yu senayewi Kotema wapilima:na:pela: tikinakeye. Tikina ikila emiwa Yesu Yelusaleme sitiwemi fiyanekeye. ² Yelusaleme sitiwemi etewayewi sola isu muta hotawayakeye. Isu semetei hota:pe nowa unuwapo A:pele Sipi Isu Hota:pekeye. Aputa: isu hota:pewa pawemi hano si elakeye. Yu sena Hipulu solopela:la: hano si amowa unuwapo Peteseita unuwapokeye. Hano si hano hema wasa kolotea pipe tiwemi emi sena muta nakola towaya tuwapolo teselakeye. ³ Emi tesewa sena noka si kolawala, sena noka onatu olokeyatelawala, sena noka olale telawala iwa falopela:la: teselakeye. ⁴ [Tuwapowane potakamake Piseiki hepene sena inapola: hano si iminanapita:, sena nakola towaya falopela: semetei nowa puwano hanapola:, hawa iminanapita: hano mutakamake ene nakolawa kotetiyapita: esekeye.]

⁵ Alusenase sena semetei nowa yapene talo usulupe apula: oloipe (38) nakola ela:, wasa kolotea ka:pelalapita:, ⁶ Yesuyewi potapola:

matanese, “Sena epamowa ikila sosoyewi nakola enekeye.” Aluse matanese Yesuyewi sena ama selese, “Kewa nakolawa itapa temita: matanepa?”

⁷ Au selapita: senayewi selese, “Hano imina epa ikila emiwa newa hawemi ha:na:na:pela: elawamona, sena nowamoke newa hawemi tiyapola: eta: hapamakeye. Newa tiyapola: mahanosaleke halute hanose enewemi, sena nowa puwano hanapola: hawemi mupe e seyakeye.”

⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kewa tesima. Ke keatawa kopo tiyapola: ha:na:pa:.” ⁹ Au selakamake sena amowa ela:pe itapa tepela: tesile ene keatawa kopo tiyapola: hapakeye.

¹⁰ Ha:le tesene ikila emiwa sena amoke keatawa tiyapola: hanapitekiwa, Yu sena tilila piseiki sopoyewi sena nakola itapa tela ema selese, “Napu ha:le tesene ikilakeye. Ha:le tesene ikila emiwa keatawa tiyapola: hanapa. Aluse puwano solo elewa tuwapolapo.”

¹¹ Au selapita: senayewi selese “Sena newa fala:pe amoke selese, ‘Kine keatawa tiyapola: ha:na:pa:,’ au seyakeye.” ¹² Au selapita: iyewi selese, “Keatawa tiyapola: hamona e seyawa sena etewi aluse selesapeye?”

¹³ Alawamona sena kesale muta kekenawemi Yesu musuluyetiye hapakeye. Hanapita: sena nakola fala:peyawa selese, “Sena epamowa ipei. Newa tikili tekeye. Ewa hapalakeye,” au seyakeye. ¹⁴ Aluse kolotea elapepela: Yesuwa Kote koawemi sila:sela: ela:, Eyewi sena fala:pewa potapola: selese, “Ke nakolawa itapalapo. Nano olokeyatela timinisewa wa:ke timinipa. Nano

hilila sosolotema:pekitise mane olokeyatelawa heneye iya:ta:pa:.”

¹⁵ Au selapita: sena amowa hanapola: Yu sena tilila sopoma selese, “Yesuyewi newa fala:pekeye.” ¹⁶ Aputa: iyewi matanese ha:le tesene ikila emiwa Yesuyewi sena nakola towayawa fala:wayakeye. Aluse matanemita: iyewi Yesuwa ikomonakeye. Yesuyewi ha:le tesene ikila emiwa timiyanase iyewi Yesuwa kotolakeye. ¹⁷ Iyewi kotopita: Yesuyewi selese, “Ikila sopoke Ni Atayewi tiya:sela: elakeye. Neyawana tiya:sela: elakeye.” ¹⁸ Au seya selapitekiwa Yu sena tilila sopoyewi, “Yesuwa sana kulaposakeye,” aluse matanakeye. Ha:le tesene ikila ala:pewa Yesuyewi iya:pela:, apula: Eyewi selese, “Kotewa Nine Ni Atakeye.” Au seya Yesuyewi Ene ela: tili tise, Newa Kote epapulakeye au selakeye. Alanase Yesuwa sana kulaposakeye, aluse Yu sena tilila sopoyewi matanakeye.

Yesuyewi Selese, “Newa Kote E Sa:keye,” au Seyawa Wekeye

¹⁹ Yu sena tilila sopoyewi Yesuma kotopita: Yesuyewi ima solo mene selese, “Neyewi kima heneye selakeye. Newa Kote e Sa:nase, Neyewi Nine matanawamunuse eta: tisemakeye. Nine Ni Atayewi timinisewa potapola: semetei kamunuse timinisekeye. Nine Ni Atayewi timinisene amunuse, Neyawana semetei kamunuse timiyanakeye. ²⁰ Ni Atayewi himu hapawa Newa matanese Ene Ewa nano ketea timinisene sopowa Nema

walokeye. Waiyawa sitiyetiye nano ketea sosolo nowa waloma:na:keye. Walopita: Neyewi nano ketea sosowa timinima:na:keye. Timinipitekiwa kiyewi potapola: selese, 'Uo, heneye timinipesapo,' au selaposakeye. ²¹ Aputa: Ni Atayewi sena kuluwa mene tesilapola: fala:la kao tesewa kina amunuse, Neyawana amunuse fala:la kao tesewa miya:na:keye. Neyewi Nine matanawa sena ta:peyama fala:la kao tesewa miya:na:keye.

²² Aputa: Ni Atayewi sena kesalewa falasipela: eta: kotosemakeye. Eyewi Ene E Sa:le Nema selese, 'Sena kesalewa fala:sima:na:wa Keyawa kotopa:,' au seyakeye. ²³ Au seyanase senayewi Kote sosolo amunuse Kote Ene E Sa:wa solomita:, 'Keyewi kotopa:,' aluse Kote Ene E Sa:le ta:pele tiyapola: apoyakeye. Senayewi Kote E Sa:wa mawapilisaleke, E Sa:le hamona seya amo Ene Ata Kotewala mawapilipesakeye.

²⁴ Alamakeye, ta:ta:pa:. Neyewi kima heneye selakeye. Ne solo amowa sena kesaleyewi ta: tiyapola:, aputa: Nawa hamona seya amawa himu semetei matanepela: sita: tesene sena kesale amowa kao sita:la: maitapa tepesakeye. Iwa kotopela: mafalasipesakeye. Kuma:na:wa itapa tepela: fala:la tesene tapowemi sitalaposakeye. ²⁵ Alamakeye, ta:ta:pa:. Neyewi heneye selakeye. Sena kesaleyewi Kotema himu semetei eta: matanama elaleke kulu epapula sitalakeye. Sena kesale kulu epapula sita:ne amo Ne sowa ta:tapola: kulu hanosaleke, sikape mene teisa:pa:na: ikila emiwa iwa kokolo kao sitalaposakeye. ²⁶ Kokolo kao tesene mouwa Nine Ni

Atakeye. Nine Ni Atayewi kokolo kao tesewa Ene E Sa:le Nema mikeye. Minase kokolo kao tesene mouwa Newanapokeye. ²⁷ Sena Sa:wa Nekeye. Alanase kotola ikila emiwa senawa takalemita: Ni Atayewi Ene E Sa:le Nema ta:pele tiyapola: apoyakeye. ²⁸ Titolupa. Sikape sena kesale sopoke kuluwa peleya: tikila amokiwa, iyewi sopoke Ne sowa ta:tapola:, ²⁹ peleya: tikilawa iya:pela: mene tesa: waloma:na:keye. Sena kesale a potala sita:ne ikila emiwa seli sita:ne sena kesale amowa mene tesa: walopita: ima Neyewi selese, ‘Newalapulu kokolo kao epese,’ au selaposakeye. Alawamona sena kesale a potala sita:ne ikila emiwa olokeyale timiya:sela: sita:ne sena kesale amowa mene tesa: walopita: ima Neyewi selese, ‘Kiwa falasisewa Neyewi tuwatakeye,’ au selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Yesu Ene Kote E Sa:keye.” Aluse Kiyewi Matanemita: Waiyawa Wekeye

³⁰ Aputa: Yesuyewi selese, “Neyewi Nine matanawa Neyewi kulu hanose eta: tisemakeye. Koteyewi, ‘Aluse kotopa:,’ au selesaleke Neyewi epapuluse kotoma:na:keye. Eyewi Nema hamone E matanawa epapuluse Neyawana aluse matanese timinisekeye. Ne matana amowa me sikape apoyakeye. Alanase Neyewi napolo hekeya kotopela: hekelesekeye. ³¹ Nine Neye alusewa Nine Neye ela: selakamakiwa eta: ilimanakeye. Nine Neye alusewa Nine Neye semetei selapitekiwa kiyawa pateya selakeye, au selaposakeye. ³² Alawamona, Kote Ene wikinisi

pa:ta nowa ela:, Neyewi alusewa selaposakeye. Newa alusewa Koteyewi selapita: Eyewi heneye selesekeye, aluse Neyewi matanekeye.

³³ Puwano Yu sena tilila eneno sena nokama selese, 'Yoneyewi solo mouwa ta:tapose ha:na:pa:.' Au selapita: Yone enewemi iyewi ta:tapose hapakeye. Hanapola: Yone enewemi inapita: Yoneyewi Newamo heneye seyakeye. ³⁴ Yone solo amowa Neyewi ta:pita: Yoneyewi eta: seyamakeye. Kiyewi ta:pita: Yoneyewi seyakeye. Alanase kiwa mene silima:na:pela: Neyewi kima matanese selakeye.

³⁵ Aputa: nafa ho:lulusene epapuluse, Yoneyewi seila:pa:na:pela: inapola: solo minase, nafa ho:lulusene epapuluse ho:liyakeye. Ho:liya emiwa kiwa ikila koloteawemi sita:la: eye solo amowa epelese topukeye.

³⁶ Aputa: Neyewi nano okemiwa Yoneyewi seyawa heletakeye. Alanase Nine Ni Atayewi timinisewa Nine penanose timinipita: kiyewi potapola: matanese, 'Ewa Koteye hamone.' Aluse kiyawa matanemita: timiyanakeye. Timinipitekiwa Koteyewi Newa hamona e seyawa kima walokeye.

³⁷ Aputa: Ni Atawala Neye alusewa potapola: walokeye. Eyewi Ene Newa hamone Neye alusewa selakeye. Selapita: E sowa kiyewi mata:teselakeye. E mitiwa kiyewi mapo-toselakeye. ³⁸ Eyewi hamonapitekiwa mina sena amawa kiyewi himu semetei mamatanesela-
 keye. Eta: matanamanase Eyewi hamone sowala kiyewi mamataneselakeye. ³⁹ Kokolo kao sita:pesena:pela: kiyewi Kote pukawemi

momateyawa keyalapepela: akelesekeye. Kote pukawemi momateya amo Newamo walose selakeye. ⁴⁰ Selapita: kemi kokolo kao sita:pesena:pela: Newa elakemi kiwa mainise-lakeye. ⁴¹⁻⁴² Kili himuwa Neyewi potakeye. Potakamake kiyawa Kotema himu hapawa eta: matanamanase potakeye. Alanase kiyawa Nema wapolisewala, kolotea meapolosewala, amowa mokopo nano ketea epapulakeye. ⁴³ Aputa: Nine Ni Atayewi matanawa Neyewi kulu hanose, Ene unuwemi Newa minakeye. Newa minawa kiyewi fa:se walokeye. Alawamona sena nowamoke ewa ene matanawa me solose tima:na: tiye inisaleke, ewa ene unuwa tilitapita: ema kiyawa nekanesekeye. ⁴⁴ Senayewi kima potapola: selese, 'Sena amowa napokeye,' au semita: kiyewi i kene kemi tomayewi tiyatakeye. Alawamona Koteyewi kiwa potosekiwa, 'Sena amowa napokeye,' au semita: kiyewi eta: tise-makeye. Matiyapitekiwa Kote sowala kiyewi eta: ta: tima:na:manakeye. Kote Ene semeteikeye. Kote nowa maelakeye.

⁴⁵⁻⁴⁷ Kiyewi selese, 'Niyewi Moseseyewi solo elewa kulu hanose sitalapita: Koteyewi niwa mene silima:na:keye.' Aluse matanesewa mokopo matanekeye. Puwano Moseseyewi Newamo momateyakeye. * Momateyawa kiyewi ta:ti e seyakiwa, Ne sowala ta: timapekeye. E sowa kiyewi heneye eta: seli ta:timanase

---

* **5:45-47** Kote pukawemi Moseseyewi momateyawa wekeye. Ma:ta: Ti, aputa: Mene Sili Puka, apula: Lefitikase, apula: Napa, apula: Lo, puka pipe sopoke Moseseyewi momateyakeye.

Ne sowala ma ta:taposakeye. E sowa eta: ta:timanase Eyewi kiwa siliyapola: Kotema kotopesakeye. Neyewi kiwa siliyapola: Atama eta: kotoma:na:makeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

6

Sena Pipe Taosenema (5,000) Yesuyewi Falawa Miwa Wekeye

Ma:tiu 14:13-21; Make 6:30-44; Luki 9:10-17.

¹⁻⁴ Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina kekena ikilawa mapatopita:, Yesuwa mene hanapola:, hano Kalili satepela: nono fa:nemi hapakeye. Hano Kalili amowa unuwapowa nowa hano Taipililasekeye. Sena kesalewa nakola towayawa Yesuyewi fala:tapita: sena kesale mutayewi paponase Ewa kulu hanose inapita:, Yesuwa tokowemi fiyanapola: E sena ilipe hanosewanapulu ka:la:lopela:la: ⁵ potakamake, sena kesale muta inapita: potapola: Filipima Yesuyewi selese, “Sena kesale sopoke ma:na: ma:na:wa niyewi kami wa:la:loma:na:ne?” ⁶ Aluse Filipiwa toma popa:na:pela: Yesuyewi seyakeye. Alake Yesuyewi Ene auma:na:wa matanepela: elakeye.

⁷ Ta:tapita: Filipiyewi selese, “Sena kesale mutawemi iyewi sopoyawa kolotea maita: sil-ifa moweni usu sakopo elipei (200) * eta: wa:la:loma:na: telamanapo.” ⁸ Aputa: sena ilipe hanosene semetei nowa Saimone Pita e ma:ewa

---

* **6:7** Isolaiya senayewi moweni usu unuwapo Tanaliasekeye. Alawamona niyawa matanepa:se kina momateyakeye.

A:nituluyewi selese, ⁹ “Sena sala nowamoke Pali falawa towapo koleya pipe, apula: ewalo elipei aluse telakeye. Alake sena mutawemi ili eta: ma:na: telamakeye.”

¹⁰ Au selapita: Yesuyewi sena ilipe hanosema selese, “Sena kesale sopoke ka:la:lomei.” Au selapita: hutiya enenase emi ka:la:lopela:nekeye. Sena emi ka:la:lopela:ne sopowa akeyawa taosene pipe (5,000) aluse akeyakeye. † ¹¹ Aputa: Yesuyewi falawa tiyapola: Kotema napolo esa: kulukulupela: elepela: sena ka:la:yama mikeye. Ewalowala tiyapola: Kotema napolo esa: kulukulupela: elepela: sena ka:la:yama mikeye. Kinapita: sena ilipe hanoseyewi mikeye. Kinapita: sena sopoyewi iliye tiye menakeye. ¹² Ili tiyapola: napita: sena ilipe hanosema Yesuyewi selese, “Falawa napela: iliye tiyapita: noka kemi teselapita: time. Mokopo mowa iya:tapa.” ¹³ Au selapita: iwa hanapola: Pali falawa towapo kemi teselapita: tiyapola:, elale kukuluipe sopowemi selatiye woliyetiye tiye tikeye. ¹⁴ Aputa: falawa mutama pipe sopoke Yesuyewi solo se aluse, Kote penaiyayewi matanepela: tisewa tiyapita: senayewi potapola: selese, “Sepatosene sena sosolo peleya: weyemi mina:na: seyawa ewalakeye.”

¹⁵ Aputa: Yesuyewi matanese, “Sena kesale sopoke Newa tiyapola: Lome kamani sena amowa sitiyetiye Piseikipela: pote epesita: apoma:na:pela: matane hanatakeye.” Aluse

---

† **6:10** Aputa: kesalewala, salawala, noka eta: akeyama amoke falawala, ewalowala, ili menakeye.

Yesuyewi matanese iyewi auma:pekitise Ene Enapotane tokowemi fiyanekeye.

Yesuwa Hano Wapa:kemi Onane Hapawa Wekeye

Ma:tiu 14:22-33; Make 6:45-52.

¹⁶ Ka:lewemi opo sinakemiwa Yesu E sena ilipe hanosewa hano Kalili hanapola:, ¹⁷ potiwa tapela: Kapaneame taune nono fa:nemi mene ha:na:na:pela:, potiwa kolo tiye hanose sita:nekeye. Potiwa kolo tiye hanose sita:la:kasele mowa yopoyakeye. Yopolotelawemi Yesuwa mainapita: potiwa kolo tiye hanose sita:nekeye. ¹⁸ Kolo tiye hanose sita:la: alopowa hano ko:luwalapulu sosolo minakeye.

¹⁹ Inapita: hano honosane kolo tiye hanose sita:la: potakamake potiwa hekeyawemi Yesu hano wapa:kemi onane inapita: potapola:, iwa sosolo ipilise sosolo kete matanakeye. ²⁰ Alawamona, Yesuyewi ima selese, “Nekeye. Ipipa.” ²¹ Au selapita: iyewi selese, “Henek-eye, potiwemi tame.” Apula: Yesuwa potiwemi tapita: potakamake poti amowa hano hema nono fa:nemi kipila hetetiyapita: papokeye.

“Yesuwa Ko:yawamunane?” Aluse Keyawa Wekeye

²² Kiapowemi ikiwatapita: sena kesaleyewi meneye tiye sita:newa matanese, “Potiwa semetei koma:peya Yesu sena ilipe hanosewa tapela: hapakeye, alawamona, Yesu iwalapulu ilipe tapela: eta: hapamakeye. Yesu ko:yawamunane?” Aluse matanepela:

²³ potakamake poti noka Tapiliase taune emi inapola: koma:peyawa papokeye. Aputa: Piseiki Yesuyawa falawawala, ewawala, Kotema napolo esa: selese, nano iliye tiye mena peleya: amowa mapatopita: potywa noka koma:pelapita: papokeye. ²⁴ Aputa: iyewi Yesuwala E sena ilipe hanosewala kelekamakewa itapalapita: potapola:, poti koma:peya emi iwa tapela:, iyewi Yesu keye Kapaneame taune nono fa:nemi kolo tiye hapakeye.

*“Kokolo Kao Epesene Ma:ne Nasewa Nekeye.”
Aluse Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye*

²⁵ Aputa: senayewi poti kolo tiye hanose nono fa:nemi hanapola: iyewi Yesuwa keyalapepela: potose selese, “Walosene sena, Kewa asu minana?” ²⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Kiyawa falawa iliye tiye menanase kiyawa Newa keye inatakeye. Ne Kote penaiyayewi matanepela: timinisewa timinipitekiwa kiyawa potapola: matanese keye minamanapo. ²⁷ Peleya: weyemi ma:ne nasewa po:supesakeye. Ma:ne amopela: timinipa. Alawamona, kiwa kokolo kao tesene ma:ne nasewa tima:na:pela tiya:pa:. Ma:ne nasewa Neyewi kima miya:na:keye. Sena Sa:wa Nekteye. Kokolo kao tesene ma:ne nasewa kima miya:na:keye. Mite Nine Ni Ata Kote Ene ela: Newa ta:pele tiyapola: apoyakeye.”

²⁸ Au selapita: iyewi selese, “Koteyewi nano ketea timinisewa niyewi ena timinima:na:ne? Koteyewi nano ketea ena epelesene?” ²⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kote nano ketea

timinisene epelesewa wekeye. Koteyewi Ewa hamonapita: mina Sena amawa himu semetei matanepela: sita:latipa:.”³⁰ Au selapita: iyewi Ema ta:potose, “Niyawa Kema matanemita: Keyawa nano ena penana:pela: timinima:na:napa? Niyewi Kema himu semetei epe-sena:pela:, Keyewi Kote penaiyayewi matanese tisewa Keyewi matiminima.”³¹ Puwano fa:nemi moawemi ma:ne nasewa sululuwalupita: niyewi tilila nini kouwayewi menakeye. Kote pukawemi momatelese, ‘Hepene falemi tese Eyewi ma:ne ma:na: mikeye.’ †Aluse momateyawa niyewi akeyakeye.” §

³² Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Hepene falemi tese ma:ne nasene miwane Moseseyewi mimakeye. Alawamona yemiwa hepene falemi tese heneye ma:ne nasewa * Nine Ni Atayewi kinisekeye.”³³ Alake Kote heneye ma:ne nasewa kinaka Ewa hepene falemi tese inapita: peleya: weyemi sena kesale sopoma kokolo kao tesewa kinisekeye.”

³⁴ Au selapita: iyewi selese, “Sena puwanowo, ma:ne nasewa nima kokolo kao kinise elatipa:.”

³⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Heneye kokolo kao epe-sene ma:ne nasewa Nekeye. Nema himu semetei matanepela: sita:laleke, wa:ke ‘meinipe,’ elawa maselaposakeye. Ne sowa ta: tiyapola: sita:laleke, ‘hano ma:na:tepo,’ elawa maselaposakeye.”³⁶ Kiyawa Newa potapola:,

---

† **6:31** Mene Sili Puka 16:4; Kisala Puka 78:24 § **6:31** Sena amoke Mosesewa sosolo apoyakeye.

* **6:32** Yesuyewi Ene Ewa pale selese ma:ne nasewa seyakeye.

potose aluse kiyawa Newemi himu semetei mataneselakeye. Mamatanepita: Neyewi kima selese akeye. ³⁷ Sena kesale sopowa Nine Ni Atayewi Nema kinapita:, iwa Newamo elakemi inaposakeye. Inapita: ima Neyewi inapa elawa eta: sema:na:makeye.

³⁸ Newa Nine matanawa tima:na:pela: hepene falemi eta: minamakeye. Alawamona, Nine Ni Atayewi Newa hamone matanawa Neyewi tima:na:pela: minakeye. ³⁹ Nine Ni Atayewi Newa hamona seyakeye. E matanawa wekeye. Sena kesalewa Eyewi Nema miwane, semeteiwala hele kelema:pekitise, sopoke Neyewi maiya:taposakeye. Itapa tela ikila emiwa iwa Neyewi mene tesi timita:, aluse Koteyewi matanepela: selese apoyakeye.

⁴⁰ Alake Nine Ni Atayewi matanawa wekeye. Sena kesale eta:wiye Kote E Sa:le Newa potose selese, ‘Ewa Kote E Sa:keye,’ aluse selese, iyewi Kote E Sa:le Newemi himu semetei matanepela: sitalapita:, kokolo kao tesewa tiyaposakeye. Alake itapa tema:na: ikila emiwa iwa Neyewi mene tesima:na:keye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

⁴¹ Au seya selapitekiwa Yu sena tilila sopoyawa ta:tapola: mapoyakeye. Ko:yawemiye, Yesuyewi selese, “Hepene falemi tese mina ma:ne nasewa Nekeye.” ⁴² Mapolose selese, “Sena amowa Yesukeye. Ene Yosepe E sa:keye. Ene e atawa ene e amawa niyawa potosekeye. Ko:luse hepene falemi tese mina e seleseye?”

⁴³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyawa i kene sopolu mapolose selapa. ⁴⁴ Senayewi

matanese, ‘Newa Yesuma himu semetei matanepela: epesena:keye,’ aluse matanesene amowa Nine Ni Atayewi ema kinapita:, sena amoke Newa kulu hanaposakeye. Kulu hanosaleke, itapa tema:na: ikila emiwa sena amowa Neyewi mene tesima:na:keye. Aputa: senayewi Nema himu semetei matanesewa Nine Ni Atayewi sena amawa makinisaleke sena amokiwa Newa kulu mahanaposakeye.

⁴⁵ Aputa: sepatosene sena sopoyewi momatelese, ‘Sena sopoke matane timita: Koteyewi waloma:na:keye,’ aluse momateyalakeye.† Alake Ni Ata sowa sena kesaleyewi ta: tiyapola:, Newemi sita:pesena:pela: amuna tese, Newemi himu semetei matanepela: kao sitalaposakeye.

⁴⁶ Aputa: Kote peleya: emi tese mina Sena semeteiyewi Ni Ata amowa papokeye. Sena nowamoke Ni Ata amowa eta: papomakeye.

⁴⁷ Neyewi heneye selakeye. Ta:tesene sena kesale amowa Kotewalapulu kokolo kao sitalaposakeye. ⁴⁸ Kokolo kao tesene ma:ne nasewa Nekeye. ⁴⁹ Puwano fa:nemi mowa peleya:wemi ma:ne nasewa kili tilila kouwa meiyewi na:sela:, kolotea sitalapepela:, sikape kulukeye.

⁵⁰ Alawamona, hepene falemi tese ma:ne nasene minawa kiyewi tiyapola: napita: kokolo kao sitalaposakeye. ⁵¹ Kokolo kao tesene ma:ne nasene hepene falemi tese minawa Nekeye. Ma:ne nasene amowa sena kesaleyewi napita: kokolo kao sitalaposakeye. Sena kesale sopoke kokolo kao sita:pesita: ma:ne nasene miya:na:wa Ne tomakeye.” ⁵² Au selapita: Yu sena tilila

---

† 6:45 Aisaia 54:13

sopoyewi ta:tapola: i kene konomonose selese, “Niyewi maita: E toma nima noko:lu miya:na:na?” ⁵³ Au selapita: Yesuyewi imawa selese, “Neyewi kima heneye selakeye. Nawa Sena Sa:wa ela:, Ne tomawa Ne pepetawa kiyewi ma nasaleke, kokolo kao tesewa ke suwemi ma:ta: timakeye. ⁵⁴ Ne tomawa, Ne pepetawa, sena kesaleyewi na:sela:, kokolo kao tesewa ke suwemi ma:ta: tiye apoya akeye. Itapa tela ikila emiwa Neyewi kiwa mene tesilapola: kokolo kao sitalaposakeye.

⁵⁵ Ma:ne nasene henewa Ne tomakeye. Hano nasene henewa Ne pepetakeye. ⁵⁶ Ne tomawana, Ne pepetawala napita:, kewa Ne suwemi elakeye. Newana ke suwemi elakeye. ⁵⁷ Ni Atayewi Nawa hamonapita: inapola:, E penaiyayewi Neyewi opola:la: penaiya elakeye. Aluse kiyawala Nawa napita: Ne penaiyayewi kiyawa opola:la: penaiya sitalakeye.

⁵⁸ Heneye ma:ne nasene hepene falemi tese minawa Nekeye. Sena kesaleyewi napita: Kote-walapulu kokolo kao sitalaposakeye. Alawamona ma:ne nasene kili tilila kouwa meiyewi menawa semetei amakeye. Ma:ne amowa iyewi napela: sitalapepela: kulukeye. Alawamona hepene falemi tese mina ma:ne nasene amowa napita: Kotewalapulu kokolo kao sitalaposakeye.” ⁵⁹ Au seya Kapaneame Yu sena kekenesene koawemi Yesuyewi seyakeye.

Kokolo Kao Epesita: Yesuyewi Seyawa Wekeye

⁶⁰ Aputa: Yesuyewi selapita: Ewamo kulu hanosene sena mutayewi ta:tapola: selese,

“Sowa hililalakeye. Ko:luse ta: tiyaposelele?”
⁶¹ Alawamoma ili himu matanawa Yesuyewi potapola: selese, “Ko:lupita: kiwa mapolose sita:la:?”
⁶² Newa Sena Sa:wa inapola: elapepela:, puwano enewemi peleya: epemi mene hanapita: kiyawa potapola: ena matanema:na:na?
⁶³ Aputa: Kotewalapulu kokolo kao sita:pesena:wa Ho Napoyewi kinisekeye. Sena tomayewi penaiyawamoke eta: kinisemakeye. Neyewi epe seleseya weyamowa Ho Napoyewi penaiyawana, kokolo kao sita:pesenenase penaiyawana seya epakeye.
⁶⁴ Aluse selapita: kiyawa nokamoke ta:tese topuwamona, eta: seli ta:tesemakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye. Aputa: ma:ta: ti ikila emiwa Yesuyewi sena sopoke potapola: matanese, “Eta: seli ta:tima sena amowa akeye. Newa sihelelema:na: sena amowa akeye.” Aluse matanakeye.

⁶⁵ Me wa:ke Yesuyewi selese, “Nema himu semetei matanepela: elaposakeye. Aluse mataneseewa Koteyewi makinisaleke sena amokiwa Nema himu semetei matanepela: maelaposakeye. Aluse Neyewi seya akeye.”
⁶⁶ Au seya Yesuyewi selapitekiwa, Ewalapulu sena ilipe hanosene mutayewi Ewa iya:pela: hapakeye.
⁶⁷ Iya:pela: hanapita: Yesuyewi Ene sena ilipe hanosene kukuluipe sopoma selese, “Kiyawala Newa iya:pa:na:napa?”
⁶⁸ Au selapita: Saimone Pitayewi selese, “Piseiki, nowa itapa niwa hanaposapele? Kokolo kao tesene mouwa Keyewi se tiye kinatakeye.
⁶⁹ Se

Tiye kinapita: niyewi ta:tesekeye. Kewa Kote E Sa:le ta:pele tiyapola: hamona seyakeye. Nano olokeyatelawa takala:pela: napolo sopolo tesewa Kekeye. Aluse niyewi matanekeye.”

⁷⁰ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiwa sena kukulupe amowa Neyewi ta:peyakeye. Semetei kukuwa Seteneyewi sena mayakeye.” ⁷¹ Aluse Isekeleote sena Saimoneyewi e sa:le Yutasewa Yesuyewi seyakeye. Sena ilipe hanosene semetei kukuwa Yutasekeye. Yesu Ene Ewa sihelelema:na:wa seyakeye.

7

Yesu Ene E Ma:yewi Seyawa Wekeye

¹ Aputa:, Yesu Kalili peleya: sila:sela: elapepela:, ko:yawemiye, Yutia peleya: emi Yu sena tilila sita:newa selese, “Yesuwa sana kulaposak-eye,” auma:pekitise Yesuwa Yutia peleya: emiwa eta: hapamakeye. ² Puwano fa:nemi Koane Kolotea * Titiyapola: Sita:ne ikilawa Yu sena kesaleyewi Matanema:na:pela: Tikina telakeye. Tikina selama:na:pela: pa tepita: ³ Yesu Ene E ma:yewi Ema selese, “Kewa kulu hanosene sena kesale Yutia peleya:wemi sitalakamokiwa Keye penanose tima:na: tisewa popita:, peleya: weyamowa iya:pela: Yutia peleya: emi ha:na:pa:. ⁴ Senayewi wapilise epesena:pelekiwa e nano ketea timinisewa mupapola:la: eta:

---

* **7:2** Moseseyewi Isolaiya sena kesale siliye hanapola: Isipi peleya: iya:pela: moawemi fa:na:no sita:ne ikila emiwa iyewi mowa koane kolotea tili enewa Matanema:na:pela: Tikina telakeye. Tikina kekenepela: ikila oloipe sopowemiwa tikina tesekeye.

tisemakeye. Sena kesale sopoyewi popita: hokatolose timinisekeye. Alake Keye penanose tima:na: tisewa sena kesale sopoyewi potapola: Kema himu semetei matanemita: tima:na: tiya:pa:.”⁵ Aluse Ene E ma:yewi Yesuma himu semetei eta: matanemakeye.

⁶ Aluse selapita: Yesuyewi selese, “Sena kesale sopoke popita: nano ketea tima:na: tima:na: ikila amowa napu weyamakeye. Ikila sopoke kiyawa hanakamakiwa ililakeye.”⁷ Yemiwala sikapewala kiyawa tima:na: tisewa senayewi potosekiwa mamapolopesakeye. Nema semetei mapoloselakeye. Koiyawemiye, Neyewi hokato selese, ‘Kiyawa olokeyatela timiyanakeye.’ Au selapita: senayewi Nema mapoyalakeye.

⁸ Kiwa kilipe tikina kekenema:na: ha:na:pa:. Yemiwa Newa mahanaposakeye. Napu kili opolakeye. Ne ikilawa a seta: hetetimakeye.”⁹ Au seya Ewa Kalili peleya: emi ke enekeye.

Koane Kolotea Tiwa Matanema:na:pela: Tikina Ikila Emiwa Yesu Minawa Wekeye

¹⁰ Alawamona, Yesuyewi Ene e ma:ewa puwano Yelusaleme sitiwemi hanapita:, Yesuwa kolotea pote elapepela:, sikape sena kesale sopoke popa:pekise Ewa o:sulu sikape halute halute hapakeye.”¹¹ Aputa: Yelusaleme sitiwemi Yu sena tilila nokamoke selese, “Yesuwa ko:yale?” aluse tikina kekena koane keye hapakeye.

¹² Aputa: sena noka kekenepela: i kene sopolu o:sulu selese, “Yesuwa Ene sena napolakeye.” Alawamona sena nokamoke selese, “Alamakeye. E sena kesale isu hele hamonite siliye walokeye.”

Aluse sena mutayewi o:sulu sowa sepapokeye.
¹³ Sowa sepapola: o:sulu seyawane Yu sena tililayawa ta:tapola: kotoma:pekitise iyewi un-uwapo hokatolose eta: seyamakeye.

¹⁴ Alawamona, tikinise sita:la: honosanewemi iya:pa:na: mapatopita: Yesuwa Kote koawemi hanapola: sowa se tiye mikeye. ¹⁵ Se tiye kinapita: Yu sena tililayawa howa hanose selese, “Sawi akelesewane Eye noko:lu matane tile. Ewa niyewi solo elewa walosene sena sosoyewi eta: waiyamakeye.”

¹⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Koteyewi Newa hamone Nema solo se tiye kinapita: Neyewi kima solo se tiye kinakeye. Neyewi Nine matana amunuse solo se tiye maki-nakeye. ¹⁷ Neyewi Nine matana semeteiwa Neye solo se tiye kinisewalo, Kote matanawa Neyewi se tiye kinisewalo, noko:lu kiyawa matanema:na:na? Kote matanawa kulu hanose tima:na:pela: matanesene senayewi Ne seyawa takalepela: mouwa matanepesakeye. ¹⁸ Aputa: senayewi ene ewa wapilima:na:pela: ene matanawa solo kinisekeye. Alawamona Newa hamona seya sena amowa sosolo tema:na:pela: matanese Neyewi heneye napolo solo kinisekeye. Newa Nine wapilise se tiye eta: kinisemakeye. Mokopo sowa eta: selesemakeye.

¹⁹ Aputa: Moseseyewi solo elewa kima se tiye mini kamowa kilipe sena semetei kulu hanose matanepela: eta: tisemakeye. Ko:lupita: kiyawa Newa kumita: sama:na: matanepa:?”

²⁰ Au selapita: sena kesale sopoyewi selese, “Ho olokeyatela Ke suwemi elatakeye. Etwi

Kema sana kulaposakeye, e seyale?” ²¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ha:le tesene ikila seme-tei nowemiwa Neyewi matanepela: penanose tiyapita: kiyawa selese, ‘Eyewi ko:luseye? Ha:le tesene ikila ala:pewa Eyewi tikapeye tiyakeye,’ au selesapekeye.

²² Alawamona kiyawa kili tilila kouwa meiyewi sena sa:wa keisa:tapita:, sala selati tiye akeya amowa akeye hanapola: oloipe sena sala kapo hekelesa: nana:pa:, aluse kiyawa kilipe tilila kouwa meiyewi solo elewa tuwapokeye. Iyewi seyawa Moseseyewiwala aupa: seyakeye. Alanase ha:le tesene ikila kemiwa ikila olo tekemiwa hetetiyapita: sena sala tomawa hekelesa: nanesekeye. ²³ Aluse Moseseyewi solo elewa kolaiye tima:pekitise ha:le tesene okemiwana, kiyawa sena sala tomawa hekelesa: nanesekeye. Moseseyewi au seya amunuse ha:le tesene okemi Neyewi sena nakola fala:pewa ko:lupita: kiyawa konomonoseye?

²⁴ Kolotea potapola: kipila kotokamakiwa eta: ilimanakeye. Mouwa napolo matanepa:. Mouwa heneye matanepela: hekeya takalepela: kotokamakiwa ililakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Yesuwa Keleso Koteye Ta:peya Sena Epa Ewama?” Au Seyawa Wekeye

²⁵ Yelusaleme sena kesale nokamoke Yesuwa potosekiwa i kene ta:potose “Sena sana kulaposape e seyawa Ewama? ²⁶ Sena kesale sopoyewi ta:pita: peleya: hokatonase emi Eyewi solo se tiye kinatakeye. E sowa sena nowamoke matoliyetiyaposakeye. E sowa eta:

toliyetimanase Kote Piseikipela: epesita: ta:peya sena Kelesowa Ewamone,” aluse iyewi matanepela: seyakeye. ²⁷ Aputa: “Keleso hetetiyapita: Ene heteti mouwa niyawa mamatanepesakeye. Alawamona Yesuwa Ene selati koawa niyawa papokeye. Paponase Ewa Kelesomakeye.” Aluse Yelusaleme sena kesale nokamoke seyakeye.

²⁸ Au selapita: Yesuyewi Kote koawemi se tiye a kina:sela: ela: unuwapo holose selese, “Kiyawa Newa heneye potosekeye. Newa selati koawana kiyawa potosekeye. Kiyawa papolo kamowa Neyewi heneye mouwa kiyawa tikili tese mamatanekeye. Alawamona Newa Nine matanawamunuse kulu hanose eta: minamak-eye. Nowamoke Newa hamonapita: Newa minakeye. Ewa kiyawa tikili tese, ²⁹ alawamona, Neyewi Ewa matanesekeye. Eyewi Newa hamonapita: Ewemi tese Newa minakeye.”

³⁰ Aputa: Yesuwa iyewi supa:na:pela: elawamona, supa:na: ikilawa eta: hetetimake Ewa eta: supumakeye. ³¹ Alawamona sena kesale mutayewi Yesu sowa ta: tiyapola: selese, “Yesu penaiya timinisewa hene heneye sosolo napokeye. Yesuyewi nano ketea timiyawa sena nowa hetetiya kemiwa tima:na: tiya:sela: eta: helepa:na: telamakeye. Alanase Yesuwa Kote Piseikipela: epesita: ta:peya Sena Epa, Ewa Keleso enekeye,” au seyakeye.

Ta:le Ti Senama Yesuwa Supa:na:pela: Hamona E Seyawa Wekeye

³² Aputa: Felesi senayewi sena kesale muta sowa seyawa ta:tapola:, iyawala, pilisiti sena

sosoyawala, Kote koawemi ta:le ti sena potapola: sita:nema selese, “Kiyawa Yesu supa:na:pela: hamone.” Au selapita: Yesu enewemiwa ta:le ti sena hapakeye. ³³ Yesuyewi selese, “Ikila kolotea nowemi Newa kiwalapulu epesena:keye. Kolotea elapepela: Eye Newa hamone peleya: kemi Newa fiyama:na:keye.

³⁴ Hanapita: kiyawa Newa kelesaleke ita-palapita: potaposakeye. Newa fiyama:na: peleya: emi kiwala ha:na:na:wa eta: ilimanakeye.”

³⁵ Au selapita: Yu sena tilila sopoyewi Yesu seyawa tikili tese i kene sopolu selese, “Niyewi Ewa mapotaposakeye, au selakamowa Ewa kami hanaposape? Yu senama tela koamesa: hanaposape? Emi hanosekiwa Yu sena noka sita:nemawana, Yu senama tela sita:nemawana, selapose emi hanapita:keye.

³⁶ Eyewi selese, ‘Newa kelesaleke mapotaposakeye. Newa fiyama:na: peleya: emi kiwa hanakamakiwa eta: ilimanakeye,’ au selakamowa, solo mou amowa ko:luse selape?” Aluse Yu sena tilila sopoyewi seyakeye.

Hano Si Fiyatela Yesuyewi Miya:na: Seyawa Wekeye

³⁷ Tikina ikila emiwa ikilale sikapewa ikila sosokeye. Ikila emi Yesuwa tesile unuwapo selese, “Hano menipita: Newamo elakemi hawa ma:na:pela: mina. ³⁸ Ta:tesene sena kesale kiwala, kiwa Newamo elakemi inapola: hano maiya. Alake Kote pukawemi momateyawa wekeye. Hano si fiyatelawa epapuluse Newemi himu semetei matanesene sena amowa himu

matanawemi kokolo kao tesewa hawa woliyetiye sakotese elaposakeye.” Aluse momateyawa Yesuyewi pale seyakeye. ³⁹ Aputa: Yesuyewi seya mouwa wekeye. Senayewi Yesuma himu semetei matanepela: sitalapitekiwa Ho Napolo ili himu matanawemi woliyetiye apolowaloma:na:keye. Alawamona Yesuyewi seya ikila emiwa Kote ho:liyawa peleya: falemi Yesuwa a ha:na:na:no ela:, Ho Napowa peleya: weyemi eta: minamak-eye.

Senayewi Kalikalila Matanawa Wekeye

⁴⁰ Yesuyewi seyawa sena muta kekenayewi ta:tapola: selese “Sena epamowa heneye sep-atosene senanakeye.” ⁴¹ Au selapita: sena nokamoke selese, “Kelesowa Ekeye.” Aputa: sena nokamoke selese, “Kalili peleya: emi Keleso eta: inisemakeye. ⁴² Aputa: Kote pukawemi momateyawa wekeye. Tepitiyewi sena maya Keleso keisa:taposakeye. ‘Tepitiyewi ene koamesa: Peteleheme taunewemi keisa:taposakeye.’ Aluse momateyalakeye.” ⁴³ Aluse selapita: sena kesale kekenawa kalikalila matanase senawa takalese iwa elipei kaseyakeye. ⁴⁴ Iyewi nokamoke, “Ewa tipolo selawata:pa:,” au seyakeye. Au seyawa heneye tipolo selawapomakeye.

Pilisiti Senayewi Yesuma Himu Semetei Eta: Matanama Wekeye

⁴⁵ Aputa: Kote koane potapola: sita: tesene ta:le ti senayewi Yesuwa iya:pela: mene inapita:, pilisiti sena sosoyawala, Felesi senayawala, iyewi ima ta:potose, “Yesuwa siliye eta: minamawane ko:lupita: elale?” ⁴⁶ Au selapita: ta:le ti senayewi

selese, “Eye selesene aluse sena nowamoke puwano eta: seyamakeye. Eye selesene aluse puwano selapita: niyawa eta: topumakeye.”

⁴⁷ Au selapita: Felesi senayewi selese, “Yesuyewi kiwa hopolose Eyewi mokopo selapita:, kiyawala ta:teselele? ⁴⁸ Niyewi ninipe sopoke Yu sena tililayawala, Felesi senayawala sopoke E seyawane ta:te iya:takeye. Niyewi semetei nowamokiwala eta: ta:tesemakeye. ⁴⁹ Sena kesale muta kekenayewi Mosese solo elewa napolo mamataneselakeye. Mamatanepita: iwa falasima:na: peleya: hanaposakeye.”

⁵⁰ Au selapita: Felesi sena ilipe kemi Nikiti-mase ewa puwano Yesuma seya eyewi Felesi sena sopoma selese, ⁵¹ “Niyewi solo elewa tuwaponase, solo elewa amowa senayewi tikap-eye tipela: olokeyatela timinisaleke ene ema puwano topukeye. Ta:tapola: heneye alalapita: potapola:, falasisewa apoyakeye. Sena amawa a ta:tapose, falasisewa eta: apolosemakeye.”

⁵² Au selapita: iyewi selese, “Kewala Kalili senale? Kote puka napolo akepa:. Sepatosene senawa Kalili peleya: emi eta: inisemakeye.” Aluse iyewi matanepela: seyakeye.

⁵³ Aluse selese apola: sena sopoke ili koawemi hapakeye.

8

*Kesale Sena Nowanapulu Mokopo Hanapita:
Potapola: Yesu Elakemi Felesi Senayewi Siliye
Minawa Wekeye*

¹ [Sena ili koawemi hanapita: Yesu Ewa enapotane tokomo Olifiwemi hapakeye. ² Kiapo ikiwatapita: Kote koawemi Yesuwa mene hanapola:, sena muta Ewa elakemi kekenepitekiwa Ewa hela: solo se tiye mikeye. ³ Se tiye kina:sela: enewemi, kesale sena ekele sena nowanapulu mokopo hanapita: sena nokamoke potapola:, kesale amowa siliye inapola:, Kote solo elewa walosene senayawala, Felesi senayawala ewa siliyapola: Yesu elakemi minakeye. Inapola: sena sopoke kekenepela: sita:newemi sena sopoyewi popita: kesalema selese, “Sena sopoke sikapo kewa epemi epesa,” esa: kotolakeye.

⁴ Kotopela: iyewi Yesuma selese, “Walosene sena, kesale amowa sena nowanapulu mokopo hanapita: sena nokamoke papokeye. ⁵ Puwano Moseseyewi solo elewa tuwapowa wekeye. Kesale sena nowanapulu mokopo hanosaleke, kesale amowa etewayewi omi: toliyeti:pa:. Aluse Moseseyewi solo elewa tuwapokeye. Solo ele tuwaponase Keyawa noko:lu matanepa:?” Aluse iyewi Yesuma seyakeye. ⁶ Aluse selakamakiwa Yesuyewi hele selapele esa:, iyewi Yesu kapo popa:na:pela: aluse hopolose Ewane kotoma:na:pela: seyakeye. Aluse selapita: Yesu kotopola: kelipolupela:la: ela:, tiya:yawa peleya:wemi momatelese enekeye.

⁷ Helapita: iyewi ilipe wa:ke ta:tapola:, wa:ke ta:tapola: au selapitekiwa Yesuwa kotopola: elapepela: tesile selese, “Kiyawa sena semetei nowamoke nano olokeyatela eta: timinise-mayemi, etewawa tiyapola: keyewi kine puwano ola:pa:.” ⁸ Aluse Yesuwa wa:ke kotopola: ke-

lipolupela:la: ela: peleya:wemi momatelese enekeye.

⁹ Momatelese heneuwemi sena tilila puwano hapalapita:, sena semetei semetei esa: hanapola: itapalapita:, kesale amowa semetei kemi elapita: Yesuyewi papokeye. ¹⁰ Yesuwa kotopola: elapepela: tesile kesalema selese, “Kesaleo kewa, sena sopoke ko:yale? Sena semetei nowamoke kewa kotoma:na:pela: kemi elapele?”

¹¹ Au selapita: kesaleyewi selese, “Alamakeye. Sopolu hanapola: kotetikeye.” Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyawana kewa eta: kotoma:na:makeye. Kewa hamone. Hanosekiwa sikape wa:ke olokeyatela timinise elatepa,” esa: Yesuyewi seyakeye.]

“Sena Kesale Sopoke Ho:liyawa Mouwa Nekteye,” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

¹² Sena kesale kekenepitekiwa Yesuyewi wa:ke selese, “Peleya: weyemi sena kesale sita:newa ho:liyawa tesene mouwa Nekeye. Sena kesaleyewi Newa kulu hanapola: sita:newa iwa yopolotela mahanaposakeye. Koiyawemiye, ho:liya epamowa kiwa kokolo kao tesewa timita: putupela: hanaposakeye.” ¹³ Au selapita: Flesi senala:yewi selese, “Keyewi Kine au sela amoke Keyewi Kine kamunuse selakeye. Keyewi Kine au sela amoke nima selakamakiwa eta: ilimanakeye.”

¹⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi Nine epe selese amowa heneye selakeye. Newa mina peleya:wala Newa fiyama:na: peleya:wala Neyewi Nine semetei matanekeye. Alawamona

kiyawa matanese, ‘Ewa minawa noko:lu minane? Ewa ha:na:na:wa noko:lu hanaposape?’ Aluse kiyawa tikili tese matana selakeye.

¹⁵ Senayewi ene matanawa kotola epapuluse kiyawa kotosekeye. Alawamona yemiwa Neyewi enewa makotolakeye. ¹⁶ Alawamona Neyewi kotosaleke napolo kotopela: hekelesekeye. Kotopela: hekelesewa Neyewi Nine matanawamunuse kotopela: hekelesemakeye. Ni Atayewi Newa hamona seya amoke matanawa Neyewi kulu hanose kotopela: hekelesekeye. ¹⁷ Aputa: kiyawa solo elewa pukawemi momatelese, ‘Wikinisi sena elipeiyewi nano papolo semetei kamunuse selapita:, henenapo au selesekeye.’ Aluse momateyalakeye. ¹⁸ Aputa: Neyewi Nine epe selese amowala, Nine Ni Atayewi Newa hamone Eye Newa epe selese amowala, na:tewi wikinisi elipei semetei kamunuse seyalakeye.”

¹⁹ Au selapita: iyewi selese, “Kine Ki Ata kaiye?” Aputa: Yesuyewi selese, “Newana Nine Ni Atawala kiyawa mamatane selakeye. Kiyawa Newa matanakiwa, Nine Ni Atawala kiyawa matanenuwamona ke elalapo.” ²⁰ Aluse Yesuyewi Kote koane solo se tiye kinisekeye. Aputa: koane lumua moweni selawatesene pokose tiye ti amowa mapatopita: Yesu ela: solo se tiye mikeye. Aputa: iyewi Yesuma konomonose kemi Ewa kuma:na: ikila hetetiya seta: minamanase Ewa kotopela: eta: supumak-eye.

“Newa Fiyama:na: Peleya: Emi Kiwa Hanakamakiwa Eta: Ilimanakeye,” Aluse Eta: Ta: Tima

Sena Amawa Yesuyewi Solo Miwa Wekeye

²¹ Sikape, Yesuyewi wa:ke ima selese, “Newa enewa iya:pela: hanaposakeye. Newa hanapita: kiyawa Newa keyalapepela: mapotaposakeye. Kili olokeyatelawa kemi timinise sitalapepela: kupula: tepesakeye. Newa fiyama:na: peleya: emiwa kiwa hanakamakiwa eta: ilimanakeye.”

²² Au selapita: Yu sena tililayawa selese, “Eyewi selese, ‘Newa fiyama:na: peleya: emiwa kiwa hanakamakiwa eta: ilimanakeye,’ au selakeye. Au selakane mouwa ena selape? Ewa Ene mene kulaposapa?”

²³ Apula: Yesuyewi selese, “Kiwa peleya: weyemi sitalakeye. Newa falemi tese minakeye. Kiwa heneye peleya: senakeye. Peleya: we heneye Ne peleya:makeye.

²⁴ Neyewi puwano seyawa wa:ke selakeye. Kili olokeyatelawa kemi timinise sitalapepela: kupula: tepesakeye. Newa Nine kokolo kao tesekeye. * Alake solo se tiye weyamowa kiyawa mata:tesaleke kiwa kemi olokeyatelawa timinise sitalapepela: kupula: tepesakeye.”

²⁵ Au selapita: iyewi penanose selese, “Kewa ipa:?” Apula: Yesuyewi selese, “Neyewi puwano kima se tiye mini kamona, Nekeye. ²⁶ Kiyawa nano alusewa Neyewi kima se tiye miya:na:wa muta elakeye. Kima kotoma:na:wa muta elakeye. Nine Ni Atayewi Newa hamone Ene heneye

---

* **8:24** Koteyewi Mosesema selese, “Newa Nine kokolo kao tesekeye,” au seyakeye. (Mene Sili Puka 3:14). Alake Yesuyewi semetei kamunuse selapita: sena sopokeye matanese Yesuwa Kotewa kamunakeye. Yesuyewi au selapitekiwa iyawa konomonakeye.

selesekeye. Eyewi seyawa Neyewi ta: tiyapola: sena kesale sopoma selakeye.” ²⁷ Aluse Ene Ata Kotewa Yesuyewi selapita: iyawa ta:tapola: eta: heke matanamakeye.

²⁸ Ma heke matanepita: Yesuyewi selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Newa i kelipapoya papela:la: tili tiyapola: kelesewamunuse ik-ila emiwa Newa Nine kaluse tesekeye, esa: kiyawa matanema:na:keye. Ikila emiwa kiyawa sela:sela:, ‘Eyawa Ene matanawa matiminitakeye. E Atayewi selapita: sowa sepapolakeye.’ Aluse kiyawa selaposakeye. ²⁹ Aputa: Eyewi Newa hamone Newa eta: iya:tesemakeye. Ewa Newanapulu elakeye. Ewa epelemita: Neyewi timinipita: Eyewi Newa eta: iya:tesemakeye.” ³⁰ Aputa: sena kesale mutayewi Yesu seyawa ta: tiyapola: Ema himu semetei matanakeye.

Yesuyewi Selese, “Kiwa Silikepima:na:keye,” Au Seyawa Wekeye

³¹ Aputa: Yu sena kesale Yesu himu semetei matanepela: imawa Yesuyewi selese, “Ne solo amowa ta: tiyapola: sitalaleke, kiwa heneye Newa kulu hanosene sena kesalewa sitalakeye. ³² Heneye sowa kiyawa ta:tiyapitekiwa heneye seyawa kiwa silikepima:na:keye.” ³³ Au selapita: iyewi selese, “Niwa silikepima:na:keye, au selakamowa mouwa ena selape? Epalahameyewi sena i maya minawa niwakeye. Sena nokamoke niwa wa:la:lopita: niwa tipolo timinisene epapuluse niyawa sena nokamopela: tima:na: tisene sena eta: timakeye. Niwa tima:na: timita: sena nowamoke eta: wa:la:yamanase eyewi

niwa silikepima:na:keye, au seyawa noko:lu silikepima:na:na?”

³⁴ Aputa: Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Senayewi olokeyatela timinisene amoke e inawa nano olokeyatela akeye. Nano olokeyatela amoke selese, aupa:, Au selapita: senayewi ta: tiyapola: tima:na: tisene sena timinisekeye. ³⁵ Tima:na: tisene sena wa:la:ya inayewi ene matanese tima:na: tisene senawa iya:pela: sena nowama wa:la:losekeye. Alawamona e atayewi ene salawa eta: iya:tesemakeye. Sena nowama salawa eta: wa:la:losemakeye.

³⁶ Aputa: nano olokeyatelayewi kiwa tipolo talapita: sita:newa, Kote E Sa:yewi kiwa fakekepi-lapita:, kiwa heneye fakekepiya sitalaposakeye.

³⁷ Kiwa Epalahameyewi sena i maya minawa Neyewi matanekeye. Epalahameyewi sena i maya mina amoke Newa kumita: sama:na: matanese hanatakeye. Ne sowa kiyewi eta: seli ta:timanase Newa sana kulapose matanese hanatakeye. ³⁸ Alake Nine Ni Atayewi Nema nano waiyawa Neyewi Nine kima selakeye. Sowa kiyewi ta:te iya:tapita:, kiyawa kili atayewi seyawa ta:tesekeye.”

³⁹ Au selapita: iyewi selese, “Nini atawa maya mina Epalahamekeye.” Aputa: Yesuyewi selese, “Kiwa Epalahameyewi sala maya telakiwa Epalahameyewi timiya epapuluse kiyawa timinimapekeye. ⁴⁰ Timinimape kamona kiyawa Newa kumita: sama:na: matanese hanatakeye. Kote heneye sowa Neyewi ta:tapola: kima se tiye mikeye. Se tiye kinapita: kiyawa Newa sama:na:pela: matanese hanatakeye. Aluse

Epalahameyewi eta: matanemakeye. ⁴¹ Alake kiyawa kili ata matana amunuse kiyawa tiyatak-eye.” Au selapita: iyewi selese, “Isu olosane tela sala nimakeye. Nini ata semetei Kote Ene ekeye.”

⁴² Aputa: Yesuyewi selese, “Kili Kote Ata matanakiwa kiyawa himu hapawa Newa matanenuwamona ke elalapo. Kote ela peleya: emi Newa minakeye. Newa Nine matanawamunuse Newa eta: minamakeye. Koteyewi Newa hamonapita: minakeye. ⁴³ Ne sowa ta:tapola: mamatanesaleke ko:luma:na:pela: ela:? Ne sowa kiyewi matanema:na: mapolose sita:nenase, Ne sowa kiyewi ta:tapola: mamatane selakeye.

⁴⁴ Kili atawa Setenekeye. Kili atayewi matana amunuse kiyawa epelese kulu hanose timiyanak-eye. Sena sana kumita: ma:ta: tiwa Eyewi ma:ta: tikeye. Aputa: heneye selesewa eyewi nanese nasulu tiye iya:peyanase eyewi mokopo selesewa semetei matanesekeye. Heneye sowa semeteiwala Setene Ewemi matelakeye. Mokopo sowa sopolu e himu matanawemi woliyetiye elakeye. E himu emiwa mokopo solo sopolu se tiye kinise tesekeye. Mokopo solo mouwa Setenekeye.

⁴⁵ Neyewi Nine sowa heneye sopolu selesekeye. Alawamona, heneye sopolu selapitekiwa kiyawa eta: seli ta:tesemakeye. ⁴⁶ Neyewi olokeyatela matanepela: timinisewa kiyawa papola? Alamakeye. Kiyawa eta: papomakeye. Neyewi heneye selapita: kamona ko:lupita: kiyawa ta:ta: iya:pela: sita:la:? ⁴⁷ Kote sowa Ene E sa:yewi topukeye. Kiwa Koteyewi Ene salamanase Kote sowa kiyawa ta:tapose hapawa,” au seyakeye.

“Epalahame Eta: Kesilama Newa Kao Enekeye,” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

⁴⁸ Aputa: Yu sena tililayawa selese, “Kewa Samelia senakeye. † Ho olokeyatelayewi Ke ho tikeye. Niyewi heneye selakeye.” ⁴⁹ Apula: Yesuyewi selese, “Ho olokeyatela Ne ho eta: timakeye. Aluse kiyawa epe selese amowa kiyawa heneye maselatakeye. Nine Ni Atawane Neyewi tiyapola: puwano apolose wapilikeye. Alawamona kiyawa Newa tiyapola: sikapetapo kolotea apolakeye. ⁵⁰ Aputa: Neyewi Nine kemi unuwapo wapilise selapose mamatane selakeye. Koteyewi Newa unuwapowa sosolo meapolaposakeye. Newa wapilipesakamowa Koteyewi sosolo meapolaposakeye. Eyewi sena kesale sopowa takalese takalepesakeye. ⁵¹ Aputa: Neyewi kima heneye selakeye. Ne sowa sena kesaleyewi ta:tiyapitekiwa amowa, iwa heneye makulaposakeye. Iwa kokolo kao sitalaposakeye.”

⁵² Au selapita: Yu sena tililayawa selese, “Ho olokeyatela Ke howa heneye tilakeye. Alake Kewa matakolose matana tikili tese seleselakeye. Epalahame kulukeye. Sepatosene senawana kulukeye. Alawamona Keye selese, ‘Ne sowa ta: tisene sena kesale amowa makulaposakeye. Kokolo kao sitalaposakeye.’ ⁵³ Au seya amowa Epalahame kuluwa Keyawa toliyetiselele? Kewa sena Piseiki sosola? Sepatosene senawana kuluk-eye. Kewa ipise matanana?”

---

† **8:48** Yesuwa Samelia sena enekeye, aluse akowatese mouwa wekeye. Samelia senawa Yu senawanapulu kisi tepela: sita:nekeye.

⁵⁴ Aputa: Yesuyewi selese, “Newa Nine ela: wapilise seya e seyakiwa mokopo wapilise semapekeye. Alawamona Nine Ni Atayewi Newa wapilise apolakeye. Nine Ni Ata kiyawa Kotek-eye au selesekeye. Nine Ni Atawane kili Kote semeteiwa kakeye. Kote semetei ela: Newa wapilikeye. ⁵⁵ Ewa kiyawa heneye napolo eta: matanemakeye. Ewa Neyewi heneye matanek-eye. Alake Neyewi Ewa eta: papoma Neyewi seya telakiwa Neyawa mokopo semapekeye. Kiyawa mokopo selesene epapuluse Neyawa eta: selesemakeye. Neyewi Ewa matanese E sowa Neyewi heneye ta:tapola: kulu hanosekeye. ⁵⁶ Aputa: Newa peleya: weyemi mina:na:wa kili tilila kouwa mei Epalahameyewi matanakeye. Eyewi Newa mina:na:wa potapola: epelese enek-eye.”

⁵⁷ Au selapita: Yu sena tililayawa Yesuma selese, “Epalahamewa Keyawa papola? Kewa yapene talo piipe (50) aluse Kewa emi enemakeye. Kewa tililamakeye. Keyawa noko:lu Epalahame papola?”

⁵⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi heneye selakeye. Epalahame eta: kesilama Newa kao enek-eye.” ⁵⁹ Alanase Yu sena tililayawa Yesuwa oma:na:pela: etewa tiyapita: papowamona Yesuwa o:sulu tepeya hanapola: Kote koawa iya:pela: hapakeye.

9

Sena Si Kola Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

¹ Yesu isu hemawemi hanose potakamake sena nowa si kola elapita: papokeye. Sena amowa ene e amayewi selati ikila emiwa si kolakeye. ² Sena si kolawa potapola: sena ilipe hanoseyewi Yesuma ta:potose, “Walosene sena, sena si kolawa etewi olokeyatelawa eta: timinipita: ewa falasise si kolale? Eyewi ene olokeyatelawa timinipita: ewa falasi elale? Ene e amayewi e atayewi a:tawi olokeyatelawa timinipita: ewa falasi elale? Etewi olokeyatelawa timinipita: ewa falasi elale?”

³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Eyewi ene olokeyatelawa timinipita: ewa falasise si eta: kolamakeye. Ene e atawa e amawa a:tawi olokeyatelawa timinipita: ewa falasise si eta: kolamakeye. Koteyewi penaiyawamoke ewa si fala:walopita: sena sopoyawa popita: ewa selati ikila emiwa si kolakeye. ⁴ Aputa: nukuluma:na: tela ikila ho:lulusene ela: Neyewi nano timiyanakeye. Koteyewi Newa hamone e seyanase Eyewi nano timinisewa niyawa kipila tima:na: tiya:pa:. Yopolotelawemi Neyawana kiyawala nano eta: timinima:na:makeye. Nukuluma:na: mapatotakeye. ⁵ Alawamona, Newa peleya: weyemi a elekiwa sena kesale peleya: weyemi sitalakamokiwa ho:liyawa Nekeye.”

⁶ Au seya Yesuyewi selapola: peleya: kepese-pela:, tiya:yawa sosokelapepela: tiyapola:, sena si kolawa siwemi mupukeye.

⁷ Itipaiya mutapola: apola: Yesuyewi ema selese, “Kewa hanapola: hano Siloame Si epemi ke mitiwa selakomita: hamona.” Hano Siloamewa

unu mouwa hano Ilikepiya aluse unuwapok-eye. Hano si epemi sena amowa hanapola; mitiwa selakokamake siyewi napolo papokeye. ⁸ Potapita: sena e manawala, puwano moweni mita: helapita: papolo senawala selese, “Sena puwano moweni mita: helakane Ewamone?”

⁹ Aputa: sena nokamoke selese, “Henekeye, sena epakeye.” Apula: sena nokamoke selese, “Alamakeye. E manakeye. Sena nowa e mitiwa kamuna elakeye.” Apula: sena si kola itapa telayewi selese, “Henekeye, moweni mita: helakane nekeye.” ¹⁰ Au selapita: iyewi selese, “Ko:luse ke si fala:lale?” ¹¹ Aputa: eyewi selese, “Sena nowa Ene unuwa Yesuyewi peleya: kepesepela; ne siwemi mutapola: selese, ‘Kewa hanapola: hano Siloame Si selakomita: hamona.’ Aputa: newa hanapola: hano si selakokamake napolo papokeye.”

¹² Aputa: iyewi selese, “Yesuwa kami elape?” Au selapita: senayewi selese, “Newa tikili tekeye. Ewa kami hapamita:pe,” au seyakeye.

¹³⁻¹⁴ Aputa: ha:le tesene ikila emiwa sena si kolawa itipaiya mutakamake Yesuyewi fala:pekeye. Fala:tapita: iyewi ewa siliye Felesi sena sita:ne emi siliye hapakeye. ¹⁵ Felesi sena sita:ne emi siliye inapitekiwa, Felesi senayewi sena si kola itapa tela ema selese, “Kewa si kolawa noko:lu fala:lale?” Au selapita: eyewi selese, “Sena nowamoke itipaiya tiyapola: ne siwemi mutakamake hayewi selakokamake itapa telak-eye. Itapa tese napolo potalakeye.” ¹⁶ Aputa: Felesi sena nokamoke selese, “Ha:le tesene ikila emiwa Eyewi nano tima:na: tiyanase Ewa

Koteyewi hamonapita: mina sena amanakeye.” Au selapita: sena nokamoke selese, “Eyewi penanose timinisewa mokopo sena olokeyatela enene senayewi aluse penanose eta: tisemakeye.” Aluse ili matana kalikalise matanese i kene konomonakeye.

¹⁷ Konoma:pela:la: sena si kola itapa tela ema Felesi senayewi wa:ke selese, “Kewa si fala:pe sena amowa keyawa ipise matanana?” Au selapita: sena si kola fala:peyawa selese, “Neye matanawa, Ewa sepatosene senanakeye.”

¹⁸ Aputa: Yu sena tililayawa selese, “Sena amowa ene e amayewi selati ikila emiwa ewa si olokey-atelamita:po. Heneye si kola itapa telamita:po.” Aluse matanese ene e amayewi e atayewi a:ko: mina e seyakeye.

¹⁹ Mina selapita: minakeye. Inapita: Yu sena tilila amoke selese, “Sena amowa ka:tawa ka:lipe ke sa:lele? Si kola kesilalole? Yemiwa napolo epe potoseya noko:lu napolo potoseye?” ²⁰ Aputa: ene e amayewi e atayewi a:te selese, “Ewa na:ni salakeye. Selati ikila emiwa e si kolakeye.

²¹ Yemiwa napolo epe potoseya noko:lu potape. E si fala:pewa sena ipei. Ema ta:pota:pa:. Ewa ene sena salanase ene ela: matanama:pita:keye. Eyewi selakamakiwa ililakeye.” Aluse a:tawi seyakeye.

²² A:tewi Yu sena tilila amowa ipilise sita:nenase aluse seyakeye. A:tewi seta: seyamake puwano Yu sena tililayawa selese, “Sena nowamoke selese, ‘Yesu Ene Kelesokeye,’ au selesaleke sena amawa Yu senayewi

kekenesene koawemi inapa, au selaposakeye.” Aluse Yu sena tililayawa seyakeye.

²³ Aluse semeta: ene e amayewi e atayewi a:tawi matanese, “Na:ko:lapulu inapa, au sema:na:napo.” Aluse matanese a:tawi selese, “Sena si kola fala:pewa sena salanase ewa ene ema ta:pota:pa:,” au seyakeye.

²⁴ Aputa: wa:ke Yu sena tililayawa sena si kola itapa tela ema mina e seyakeye. Mina selapita: minakeye. Inapita: iyewi selese, “Koteyewi ta:pita: keyawa heneye hekilase sela:pa:. Kote puwano apola:pa:. Yesuyewi mane olokeyatela enewa niyewi matanekeye.” ²⁵ Au selapita: senayewi selese, “E matanawa neyewi eta: pote-semakeye. E matanawa napololakeye. E matanawa olokeyatelakeye. Amowa neyewi ma-matanekeye. Alawamona neyewi nano semetei matanawa wekeye. Newa puwano si kola enewa, yemi neyewi napolo potalakeye. Amowa neyewi matanekeye.” ²⁶ Au selapita: iyewi selese, “Eyewi noko:lu ke si fakepela?” ²⁷ Au selapita: eyewi selese, “Neyewi kima napu selesapeye? Seyawane kiyawa eta: seli ta:tesemakeye. Ko:lupita: wa:ke nema ta:ta:? Kiyawala Ewa kulu hanapola: sita:pesena:pela: seleseye?”

²⁸ Aputa: iyewi konomonose ema itipilise selese “Sena amowa kulu hanosene senawa kekeye. Niwa Mosesese kulu hanosekeye. ²⁹ Koteyewi Mosesema seyakeye, aluse niyawa matanekeye. Alawamona, Sena amowa nono kami minane? aluse niyawa matanekeye.”

³⁰ Au selapita: sena si kola fala:peyawa selese, “Kiyewi ko:lu seleseye? Kiwa kaluse tik-

ili tepa? Kiyewi selese, ‘Sena amowa nono kami minane?’ aluse kiyewi selesewamona, sena amoke newa si fala:pekeye. ³¹ Sena himu olokeyatela matanepela: elakamoke Kotema hopita: Koteyewi eta: ta:tesemakeye. Kotema wapilise Koteyewi matanawamoke timinisewa timiya:sela: elakamoke hopita:, Koteyewi topuk-eye. Amowa niyawa matanekeye. ³² Puwano fa:nemiwa peleya: sosolo we ma:ta: ti ikila emiwana, sena maya mina tilila kouwa sita:ne ikila emiwana, tilila kouwa sita:ne ikila emiwana, ata enene ikila emiwana, sena ene e amayewi supeliwatesene okemi si kola kesi-lawa sena nowamoke fala:pe e seyawa niyewi eta: ta:tesemakeye. Puwano epapuluse eta: fala:pemakeye. ³³ Koteyewi nano tima:na: tisewa tima:na:pela: eta: hamona e seyama telakiwa, sena amo aluse ma itapa temapekeye.”
*

³⁴ Au selapita: iyewi selese, “Ke atawala ke amawana himu olokeyatela ela:, kewala himu olokeyatela selatikeye. Kewa napolo temita: nima solo se tiye kiniselele? Niyewi ke sowa eta: ta:pa:na:makeye. Yu senayewi kekenesene koane weyamowa iya:pela: hamone.” Alanase ewa hapakeye. ³⁵ Hanapita: sena si kola itapa tela ema kotopela: hamona e seyawa Yesuyewi ta:tapola:, sena amowa kelese potapola: selese, “Sena Sa:wa keyawa himu semetei matanana?”

³⁶ Au selapita: senayewi selese, “Piseiki, ema himu semetei matanema:na:wa nema walose

* **9:33** Alake sena si kola fala:peyawa seyawa mouwa, Koteyewi hamona seya Sena Epa mina epalakeye.

sema. Ewa ipa:?” ³⁷ Au selapita: Yesuyewi selese, “Keyawa yemiwa potosewane Nekeye. Neyewi kema selakeye.” ³⁸ Aputa: sena amokiwa selese, “Piseiki, neyewi Kema himu semetei matanek-eye.” Aluse eyewi wapolise selapita: ³⁹ Yesuyewi selese, “Sena kesaleyewi Kotema himu semetei sita:newana, sena kesaleyewi Kotema himu semetei eta: sita:nemawana, kaselepita: Nawa peleya: weyemi minakeye. Sena nowamoke selese, ‘Neyewi nano sopoke eta: potesemakeye,’ e seyawa sena amowa si ho:lilise elaposakeye. Alawamona sena nokamoke selese, ‘Nawa ilik-eye. Ne siyewi nano sopoke potosekeye,’ e seyawa sena amowa si yopoloyetiye elaposak-eye.” ⁴⁰ Au selapita: Felesi sena mapatopita: sita:neyawa ta:tapola: ta:potose, “Niwana si kola sitalapita: Keyewi potapola: seleseye?” ⁴¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyewi selese, ‘Niwa si kola sitalakeye,’ aluse hokatolose e selesaleke, kili himu olokeyatelawa Neyewi itapa temapek-eye. Alawamona kiyewi mahokatolo selapo. Kiyewi selese, ‘Niyewi nano sopoke matanepela:, apula: nano sopoke potapola: ili sitalakeye.’ Aluse epe selese amowa kili himu olokeyatelawa kemi sitalakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

10

A:pele Sipi Ka:mita: Sola Pale Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi sena kesalema wa:ke selese, “Neyewi kima heneye selakeye. A:pele sipi sola sena isu tenamo emi mainisaleke, solawa honosane emi papaseye tiye inapita:

sena amokiwa a:pele sipiwa ikomonose atu tima:na:pela: inisekeye. ² Sena ene isu tenamo emi inisaleke a:pele sipi pota:tesene sena akeye. ³ A:pele sipi pota:tesene senawa sola suwemi minite, isu tenamo pote tesene senayewi isu tenamowa kolo tisekeye. Kolo tiyapitekiwa a:pele sipi pota:tesene senayewi a:pele sipi unu tiye tiwa unuwa sepela: holosaleke, a:pele sipi sopoke inapita: ili pota:tesene senayewi siliye mowa hanosekeye.

⁴ Potapola: tesene sena putupela: hanapita:, e sowa iyewi ta:tapola: kulule hanose hanosekeye.

⁵ A:pele sipi pote enemawane, iyewi kulule hanose eta: hanosemakeye. Sowa ta:takamake solo nowa ta:tesaleke, neiye mene hanosekeye.”

⁶ Aluse Yesuyewi pale selapitekiwa, iyewi solo mouwa eta: kolaiyamakeye.

Yesuyewi Selese, “A:pele Sipi Pota:tesene Sena Amowa Nekeye,” Au Seyawa Wekeye

⁷ Au selakamake iwa eta: kolaiyama tepita: wa:ke Yesuyewi selese, “Neyewi kima heneye selakeye. A:pele sipi ka:mita: sola isu tenamo amunawa Nekeye. ⁸ Puwano sena minawa atu tisene senakeye. Iyewi mokopo hopita:, ili sowa a:pele sipiyawa ta:takamake, himini ta:tesaleke, kulule hanose eta: hapamakeye. ⁹ Isu tenamo amunawa Nekeye. A:pele sipi isu tenamowemi musuluyetiye mina sopowa Neyewi potapola: ela: mene siliyaposakeye. Isu tenamo emi inapola: mowa hutiya napolo ma:na:pela: hanosekeye.

¹⁰ Alake atu tisene senayewi nano o:sulu tise sanose ikomonose auma:na:pela: inisek-eye. Alawamona sena kesale Kotema napolo sita:pesita: Newa minakeye. Yemiwa iwa sopoke peleya: we epesita:yemiwa Koteyewi iwa napola:tapita: matanepela:, nano sopoke iliye tiye sita:la:, epelese epapuluse napolo sita:pesita: Newa minakeye. ¹¹ A:pele sipi pota:tesene sena napowa Nekeye. 'A:pele sipi napolo sita:pesita: pota:tesene senawa kulapitekiwa ililakeye,' aluse a:pele sipi pota:tesene sena napoyawa matanesekeye.

¹² Alawamona sena nowamoke a:pele sipi potose ela: moweni tima:na:pela tima:na: tisene sena timinisekeye. Sena amokiwa a:pele sipiwa heneye eyawa ene eta: akeyamanase eye potakamake, mowa kasolo * inapitekiwa potapola: a:pele sipiwa iya:pela: nesile hanosekeye. Nesile hanapitekiwa mowa kasoyewi a:pele sipi noka yaso napita:, noka mowa nesile netale tiye walosekeye. ¹³ Alake senayewi moweni semetei matanepela: tima:na: tisene sena timinise a:pele sipiwa enamanase napolo matanepela: potapola: eta: tesemakeye.

¹⁴⁻¹⁵ Alawamona a:pele sipi pota:tesene sena napowa Nekeye. Nine Ni Atayewi Nema matanepela:, Ni Atama matanepela: ela aluse, Neyewi Nine a:pele sipiwa matanepela:, Nine a:pele sipiyawa Newemi matanepela: epapuluse sita: tesekeye. Neyewi a:pele sipi epela:

---

* **10:12** Mowa kasolo sosolo epapulakeye. mowa kasoyewi senala:wana, nano hopolawala falela apota: yaso nasekeye.

Newa kulapitekiwa ililakeye. ¹⁶ Aputa: a:pele sipi noka sola we eta: talamawana Ninakeye. Iwala Neyewi siliye mina:na:keye. A:pele sipi mokopo mowa sita:neyawala, Neyewi sowa ta:tiyapitekiwa, siliye mina:na:keye. Mowa sita:newana, sola suwemi sita:newana, so-lawemi semetei selawapola: sopoke kekene tiye sita:pesena:keye. Alake pota:tesene senawa Newa semeteikeye.

¹⁷ Newa tesile ha:na:na:nase kuma:na:keye. Auma:na:nase Ni Atayewi Newa himu hapawa matanekeye. ¹⁸ Senayewi matanawamunuse Newa sanose makulaposakeye. Neyewi mailisaleke amowa Newa sanose eta: kuma:na:makeye. Neyewi Nine matanawa ili e seyanase Newa sanose kuma:na:nakeye. Senayewi Newa sanose kumita: Neyewi Nine matanawamunuse Ne tomawa miya:na:keye. Newa kupula: wa:ke mene tesile hanakemiwa penana:pela: tesile ha:na:na:keye. Aluse Nine Ni Atayewi matanepela: apoyakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

¹⁹ Au seya Yesuyewi selapitekiwa Yu sena ke-sale ta:tapola: matanayewi kalikalise matanawa i kene elipei kaseyakeye. ²⁰ Matanepela:la: sena nokamoke selese, “Ho olokeyatela E ho tinase Eyawa etakeye. Ewa matakola tetakeye. Ko:lupita: E sowa kiyewi ta:ta:?” ²¹ Au selapita: sena nokamoke selese, “Ho olokeyatela epamoke ho tinase aluse eta: selesemakeye. Sena si kowa ho olokeyatelayewi eta: fala:tesemakeye,” au seyakeye.

*Yesuyewi Solo Kinakamake Yu Sena Tililayawa
Ta:te Iya:peya Wekeye*

²² Puwano fa:nemi Kote Koane Titiwa Kotema Napolose Matanema:na:pela: Tikina kekena ikila amowa hetetikeye. Tikina kekenema:na:pela: yapene potia kiwemi kemiwa Yu sena ke-sale Yelusaleme sitiwemi kekenakeye. ²³ Kote koawemi Yesuwa hanapola: koane wasa unuwapowa Solomone koane sola pakia isuwemi sila:sela: enewemi ²⁴ Yu sena tilila kekene-pela: iyewi Yesuma selese, “Niyewi Kewa potose himu elipei sitalakeye. O:suwemi nima hokato sema:na:ne? Kewa Kelesokeye au selakamowa Keyawa nima hokato hokatolose sela:pa:.”

²⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Puwano Neyewi kima selakane kiyawa mata:tesapekeye. Ni Atayewi E unuwa tila:tesa: Ene penaiyayewi matanese tisene emiwa Newa kima walokeye. Walopita: kemi kiyawa seli mamatane selakeye. ²⁶ Alawamona kiwa Ne a:pele sipimanakeye. Kiyawa Ne sowa eta: seli ta:tesemakeye.

²⁷⁻²⁸ Aputa: Ne sowa Ne a:pele sipiyawa ta: tiyapola: kulule hanose inapita:, Neyewi iwa matanese heneye kokolo kao sita: tesewa kinisekeye. Kinapita: iwa heneye maolokeyatepesakeye. Iwa sena nowamoke sutapola: ma o:sulu tiyaposakeye. ²⁹ A:pele sipiwa Nine Ni Atayewi Nema mikeye. Ni Ata Ene heneye sosokeye. Sena nowamoke ewa Ni Ata Ene tiya:wemi eta: sulu tiye toliyetisemakeye. A:pele sipiwa Ene potapola: elakeye. Ene potapola: elanase sena nowamoke ma o:sulu tiyaposakeye. ³⁰ Ni Ata Na:ko: na:nipe semetei kakeye.” ³¹ Au

selapita: ta:tapola: Yu sena tililayawa etewayewi sama:na:pela: tikeye. ³² Tiyapita: Yesuyewi selese, “Kiyawa popita: Ni Atayewi Nema penana:pela: timinisewa nano muta Neyewi timiyakeye. Neyewi nano ena hele tiyapita: kiyewi etewayewi Newa sama:na:pela: ela:?” ³³ Au selapita: Yu sena tililala: selese, “Keye napolo timiyakiwa niyawa Kewa etewayewi masamapekeye. Alawamona Keye selese, ‘Kote Na:ko: na:nipe semetei kakeye,’ au selesewa emi ela: Keye Kotewa hanetapo meapolapita: Kewa etewayewi sama:na: ekeye. Keye selese, ‘Newa Kotekeye,’ au selakeye. Alawamona Kewa heneye sena sa:keye.”

³⁴⁻³⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kote pukawemi momateyawa heneye kamunuse momateyalakeye. Momateya amowa sena nowamokiwa mahotolaposakeye. Puwano momateyawa wekeye. Koteyewi Ene solo ta:tapola: senama selese, ‘Kiwa sopoke kotela:keye,’ au seyawa momateyakeye. †

³⁶ Koteyewi e seyawa emiwa Newa ta:pele tiyapola: hamonapita: Newa peleya: weyemi minakeye. Inapola: selese, ‘Newa Kote E Sa:keye.’ Au selapita: kiyewi selese, ‘Eyewi Kotewa kolotea me apolatakeye.’ Aluse kiyawa epe selese amowa ko:lu seleseye?

³⁷ Ni Ata nano timinisewa Neyewi matiminisaleke Ne sowa kiyewi ta:te iya:tesewa ililakeye.

³⁸ Alawamona, Ni Ata nano penanose timinisewa

---

† **10:34-35** Kisala Puka 82:6. Koteyewi Ene solo ta:tapola: sena piseikipela: sita:nenase Koteyewi ima Koteo, au seyakeye.

Neyewi timinisaleke, nano timinisewa potapola: kiyewi himu semetei matanepa:. Nema himu semetei eta: matanemake, Neyewi timinisewa potapola: himu semetei matanepa:. Newa Atawalapulu semetei ela:, apula: Ni Atawane Newanapulu semetei ela:, epapuluse elapita: kiyawa potapola: matanema:na:keye.”

³⁹ Alanase iyewi wa:ke Ewa tipolo selawapa:na:pela: sukulu tima:na:pita: elawamona, ili tiya:wa sutetiye hapakeye.

⁴⁰ Aputa: Yesu hanapola:, hano Yotane satepela: nono fa:nemi hanapola:, Yoneyewi sena hano toliyeti peleya: kemi hanapola: enekeye.

⁴¹ Enewemi sena kesale muta inise ilipe sopolu selese, “Niyewi popita: Kote penaiyayewi matanese timinisewa Yoneyewi eta: timakeye. Alawamona Yesuyewi alusewa Yone seyawa hene henenakeye.” ⁴² Aluse sena kesale mutayewi Yesu seyawa seli topukeye.

11

Lasalase Kuluwa Wekeye

¹ Sena semetei nowa e unuwa Lasalase, Petani koamesa: enekeye. Koane semetei kemi Meliwala e ate Matawala a:ko: sita:nekeye. Lasalase ewa nakola tenekeye. ² Aputa: puwano Meliyewi nano noiya ikumu Yesu onatuwemi suluse, e pisei fayewi helakeye. Kesale amoke e atewa Lasalasewa nakola wa:tawemi telakeye. ³ Wa:ta telapitekiwa Meliwalapulu Mata a:tawi sena nowama selese sekepilise, “Keyawa Piseiki Yesuma selapose ha:na:pa:. Keyawa weyamu

sela:pa:. Piseikio, Keyewi Kine sena ke mana himu hapa Lasalasewa nakola ka:pelalakeye, e sela:pa:.” Aputa: sena amowa hanapola: a:tawi selese sepapowa Yesuma seyakeye.

⁴ Selapita: Yesuyewi ta:tapola: selese, “Ewa kuma:na:pela: nakola telamakeye. Sena kesaleyewi Kotema matanepela: wapolimita: nakola wa:tawemi telakeye. Sena Sa:wa Nekeye. Nemawala matanepela: wapolimita: ewa nakola wa:tawemi telakeye,” au seyakeye.

⁵ Aputa: Yesuyewi Matawala, e ate Meliwala Lasalasewala, iwa sopoma himu hapawa matanese, ⁶ Lasalase nakola ta:tapitekiwa kemi, Yesuwa E elakemiwa peleya: emi ikila elipei enikeye. Eyewi popa:na:pela: eta: hapamak-eye. ⁷ Ikila elipei eniya:sela: ikila osokemi Yesuyewi selese, “Yutia peleya: epemi niwa mene ha:na:na:keye.” ⁸ Au selapita: E sena semetei hanoseyewi selese, “Walosene sena, n-pute Kewa kumita: Yutia peleya: emi Yu sena tililayawa etewayewi omitta: kemi, Kewa wa:ke omitta: mene hanoselele?”

⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Ikiwapo semetei kukuwemi (12) awa ho:lilisekeye. Opo emiwa ho:liyanase siyewi pote hanose apela kolose sanose eta: keyalewatesemakeye. ¹⁰ Yopolotelawemi hanose yopolotelanase apela kolose sanose keyalewatesekeye. ¹¹ Niyewi sena nini mana Lasalasewa ene enikeye. Eniwamona Neyewi mene kila:pa:na:pela: ha:na:na:keye.”

¹² Aluse pale selapita:, E sena sopoke hanoseyewi tikili tese sita:la: selese, “Piseikio, e nakola ka:pela:newa fala:pesakeye.” ¹³ Aluse

Lasalase mokopo nakola ka:pela:nenase matanepela:, Lasalase ene heneye kuluwa Yesuyewi pale selapita:, iyewi eta: kolaiyamakeye. ¹⁴ Makolalese sitalapita: potapola: Yesuyewi hokatolose selese, “Lasalase kulukeye. ¹⁵ E nakola ka:pela:la Newa eta: hapamakeye. Ewa kuluwa apana tuwapola: potapose ha:na:na:keye. Ikila emi Neyewi nano timinipita:, kiyewi Nema himu semetei matanema:na:keye.”

¹⁶ Au selapita: Tomase e unuwa nowa Titimase * e sena semetei hanosene nokamawa selese, “Ewalapulu niwa sopokeye ha:na:na:keye. Ewalapulu niwa kulapose ha:na:na:keye,” au seyakeye.

“Kokolo Kao Epesita: Mene Teisa:pa:na: Senawa Nekeye.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

¹⁷⁻¹⁹ Yesu E sena ilipe hanosewanapulu Petani koamesa: inapitekiwa sena mutayewi selese, “Lasalase kuluwa apana tuwapowa napu ikila pinipi telakeye,” au seyakeye. Apula: ta:tapola: potakamake Petani koamesa: Matawala Meli a:tawi e atewa Lasalassenase himu nakolose sita:pesepekitise ekela temita:, Yu sena kesale mutayewi sesemita: inapola: sitalapita: papok-eye. Petani koamesa: Yelusaleme siti emi panase senawana, kesalewala, muta minakeye.

²⁰ Aputa: Yesu inape e selapita: Matayawa Ewa koluma:na:pela: hanapola:, Meli koane kemi elapita:, Mata hanapola: Yesuma selese, ²¹ “Piseikio, Kewa weyemi elaleke ne

---

* **11:16** Titimase au selakamowa hene solopela:la: unuwa seya Sala Elipei aluse selakeye.

atewa makumapekeye. Aluse ewa kulukeye.
²² Alawamona, yemiwa Keyewi Kotema holose epapume selapita: Eyewi epapuluse timinipesak-eye, aluse neyewi matanekeye.”

²³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ke ate mene teisataposakeye.” ²⁴ Aputa: Matayawa selese, “Itapa tela ikila emiwa sena kesale sopoke mene tesilapola: ewala mene teisataposakeye, aluse neyewi matanekeye.” ²⁵ Aputa: Yesuyewi selese, “Kokolo kao epesita: mene teisa:pa:na: sena amowa Nekeye. Sena kesaleyewi Nema himu semetei elaleke, sena kesale amowa kuluse kuluwamona, elawamona mene tesile hanapola: kokolo kao elaposakeye. ²⁶ Newalapulu kokolo kao ela: Newemi himu semetei matanepela: enene sena amowa heneye makulaposak-eye. Mata, Sowa kewa ta:teselele?” ²⁷ Au selapita: Matayawa selese, “Henekeye, Piseikio, neyewi ta:takeye. Kote E Sa:le Kewalakeye. Aputa: Koteyewi Kewa ta:peya sena Kelesowa peleya: sosolo weyemi minawa Kewalakeye, aluse neyewi matanekeye,” au seyakeye.

Yesuyewi Lasalasewa Matanese Ya:lawa Wekeye

²⁸ Matayawa selese itapa tepela: ene koawemi mene hanose sena kesale sopoke ta:pa:pekitise Matayawa Melima o:sulu selese, “Walosene sena mina elakeye. Kewa popa:na:pela: holosapekeye.” ²⁹ Aputa: Meliyewi ta:tapola: kipila tesile hanakamake ³⁰ Yesu koamesa: eta: minamanapita:, puwano Matayawa Yesu koluye tise papolo kemi Yesu elapita: popa:na:pela: hapak-eye. ³¹ Hanapita: Yu sena kesaleyewi Meliwa

ekela temita: seselese ka:la:yawamoke potakamake Meli kipila tesile hanapita: papokeye. Potapola: matanese, “Meli apana ya:ma:na:pela: hanatakeye,” aluse iyewi matanepela: kulule hanose hapakeye.

³² Aputa: Yesu enewemi Meli inapola: kuniu kula:pela: hela: selese, “Piseikio, Kewa weyemi enekiwa ne ate makumapekeye.”

³³ Aputa: Yesuyewi potakamake Meliyewi ya:lapita: Yesuyewi potakamake Yu sena kesale kulu hanose mina amokiwala ya:pelepita: potapola:, Yesuyewi himu sosolo nakolose selese,

³⁴ “Lasalase kuluwa apana kami tuwapole?” Au selapita: iyewi selese, “Piseikio, popa:na:pela: mina.” ³⁵ Apula: Yesuyewi ya:lakeye.

³⁶ Ya:lapita: Yu sena kesale nokamoke potapola: selese, “Eyewi sena manawa sosolo matanese ya:latakeye.” ³⁷ Alawamona, Yu sena kesale nokamoke selese, “Sena si kola fala:peyawa Lasalasewala kuma:pikitise itapa temapekeye,” au seyakeye.

Lasalasewa Yesuyewi Teisa:pewa Wekeye

³⁸ Yesu wa:ke himu sosolo nakolose apana hanapola: potakamake apana uwalokemi etewayewi etayalapita: potapola: ³⁹ selese, “Eteawa etapeyawa kolo tiye hemawemi kikilikipime.” Au selapita: sena kulu e atewa Matayawa selese, “Piseikio, apana tuwapowa napu ikila pinipik-eye. Napu po:sula ikumu hosonopesakeye.”

⁴⁰ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi kema

puwano selese, ‘Ne sowa ta:tiyapitekiwa Kote penaiyawa ho:liyawa potaposakeye.’ Aluse Neyewi seyakeye.”

⁴¹ Aputa: etewayewi etapeyawa kola:tapita: potapola: Yesuyewi hepene falemi pote selese, “Ni Atao, Neyewi Kema holose Keyewi ta:tiyapitekiwa Kema napolo selakeye. ⁴² Ikila sopoke Ne sowa Keyewi ta:tiyapitekiwa Neye matanekeye. Sena kesale sopolu epela: Nawa hamona e seyawa Kewakeye. Aluse iyewi matanemita: Neyewi Kema unuwapo hokeye.” ⁴³ Aluse kulukulusekiwa itapa tepela: unuwapo selese, “Lasalase kewa weyemi mina.” ⁴⁴ Aputa: sena kuluwa Lasalase inapola:, saoyewi tiya:wala onatuwala piseiwala sako tiyapola: inapita: Yesuyewi selese, “Saowa fakema. Ewa hamonite,” e seyakeye.

*“Yesu Sana Kulaposakeye,” Au Seyawa Wekeye
Ma:tiu 26:1-5; Make 14:1-2; Luki 22:1-2.*

⁴⁵ Aputa: Yu sena kesale mutayewi Meli sesemita: mina amoke Yesuyewi Lasalase kulu mene tesilapita: potosekiwa, iyewi Yesuma himu semetei matanakeye. ⁴⁶ Alawamona, Yu sena kesale noka Felesi sena sita:ne hanapola:, Yesuyewi timiyawa seyakeye. ⁴⁷ Selapita: Felesi senayawana, pilisiti putupela: senayawana, ilipe kekene tiyapola: kanasolo sena Sanahitilini selese, “Yesuwa niyewi ko:luma:na:na? Eyewi heneye penana:pela: timiyanakeye. Niyewi Ewa kama:na:wa noko:lu timinima:na:napa? ⁴⁸ E sowa eta: naiyama tesaleke, sena kesale sopoke E sowa ta: tiyaposakeye. Ta: tiyapitekiwa Lome

kamani senayewi Kote koawa ekeye tiyaposak-eye. Eke tiyapola: niwa Yu sena kesale sopoke sana kuma:na:keye.”

⁴⁹ Apula: sena ilipe nowa ene unuwa Kaiafasekeye. Yapene emiwa Kaiafase pilisiti sena sosolo putupela: enekeye. Kaiafase selese, “Kiwa tikili tese sitalakeye. ⁵⁰ Sena kesale sopoke kuma:na:wa eta: ilimanakeye. Sena kesale sopowamopela: sena semetei kulapitekiwa ililakeye. Neye ela: napu we selale kiyawa eta: matanamakeye.” ⁵¹ Aluse seyawa Kaiafase ene matanawa emi ela: eta: seyamakeye. Yapene emiwa Ewa pilisiti sena sosolo putupela: enenase eye sepatose Yutia sena kesale iwamopela: asuwatase Yesuwa kulaposakeye e seyakeye. ⁵² Yu sena kesale semeteiwamopela: kuma:na:wa eta: seyamakeye. Sena kesale nokamokiwala Kotema himu semetei sita:newa kalikalila nesile sitala amowa kekenemita: Ewa kuma:na:keye, au seyakeye. ⁵³ Ala ikila emiwa Felesi senayeliye pilisiti sena ilipe Yesu sana kuma:na:pela: matanese isu keyakeye.

⁵⁴ Alanase, Yu sena kesale sita:newemi Yesuwa hokato sila:sela: emi enemakeye. Mowa senanama seleya peleya:wemi mapato Ifeliame taunewemi hanapola: eniya:sela: enekeye. Koamesa: epemi E sena sopoke hanosewanapulu eniya:sela: sita:nekeye. ⁵⁵ Yu senayewi Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina kekena ikilawa mapatopita: Yu sena kesale muta ilipe himu olokeyatela itapa temita: Kote sikapowemi papaya napolo temita: ilipe peleya: iya:pela: Yelusaleme sitiwemi fiyanekeye.

56-57 Fiyanapola: Kote koawemi musulupita: pilisiti sena sosoyawala Felesi senayawala selese, “Kiyewi Yesu potosekiwa nima sela:pa:.” Au seya, iyewi Yesu tipolo selawapa:na:pela: selapita: sena sopoke Yesu potapose kelese ilipe sopollo kekelese selese, “Tikina weyemi Yesu inaposapele? Kiyawa nokamoke noko:lu matanepa:?” Aluse ilipe sopollo kekelese seyakeye.

12

Petani Koamesa: Nano Ikumu Hosonosene Yesu Onatuwemi Sulawa Wekeye

Ma:tiu 26:6-13; Make 14:3-9.

¹ Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela: ikila tekapeipe epesita: Yesu Petani koamesa: hapakeye. Hanapola: Lasalase kulwa Yesuyewi mene teisa:pe elakemi koane Yesuwa hapakeye. ² Hanapola: Lasalase koane Yesuwa inapita:, Yesupela: nano ma:na: sapok-eye. Satapola: Lasalasewala Yesu a:ko: sena nokalapulu tepolo pawemi ka:la:lopelelapita:, Matayawa nano ma:na: satapola: mikeye.

³ Aputa: Meliyewi potolowemi nano ikumu hosonosene unuwa nate selawa tiyapola: inapola:, Yesu onatuwemi nano noiya ikumu moweni sosolo wa:la:yawa suluse, Meliyewi e pi-sei fayewi helakeye. Helapita:, koane we sopollo suwemi nano noiya ikumu hoseya woliyetikeye.

⁴ Hosolopita: Yesu sena sopoke hanosene semetei nowa Yutase Isekeleote eyewi sikape Yesuwa sihelelema:na: sena amoke selese, ⁵“Moweni silifa sakopo usulupe (300) nano noiya hosonosene potolowemi wasuwa wa:la:lopela:

sena kesale nano misitiyama eta: mimakeye.”
⁶ Au seyawa sena nano misitiyama heneye miya:na:pela: matanepela: eta: seyamakeye. Yutasewa ene atu tisene sena enenase seyakeye. Aputa: sena ilipe hanosene sopoke moweniwa kekenepela: hosewemi sela tiye, Yutaseyewi potapola: enekeye. Potapola: ela: moweni noka eyewi o:sulu atu tikeye.

⁷ Aputa: Yesuyewi Yutasema selese, “Kesale amowa ka apola:pa:. Kesale amo ene tima:na:pela: matana amunuse tikeye. Nano noiya ikumu Newamo kuma:na: tomawa seila:tese sukeye. Newamo kuma:na:wa matanepela: ta:pele tiyapola: sukeye. ⁸ Ikila sopoke sena kesale nano misitiyawa kiwalapulu kilipe kemi kao sitalaposakeye. Alawamona ikila sopoke Newa kiwalapulu ninipe maelaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Lasalase Sana Kuma:na:keye,” Au Seyawa Wekeye.

⁹ Yesu Petani koamesa: ela e selapita: Yu sena kesale mutayewi ta:tapola: popa:na:pela: hapakeye. Iyewi Yesuwala, Lasalase kulu teisa:pewala, popa:na: hapakeye. ¹⁰ Hanapita: pilisiti sosolo senayewi selese, “Lasalasewala sana kuma:na:keye.” Aluse matanepela: sita:nekeye.

¹¹ Lasalase mene teisa:penase, Yu sena kesale mutayewi pilisiti sena sowa iya:pela:, Yesuwamo kulu hanose, pilisiti senayewi konomonose Lasalasewala sana kuma:na:keye, au seyakeye.

*Yesu Yelusaleme Sitiwemi Minawa Wekeye
 Ma:tiu 21:1-11; Make 11:1-11; Luki 19:28-40.*

¹² Nukulapo semetei eniyapola:, Yelusaleme sitiwemi tikinima:na:pela: sena kesale muta kekena emiwa Yesu inape e selapita: ta:tapola: ¹³ ilipe topalo falo epapula na tiye tiyapola: Ewa popa:na:pela: hanapola:, Ewa inapitekiwa potapola:, unuwapo holose, “Nini Kotema wapiyakeye. Piseiki Koteyewi Kewa hamone Ene unuwemi minase Kema napola:tesekeye. Isolaiya peleya: Yu sena kesale sita:ne ili Piseiki sosowa Kewakeye.” ¹⁴ Apula: Yesuwa kopolo toki e sa:wemi helepela: hapakeye. Puwano fa:nemi Kote pukawemi momatelese, ¹⁵ “Saione koamesa: * sita:ne sena kesale kiwa ipipa. Pota:pa:, kili Piseikiwa kopolo toki e sa:le wapa:kemi helepela: inapekeye.”† Aluse, puwano fa:nemi momateyawa epe iniseya epalakeye.

¹⁶ Yesu kopolo toki e sa:le wapa:kemi helepela: mina ikila emiwa sena ilipe hanoseyewi puwano Kote pukawemi momateya amo mouwa eta: matanemakeye. Alawamona Yesu hepene falemi hapawemi iyewi matanese, “Puwano Kote pukawemi momate tiye sena Piseiki aluse inaposakeye, au seyawa Yesu epe inaka epalak-eye.” Aluse Yesu hepene falemi hapawemi sikape iyewi matanakeye.

¹⁷ Aputa: Yesu Yelusaleme sitiwemi inape e selapita: sena kesale mutayewi popa:na:pela: hapakeye. Yesuyewi Lasalase kuluwa mene tesilap-

---

* **12:15** Yelusaleme sitiwa tokomo Saionewemi tikeye. Alanase Yelusaleme sitiwa unu nowa, Saione koamesa:, au selesekeye.

† **12:15** Sekelaiya 9:9

ola:, senayawala kesaleyawala iyewi nokamoke papoke inapola: selapita:, sena kesale nokamoke ta:tapola: Yesuwa inape e selapita: popa:na:pela: hapakeye.

¹⁸ Yesuyewi Kote penaiya monotela timiya e selapita: topunase, sena kesale mutawa Yesu popa:na: minakeye. ¹⁹ Hanapita: Felesi senayewi potapola: i kene sopolu selese, “Nano napu niyewi matana timinima:na:pela: elawa eta: hetetima:na:manakeye. Nini sowa sena kesale sopokeye iya:pela:, Yesu sowa ta: tiyapola: Ewamo kulu hanatakeye.” Aluse Felesi senayewi ilipe sopolu seyakeye.

Kiliki Senayewi Yesuwa Popa:na: Minawa Wekeye

²⁰ Tikina kekenema:na: sita:ne ikila emiwa Kiliki sena noka Yelusaleme sitiwemi Kotema wapilima:na:pela: fiyanekeye. ²¹ Fiyanapola: Filipima seyakeye. Filipiyewi e koane koamesa: Pesaita taune Kalili peleya:wemi enekeye. Filipima iyewi selese, “Sena puwano, niyewi Yesu popa:na: ha:na:na:keye.” ²² Au selapita: Filipi hanapola: A:nituluma selese, elipe a:ko: hanapola: Yesuma seyakeye. ²³ Selapita: Yesuyewi selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Koteyewi Ne unuwa wapilise apoma:na:wa Newa kuma:na: ikilawa opo weyalakeye. ²⁴ Neyewi heneye selakeye. Witi fo tikipelesaleke, tomawa peleya:wemi po:sula, henewa sopolu: fiyatesek-eye. Sopolu: fiyatela amoke fo muta watosek-eye. Tikipiyawa toma mapo:sulusaleke henewa sopolu: eta: fiyanesemakeye. ²⁵ Peleya:

weyemi senayewi e hepa:la himu hapawa elaleke, ene hene heneye kokolo kao epese-newa iya:takeye. Alawamona, peleya: weyemi tomayewi timinisewa mapolose iya:pela:, fa:se apolosaleke, ene hene heneye kokolo kao elaposakeye.

²⁶ Sena kesale semetei nowamoke Neye timinisene epapuluse tima:na:pela: matanesaleke amowa, Newamo kulu ina:pa:. Alake Ne elakemi Neyewi nano timinisene sena kesale amowa Newanapulu ninipe sita:pesena:keye. Neyewi nano timinisene sena kesale amowa Ni Atayewi sosolo meapolaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuyewi Selese, “Newa Kuma:na:keye,” Au Seyawa Wekeye

²⁷ Yesuyewi selese, “Newa kuma:na:wa kete matanese Ne himu hilila sosolo tekeye. Ni Atama ko:lu sema:na:ne? Ni Atao, ikila yemiwa Newa kuma:pekitise sesepa:, aluse maselaposakeye. Kuma:na:nase Newa peleya: weyemi minakeye.

²⁸ Ni Atao, senayewi Kewa wapilimita: Ke unuwa tilita:pa:.” Au selapita: hepene emi tese Koteyewi selese, “Senayewi Newa wapilimita: Ne unuwa puwano tilapekeye. Me wa:ke sikapewala Ne unuwa tilipa:na:keye.”

²⁹ Aluse hepene emi tese selapitekiwa sena kesale sopoke kekenepela: sita:neyawa ta:tapola:, iyewi matanese, “Kunukunakeye,” aputa: iyewi nokamoke selese, “Alamakeye, hepene senayewi Ema nano sowa selakeye.” ³⁰ Apula: Yesuyewi

selese, “Neyewi ta:pita: hepene emi tese mase-latakeye. Kiyawa ta:pita: sowa selakeye. ³¹ Napute peleya: sosolo weyemi sena kesaleyewi mane olokeyatela tiyapose Koteyewi kotopesakeye. Aputa: napute peleya: weyemi Setene piseikipela: elakamowa e penaiyawa sano tiye toluye tise iya:taposakeye. Alake Koteyewi auma:na:wa napu ikila yemiwa mou apolakeye. ³² Aputa: Nawa i kelipapoyawa palese tili tise kelesewamunuse ikila emiwa sena kesale sopoke Newemi himu semetei matanemita: Neyewi sima:na:keye.”

³³ Alawamona Ewa senayewi i kelipapoyawa papita: kuma:na:wa Yesuyewi seyakeye. ³⁴ Aluse selapita: sena kesale kekenayewi selese, “Kote pukawemi momateyawa wekeye. ‘Kote Piseikipela: epesita: ta:peya Sena Kelesowa kokolo kao elaposakeye.’ Aluse momateya amowa Keyewi selese, ‘Sena Sa:wa i kelipapoyawa papelaposakeye.’ Au selakane ko:lupita: aluse seleseye? Sena Sa: amowa ipa:?”

³⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ho:liyawa kiwalapulu ikila kolotea elaposakeye. Ho:liya kiwalapulu elakemi ikila emiwa seli ha:na:pa:. Yopolotesaleke eta: seli hanosemakeye. Yopolotela emiwa isuwa ha:na:na:wa tikili tese sita: tesekeye. ³⁶ Nawa ho:liya elapita: ho:liyawa ama † himu semetei matanepela: sitalapitekiwa, kiwa sopoke sena kesale ho:liyawemi sita:pesena:keye.” Aluse Yesuyewi

---

† 12:36 Ho:liya mouwa Yesu Ene ekeye.

se tiye kinapola: itapa tepela:, Ewa o:sulu hanapola: iyewi popa:pekise itapalapo.

Yesuyewi Solo Kinakamake Yu Sena Tililayawa Ta:te Iya:peya Wekeye

³⁷ Yesuyewi E penaiyayewi matanepela: timinipita: kemi, iyewi siyewi potapola: pote iya:peyakeye. Pote iya:pela: Ema himu seme-tei eta: matanemakeye. ³⁸ Aisaiayewi selese auma:na: seyawa heneye kaluse kemi iyewi pote iya:peyakeye. Puwano Aisaiayewi selese, “Piseikio, Ke sowa niyewi se tiye miwa iyewi eta: topumakeye. Piseiki, Ke penaiyayewi matanepela: timinisewa nima waiyawa iyewi pote iya:peyakeye.” §

³⁹ Aluse Aisaiayewi selese ta:te iya:tesewa mouwa matanemita: se tiye nowa solo mikeye. Solo nowa wekeye.

⁴⁰ “Pote iya:tesewa sena kesale amokiwa siyewi popa:pekise siwa Koteyewi kowa:pekeye. Himuyewi matanema:pekise himu matanawa talapa:pekeye. Puwano Kote solo ta:ta: iya:pela: iyewi sikape selese, ‘Koteyewi niyawa mane olokeyatelawa fala:pita: matanakeye.’ Aluse matanese sita:pesena:pela: mene hanapekitise ili himuwa Koteyewi matana talapa:pekeye. Ili siwa kowa:pekeye.” *

⁴¹ Aluse Aisaiayewi seyakeye. Puwano Yesu seta: minama ela: Yesuyewi ho:liyawa Aisaiayewi potapola: aluse seyakeye.

---

§ 12:38 Aisaia 53:1 * 12:40 Aisaia 6:10

⁴² Alawamona, ikila semetei kemi, sena kesale mutawala, Yu sena putupela: sita:ne sena nokamokiwala, Yesu sowa seli topukeye. Ta: tiyapitekiwa Felesi senayewi ta:tapola: ima kotoma:pekitise iwa ipilise sita:nekeye. Felesi senayewi ima selese, “Yu senayewi kekene-sene koawemi inapa,” au selapita: matanepela: Yesuwalapulu sita:pesena:wa ke iya:peyawa sena sopoma hokatolose eta: seyamakeye. ⁴³ Sena nokamoke selese, “Kewa eta: napomakeye,” au selapita: hokatolose eta: seyamakeye. Sena nokamoke selese, “Kewa napokeye,” au semita: senayewi sowa tiye puwano hapakeye. Koteyewi selese, “Kewa napokeye,” au semita: solo amowa tiye puwano eta: hapamakeye.

Yesuyewi Seyawa Wekeye

⁴⁴ Sena kesale sopoyewi ta:pita: Yesuyewi unuwapo selese, “Sena kesaleyewi Nema himu semetei matanepela: sitalapitekiwa, Koteyewi Newa hamona seya Emawana himu semetei matanepela: sitalakeye. ⁴⁵ Kiyewi Newa potosekiwa Newa hamona seya Kotewala kiyewi potosekeye. ⁴⁶ Peleya: weyemi Newa ho:lilise minakeye. Ho:liya inapita: senayewi Ne sowa ta: tise yopoyawa iya:pela: ho:liyawemi kao sitalaposakeye.

⁴⁷ Sena kesale sopokeye mene silima:na:pela: Newa minakeye. Sena kesale amowa kotoma:na:pela: Newa eta: minamakeye. Aputa: sena kesaleyewi Ne sowa ta:tapola: ta:te iya:tapitekiwa, sena kesale amowa Neyewi

takalese eta: kotoma:na:makeye. ⁴⁸ Sena kesaleyewi Nema fa:se iya: tese, Ne sowa ta:ta: iya:peya, solo amoke iwa kotopesakeye. Napu Ne seyawa iyewi ta:te iya:peyanase kotola ikila emiwa seya amowa hetetise seya amoke iwa kotopesakeye. ⁴⁹ Ne sowa Neyewi Nine matanawamunuse maselakeye. Ni Atayewi Newa hamone selese sepapowa Neyewi selakeye. ⁵⁰ E sepapowa sena kesaleyewi ta:tiyapitekiwa iwa kokolo kao sitalaposakeye, aluse Neye matanekeye. Alake Ni Atayewi Nema selese sepapowa Neyewi kima se tiye kinakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

13

Yesuyewi E Sena Ilipe Hanosene Onatu Selakola Wekeye

¹ Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina kekena puwano kolotea ikila amowa, aluse Yesuyewi matanese, “Peleya: we iya:pela: Ni Ata elakemi peleya: falemi fiyama:na: ikila amowa mapatotakeye.” Aluse matanepela:, E sena ilipe hanosene himu hapawa matanakeye. Napute E himu hapawa matana amunuse honosane eta: iya:peyamakeye.

² Yopolotelawemi Yesu E sena ilipe hanosewanapulu ma:na: na:sela: ka:la:lopela:nekeye. Ma:na: na:sela: ka:la:lopela: elapita: Setene inapola: Isekeleote sena Saimoneyewi e sa:le Yutase himu matanawemi selese, “Keyawa Yesu sihelelema,” aluse Yutasema seyakeye. Au selapita: sikape ilipe semetei ka:la:lopela:la: ma:na: menakeye.

³ Ma:na: napela: ka:la:lopela:la: Yesuyewi matanese, “Ni Atayewi penaiya sopowa Nema kinapita: Newa ilise elakeye. Newa Kote elakemi emi minakeye. Kote elakemi mene fiyama:na:keye.” ⁴ Aluse matanepela: Ewa tesile sao wapa:kemi kalawa kolu tiye, tawelo tiyapola: kenawemi welopela:, ⁵ tisiwemi hano wasu tiye hanapola: sena ilipe hanosene onatu selakolose, tawelo kenawemi welopela:newa fake tiye helak-eye.

⁶ Saimone Pita enewemi inapitekiwa Saimone Pitayewi selese, “Piseikio, Ne onatu selakoma:na:na? * ⁷ Au selapita: Yesuyewi selese, “Onatu selakola mouwa kiyewi yemi mamatane selakeye. Alawamona, sikape matanepesakeye.” ⁸ Aputa: Pitayewi selese, “Yemiwala sikape honosanewemiwala, ne onatu Keyewi maselakoma:keye.” Au selapita: Yesuyewi selese, “Ke onatu maselakosaleke kewa Newanapulu na:nipe maelaposakeye.”

⁹ Au selapita: Saimone Pitayewi selese, “Piseikio, Onatu semetei selakopa. Onatu selakolose, tiya:wala, piseiwala, sopokeye selakopa:.”

¹⁰ Au selapita: Yesuyewi selese, “Hano mutuse toma akeleya itapalapita:, wa:ke toma sopolu hano eta: mutusemakeye. Onatu semetei selakolosekeye. Kiwa sopokeye akeleya itapa tepela:, sena semetei nowa akeleya kemi elakeye.”

¹¹ Aluse seyawa Yesu E sihelelema:na: senawa

---

* **13:6** Amo mouwa wekeye. Pitayewi matanese, “Yesuyewi newamopela: tima:na: tisene sena tima:na: tiya:sela: ne onatu selakokamake eta: ilimanakeye,” aluse matanakeye.

matanepela: seyakeye.

¹² Onatu selakolose itapa tepela: Yesuyewi E sao wapa:kemi kala kolu tiye tuwapowa, wa:ke kapela: tepolo mapatopita: hela: selese, “Neyewi kiwa onatu selakolawa mouwa kiyawa matanana? ¹³ Kiyewi Nema, ‘Walosene sena, Piseikio,’ e seyawa Nekeye. Kiyewi heneye au selesekeye. ¹⁴ Kili walosene senawala, kili piseikiwala, Nekeye. Alawamona Nema tima:na: tisene sena amuna me tepela: kili onatuwa selakolose. Kiyawala epapuluse i kene kemi nowa onatuwa selakopa:. ¹⁵ Neyewi alusewa kima walokeye. Aluse Neyewi kiwamopela: tima:na: tisene sena tima:na: tisewa epapuluse, kiyawala sena kesale nokamopela: tima:na: tisene sena tima:na: tiya:pa:. ¹⁶ Alake Neyewi heneye selakeye. Tima:na: tisene senayewi e inawa eta: helete tiye hanosemakeye. Aputa: selapose hamonapita: mina senayewi e hamona seya senawa eta: helete tiye hanosemakeye. ¹⁷ Yemiwa heneye seyawa kiyawa matane tiyakeye. Matanepela: epapuluse timinisaleke kiwa epelese sitalaposakeye.

¹⁸ Kiwa sopoke Neyewi maselakeye. Kiwa sopoke Neyewi ta:peya matanekeye. Alawamona puwano Kote pukawemi momateyawa heneye aupesakeye. Aluse Kote pukawemi momateyawa wekeye. ‘Newalapulu na:nipe ka:la:lopela:la: ma:na: mena sena amoke matana nowa hetetise Nema mapolose kisi tepela: enekeye.’ † Aluse, puwano momateyawa napu kalusekeye.

---

† **13:18** Kisala Puka 41:9

19 Sikape auma:na:wa napu Neyewi kima selakeye. Ala ikila emiwa kiyewi potapola: matanese, ‘Ewa heneye Kelesokeye.’ Aluse matanemita: sikape auma:na:wa napu Neyewi kima selakeye. 20 Neyewi heneye selakeye. Neyewi hamona seya sena amowa inise se tiye kinapita:, sena nowamoke ta: tiyapola:, Ne sowala ta:tesekeye. Aputa: sena kesaleyewi Ne solo ta:tesaleke, Newa hamona seya Kote amokiwa sowala ta:tesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuyewi Selese, “Newa Sihelelepesakeye.” Au Seyawa Wekeye

Ma:tiu 26:20-25; Make 14:17-21; Luki 22:21-23.

21 Yesu au selapita:, E himu nakolose ela: selese, “Neyewi heneye selakeye. Kili semetei nowamoke Newa sihelelepesakeye.” 22 Apula: sena ilipe hanosene ka:la:yawamoke i kene mene potapola: selese, “Ipi elape?” 23 Aluse tikili tese ka:la:lopelelapita:, sena ilipe hanosene semetei nowama Yesuyewi himu hapa matanawa Yesu mapato henekeye. 24 Helapita: Saimone Pitayewi si kapo tilitise, “Keyawa Yesuma ta:ta:pa:. Sena amowa ipa:? Aluse ta:ta:pa:.” 25 Aluse si kapo tilitapita:, Yesuyewi matana sena semeteiwa elipe semetei kalotese ka:la:lopela:la:, piseiyewi na:nipe nunuse hanapola: Yesu kena:wemi selese, “Piseikio, sena semetei Keye seyawane ipa:?” 26 Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyewi falawa tiyapola: hano weila tikipela: kinapita:,

sena epakeye.” Aluse Eyewi falawa tiyapola: hano weila tikipela:, Isekeleote sena Saimoneyewi e sa:le Yutasema mikeye.

²⁷ Kinapita: falawa Yutaseyewi tikeye. Tiyapola: ikila emiwa Setene inapola: e himuwemi musuluyetikeye. Musuluyetiyapola: Yesuyewi selese, “Keyewi timinima:na:wa kipila tiya:pa:.”

²⁸ Alawamona sena ilipe hanosene Yesuwala-pulu ilipe ka:la:yawamoke sowa ta:tapola: eta: kolaiyamakeye. Iyewi nokamoke tikili tese matanese, ²⁹ “Yutaseyewi moweni hose potapola: enenase, Yesuyewi ema tikinima:na:pela: nano ma:na: wa:la:loma:na:pela: hamone e seyakeye.” Aluse matanakeye. Aputa: iyewi nokamoke tikili tese matanese, “Sena nano misitiyama moweni miya:na:pela: hamone e seyakeye.” Aluse iwa tikili tese sita:nekeye.

³⁰ Makolalese, falawa Yutase tiyapola: kipila tesile, yopolotela kemi mowa hapakeye.

Yesuyewi Solo Ele Hili Waiyawa Wekeye

³¹ Yutase hapalapita: Yesuyewi selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Ne penaiya kiyawa popita: yemiwa Neyewi kima waloma:na:keye. Nawa emi tese Kote penaiyawana kima waloma:na:keye. ³² Alake Kote penaiyawa walosaleke Ne penaiyawana Koteyewi walopesakeye.

Yemiwa waloma:na: ikila amowa mapatotakeye. ³³ Ne sala, ikila sopoke kiwalapulu Nawa maelaposakeye. Kolotea elapepela: sikape kiyawa Nawa kelepesakeye. Nawa hanapitekiwa kiwa Newanapulu ninipe hanakamakiwa eta: ilimanakeye. Solo

weyamowa puwano Neyewi Yu sena tililama seyakeye. Seya semeteiwa kamona Neyewi kima selakeye. ³⁴ Alake solo elewa hili pa:ta Neyewi kima se tiye kinakeye. Kiwa kilipe ki kene himu hapa matanepela: sita:latipa:. Neyewi kiwa himu hapawa matanepela: ela amunuse kiyawa kilipe kemi epapuluse himu hapa matanepela: sita:latipa:.

³⁵ Aluse himu hapa matanese sitalapitekiwa sena kesale sosolo amoke potapola: selese, ‘Iwa Yesu kulu hanosene sena kesale epalakeye,’ aluse selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Pitayewi Selese, ‘Yesuwa Neyewi Eta: Potesemakeye,’ Aluse Mokopo Selaposakeye.

Ma:tiu 26:31-35; Make 14:27-31; Luki 22:31-34.

³⁶ Saimone Pitayewi selese, “Piseikio, Kewa kami ha:na:na:na?” Au selapita: Yesuyewi selese, “Newa fiyama:na: amowa yemi kewa kulule hanose hanakamakiwa eta: ilimanakeye. Sikape kewa ha:na:na:keye.” ³⁷ Au selapita: Pitayewi selese, “Ko:lupita: newa yemi kulule hanose maha:na:na: seleseye? Neyewi Kewa matanese Kewamopela: newa kulapose eta: mapolosemak-eye.” ³⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kewa Newamopela: heneye kuma:na:na? Alamak-eye, ta:ta:pa:. Neyewi kema heneye selakeye. Kokono seta: kayamawemi keyawa ‘Yesuwa neyewi eta: potesemakeye.’ Aluse keyawa ikila usulupe mokopo selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

14

“Ata Elakemi Peleya: Fiyama:na: Isuwa Nek-eye,” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Kiyawa sosolo matanepela: himunama tepa. Kotema himu semetei matanepela: sita:latipa:. Nemawala himu semetei matanepela: sita:latipa:.” ² Nine Ni Ata koawemi, koane numu muta sitalakeye. Koane numu muta eta: telamakiwa Neyewi kima aluse eta: sema:na: telamakeye. Kiwa hepene falemi hanosekiwa sita:pesa:na: koawa Newa puwano hanosekiwa kiwamopela: seila:pa:na:pela: ha:na:na:keye. ³ Newa hanapola: kiwamopela: koane heke tiye, iliye tiye apola: sikape Newa elakemi peleya: ninipe semetei sita:pesena:pela: kiwa silima:na:pela: Newa mene mina:na:keye. ⁴ Alake Newa elakemiwa peleya: fiyama:na: isuwa kiyewi matanesekeye.”

⁵ Au selapita: Tomaseyewi selese, “Piseikio, Kewa epesene peleya:wa niwa tikili tekeye. Isuwala, niwa tikili tekeye.” ⁶ Aputa: Yesuyewi selese, “Isuwa Nekeye. Heneye selesewa Nekeye. Kokolo kao tese mouwala Nekeye. Sena kesale nowa ni Ata elakemi peleya: ha:na:na:wa Newa talaleye tiye mahanaposakeye. Newemi himu semetei sita:newa hanaposakeye. ⁷ Kiyawa Newa heneye matanesaleke Nine Ni Atawala matanesekeye. Napu yemiwa ni Ata kiyawa potapola: matanekeye.”

⁸ Aputa: Filipiyewi selese, “Piseikio, Ki Atawane nima waloma. Walopita: niyawa

potapola: selese wa:ke waloma elawa eta: sema:na:makeye.” ⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Ikila sopoke Newa kiwalapulu enekeye. Alawamona Filipio, kewa Newa mamatanepa? Kiyawa Newa potosaleke Nine Ni Atawala potakeye. Ko:luma:na:pela: Ki Ata waloma, e seles-eye? ¹⁰ Neyewi Ni Atawemi elakeye. Ni Atawane Newemi elakeye. Na:nipe kekene tiyapola: semetei kamunuse sitalakeye. Filipio, nano amowa keyawa mamatanepa?” Aluse E sena ilipe hanosewa sopoma Yesuyewi selese, “Kima nano sowa kina weyamowa Neye Nine matanawamunuse kima se tiye maki-nakeye. Alawamona, Ni Ata Newemi ela: Eyewi penanose timinisewa walopita: Neyewi timiyanakeye. ¹¹ Neyewi Ni Atawemi opola: ela:, Ni Atayewi Newemi opola: ela:, epapuluse na:nipe semetei kamunuse sitalakeye. Ne solo seya weyamowa himu semetei mamatanepa? Kiyawa ma seli ta:tiyapitekiwa amowa, Ne penaiya epe tiseya kiyawa siyewi potapola:, Newemi himu semetei matanepa:.

¹² Neyewi heneye selakeye. Sena kesaleyewi Ne sowa ta: tiyapola: himu semetei sita:laleke, Neyewi timinisene epapuluse sena kesale amokiwa aluse timinipesakeye. Newa Ni Ata ela falemi hanosekiwa, kiwa Neyewi nano timinisewa sitiyetiye kiwa nano sosolo timinipesakeye. ¹³ Kiyewi Newemi himu semetei sita:laleke Ne unuwa puwano matanese kulukulula:sela: nano ketea aupa:, esaleke, Neyewi auma:na:keye. Ni Atayewi penaiya sosowa sena sopoke popita: kiyawa aupa:

esaleke, Ene E Sa:le Neyewi auma:na:keye.
¹⁴ Kiyewi Newemi himu semetei sita:laleke Ne unuwa puwano matanese nano ketea sopokeye aupa:, esaleke nano ketea sopokeye Neyewi auma:na:keye.

Ho Napolo Mina:na: Seyawa Wekeye

¹⁵ Kiyewi Nema himu hapa matanese sita-lapitekiwa Ne solo elewala kiyewi ta:tapola: kulu hanose kao sitalaposakeye. ¹⁶ Aputa:, Neyewi Ni Atama ta:potose, kiwa sesemita: Seselesene Sena pa:ta, Ho Napolo hamonopa:, au sema:na:keye. Aputa: Ho Napoyewi kiwa sesemita: Ni Atayewi hamonapesakeye. Hamonapita: inaposakeye. Inisekiwa Ho Napolo kiwalapulu kokolo kao elaposakeye. ¹⁷ Ho Napowa Heneye Selesene Howa Ekeye. Ho Napowa peleya: we mokopo sena kesaleyewi, 'Niwanapulu semetei epesa,' elawa eta: selesemakeye. Eyewi alusewa iyewi eta: potesemakeye. Aputa: Ewa iyewi eta: matanesemakeye. Alawamona kiyewi Ho Napowa matanesekeye. Alake, yemiwa Ho Napolo kiwalapulu elakeye. Sikape kili himu matanawemi semetei semetei epela: Ho Napowa elaposakeye.

¹⁸ Aputa: kiwa alale sala epapuluse sita:pesita: Neyewi kiwa maiya:taposakeye. Newa ki salo mene mina:na:keye. ¹⁹ Aputa: ikila kolotea tepela: eta: topuma sena kesaleyewi peleya: sosolo we sita:la: Newa wa:ke mapotaposakeye. Alawamona, kiyawa Newa potaposakeye. Newa kokolo kao epesenanase, kiwala kokolo kao sitalaposakeye. ²⁰ Ikila emiwa Newa Atawemi ela:, apula: kiwa Newemi ela:, apula: Newa kiwemi

ela:, epapuluse ninipe sopoke semetei sita:la: kiyewi matanema:na:keye. ²¹ Ne solo elewa ta:tapola: kulu hanose sena kesale amoke Nema himu hapa matanesekeye. Nema himu hapa matana sena kesale amowa Nine Ni Atayewi himu hapa matanepesakeye. Sena kesalema, Neyawana himu hapa matanepesakeye. Iyewi Newa heneye seli matanemita: Neyewi alusewa ima waloma:na:keye,” au seyakeye.

²² Aputa: Yutaseyewi Yesuma nano seyakeye. Alawamona Isekeleote sena Yutase Yesu siheleya amakeye. Eyewi E taiya Yutase nowamo selese, “Piseikio, Keyewi alusewa nima semetei walose, mokopo sena kesalema eta: waloma:na:makeye, au selakamowa ko:lu seleseye?” ²³ Aputa: Yesuyewi selese, “Sena kesaleyewi Newemi himu hapa matanesaleke Ne sowala sena kesale amoke ta:tapola: kulu hanaposakeye. Ta:tesene sena kesalema Nine Ni Atawala himu hapa matanepesakeye. Sena kesale alapulu Ni Ata Na:ko: inise sitalaposakeye.

²⁴ Aputa: sena kesaleyewi Newemi himu hapa eta: matanamanase, sena kesaleyewi Ne sowa ma ta:taposakeye. Ne solo kinapita: kiyewi topuwa Neyewi Nine matanawa kima se tiye mi-makeye. Ni Atayewi Newa hamone E matanawa Neyewi kima se tiye mikeye. ²⁵ Yemiwa Newa kiwalapulu a elekiwa se tiye kinakeye. ²⁶ Alawamona, sikape, Ni Atayewi Ne unuwemi kiwa sesemita: Seselesene Sena Ho Napolo hamonapesakeye. Inisekiwa kiyewi nano sopoke matanese matanemita: Eyewi se tiye kinaposakeye. Neyewi selapita: kiyawa topuwa wa:ke

matanemita: kili himu fa:nemi Ho Napoyewi matanepesakeye.

²⁷ Aputa: Neyewi o:sulu hopola tesewa kima kinakeye. Peleya: weyemi senayewi o:sulu hopola tesewa kima epapuluse eta: kinise-makeye. Neyewi hopola tesewa kima kinapita: kiwa himunama tese ipilise sitalatapa.

²⁸ Neyewi puwano selese, 'Newa kiwa iya:pela: Nawa fiyanapola:, sikape kiwa epesita:ya mene mina:na:keye.' Au seyawa kiyewi topukeye. Kiyewi himu hapawa Newemi matanesaleke, Nine Ni Ata elakemi fiyama:na: e seyawa ta:tapola: epelese matanepa:. Ni Atawane hene heneye putupela: ela:, Ni Ata fa:se Nawa elakeye. Ewa elakemi Nawa hanaposakeye au seyawa kiyewi ta:tapola: epelese matanepa:.

²⁹ Nawa a ha:na:na:no ela weyemiwa kima selakeye. Ne sowa kiyewi ta: timita: sikape auma:na:wa, yemi Neye kima selakeye. Nawa hanapitekiwa kiwa potose Ne sowa ta: tiyaposakeye. ³⁰ Aputa: kima selese ikilawa iya:pa:na: mapatotakeye. Peleya: weyemi piseiki Setene mina:na:wa mapatopita: elakeye. Seteneyewi ene penaiyayewi Nawa eta: sulu tiye toliyetisemakeye. Eyewi Nema epapume selapita: Neyewi eta: ta: tisemakeye.

³¹ Ni Atayewi epapume selapita: Neyewi ta: tisekeye. Ni Atama Neyewi himu hapa matanesekeye. Neyewi Ni Atama himu hapa matanepela: enewa sena kesale sopoke matanemita:, Nine Ni Atayewi epapume selapita: Neyewi ta: tisekeye. Aputa: yemiwa Ne sowa kakeye. Kiwa sopoke tesima. Niwa hanakeye." Aluse Yesuyewi seyakeye.

15

Yesuyewi Selese, “Heneye Mei Kalepe Mou Nekeye,” Au Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese, “Heneye mei kalepe mou Nekeye. Mei kalepe alekena inawa Ni Atakeye. ² Newemi i elewa opola: apola: ela: fowa eta: heyamawane, alekena inayewi elewa amowa nasolo tiye sotukalesekeye. Aputa: elewa opola: apola: ela: fowa heyawa wa:ke helemita: ele senatowa mou honosane nanesekeye. Nanapita: mou emi wa:ke howapola: fo muta napolo watosekeye. ³ Alake kiyawa Ne sowa ta: tinase kiwa mane olokeyatelawa Ne solo amoke nasolo tiye sotukaiyakeye. Alanase, kiwa papaya sita:la:keye. ⁴ Kiwa Newemi elatipa:, Newana, kiwemi ema:na:, epapuluse ninipe semetei kekene tiyapola: sita:pesena:keye. Mei kalepe elewa peleya: hela: ene matanese fo eta: helesemakeye. Mei kalepe elewa mouwemi opola: apola: elapita: fo watosekeye. Fowa wata: elakemi aluse kiyawa Newemi himu semetei opola: apola: sita:la: seli tima:na: tiye hanose sita:pesena:keye.

⁵ Mei kalepe mou Nekeye. Mei kalepe elewa kiwakeye. Sena kesaleyewi Newemi opola: apola: sitalapita:, Neyewi mou emi ipi falela elewa hanapola:, fo wata: sita:la: epapuluse kiwa aluse sitalaposakeye. Newemi opola: apola: eta: telamake, fo eta: heyama sita:la: epapuluse kiwa aluse sitalaposakeye. ⁶ Newemi opola: apola: eta: telamakiwa sena kesale amowa mei kalepe elewa na tiye iya:tesene epapulakeye. Nasolo

tiye iya:tapola: onose olo tisekeye. Olo ti amowa iya:tapola: sopoke kekenepela: sako tiye teiwemi kilisekeye.

⁷ Kiyawa Newemi himu semetei matanese sita:laleke, Ne sowa kiyewi ta: tiyapola: matanese kulu hanose tima:na: tiye hanapola:, kiwa Nema epapume selapita: Neyewi auma:na:keye. ⁸ Aputa: fo muta helesene epapuluse Newa kulu hanosene sena kesale kilipe kiyawa hene heneye napolo sitalaposak-eye. Apula: sitalapita: sena kesale nokamoke potapola: Nine Ni Atawane wapilima:na:keye.

⁹ Ni Atayewi Newemi himu hapawa matanepela: ela epapuluse, Neyawana kiwa epapuluse himu hapawa matanepela: elakeye. Neyewi himu hapa matana amunuse kiyawa iya:tapa. Kokolo kao tiye sita:latipa:. ¹⁰ Ni Ata sowa Neyewi ta:tiyapitekiwa Ni Atayewi Newa kaluse himu hapawa matanepela: elakeye. Matanepela: ela epapuluse, Ne solo elewala kiwa ta:tiyapitekiwa, kiwala, Neyewi kaluse himu hapawa matanepela: epesena:keye.

¹¹ Ne epelesewa kiwemi sita:pesita: Neyewi kima selakeye. Kiyawa sosolo epelese ekela ilise hapomita: matanekeye. ¹² Ne solo elewa wekeye. Neyewi kiwa himu hapawa matanese epa hanoseyamunuse aluse, kiyawa kilipe kemi epapuluse himu hapa matanepa:.. ¹³ Senayewi e sena manawa kakasilise kuma:na:wa amowa, himu hapa matanawa hene heneye puwanokeye.

¹⁴ Ne solo elewa kiyawa ta:tapola: kulu hanosaleke kiwa Ne manakeye. ¹⁵ Yemiwa kima Neyewi tima:na: tisene senakeye, au seyawa

alamakeye. Koiyawemiye, tima:na: tisene senama inayewi ene matanawa eta: selesemakeye. Aputa: Ni Atayewi Ne sowa nano sopoke kima Neyewi selakeye. Sena e manama selesene epapuluse Neyewi kima selakeye.

¹⁶ Kiyewi Newa ta:pele tiyapola: eta: silimak-eye. Neyewi kiwa ta:pele tiyapola: silikeye. Alake mei fo wata: kao epesita:ya aluse kiwa aumita: Neyewi kiwa siliyapola: ta:pele tiyapola: nano tima:na:pela: hamona seyakeye. Hamon-apita: kiyewi Ne unuwa wapilise matanepela: sita:la:, Ni Atama epapume selapita: Eyewi aupesakeye. ¹⁷ Aputa: Neyewi kima solo elewa kina wekeye. Kiyewi kilipe kemi nowamoke nowa himu hapa matanepela:, apula: nowamoke nowa himu hapa matanepela: aluse sita:latipa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Senayewi Kima Mapolopesakeye,” Au Seyawa Wekeye

¹⁸ Aputa: Yesuyewi selese, “Sena kesaleyewi peleya: sosolo weyemi sita:ne kima mapolosekiwa, Nema puwano mapoyawa, kiyewi matanepa:.” ¹⁹ Kiwa mokopo senawanapulu palakiwa iyewi kima himu hapa matanemapekeye. Alawamona Neyewi kiwa siliyapola: ta:peyanase kiwa mokopo senawanapulu eta: palemakeye. Kiwa iwalapulu semetei amunamanase iyewi kima mapolopesakeye. ²⁰ Puwano Neyewi kima seyawa kepoliyetiypa. Seyawa wekeye. ‘Tima:na: tisene senayewi ene inawa eta: helete tiye hanosemakeye.’ Aluse puwano Neyewi

seyakeye. Alanase mokopo senayewi Newa ikomona amunuse, kiwala ikomopesakeye. Aputa: Ne sowa iyewi ta:tiyapitekiwa, kili sowala ta: tiyaposakeye.

²¹ Kiyewi Newa kulu hanose enase iyawa kiwa ikomopesakeye. Koteyewi Newa hamona e seyawamona iyawa mamatanekeye. ²² Newa peleya: weyemi inise mane olokeyatela timinisewa hokato seyakeye. Seyanase ili mane olokeyatela timiyawa hokatolose iya:papekeye. Alawamona Ne sowa iyewi ta:tapola:, mane olokeyatela timiyawa eta: iya:peyamake, kamunuse eta: pote iya:tesemakeye, ili mane olokeyatela amoke iwa kotopesakeye. Alawamona, napute sena kesaleyewi mane olokeyatela timiyawa iya:pita:, Neyewi selapose eta: minamakiwa ili mane olokeyatelawa tikila:pela: kao timinimapekeye.

²³ Aputa: Newemi mapoya sena kesaleyewi Nine Ni Atamawana mapoloselakeye. ²⁴ Neyewi penanose timinise aluse, puwano sena semetei nowamoke aluse penanose eta: timakeye. Neyewi penanose eta: timiyamakiwa sena kesale nokamoke matanese, 'Penanose tisewa niyawa eta: papomakeye,' au semapekeye. Alawamona Neyewi penanose timiyawa iyawa potapola: pote iya:tese, ili mane olokeyatela timiyawa eta: iya:peyamakeye. Eta: iya:peyamanase iyawa mane olokeyatela amokiwa iwa kotopesakeye. Neyewi penanose timiyawa sena kesaleyewi papokeye. Potapola: kemi Nemawana, Ni Atamawana, mapolose sitalakeye.

²⁵ Aputa: puwano Kote pukawemi momateyawa wekeye. 'Iyewi Nema mokopokemi

mapolokeye.’ *Aluse puwano momate tiye auma:na: seyawa yemi alalakeye.

²⁶ Aputa: Seselesene Sena, Ho Napolo kiwa sesemita: mina:na:wa Ni Ata elakemi emi inaposakeye. Hene sowa sena kesaleyewi matanemita: se tiye kinapola:, aputa: walopola:, auma:na:pela: inaposakeye. Ni Ata ela falemi hanosekiwa Ho Napoyewi kiwa sesemita: Neyewi Ni Atama selese, Ho Napowa hamonopa:, au sema:na:keye. Au selapita: Ni Atayewi hamonapesakeye. Hamonapitekiwa inaposakeye. Inisekiwa Newamo heneye walose se tiye kina-posakeye. ²⁷ Aputa: peleya: weyemi sila:sela: ela: Neyewi mane ma:ta: tiye timiya ikila emiwa kiwa Newanapulu ninipe sita:nekeye. Ikila sopoke ninipe semetei sita:nenase Neye papowa kiyewi sena kesale nokamawa se tiye kina:pa:.” Aluse Yesuyewi E sena ilipe hanosema seyakeye.

16

¹ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Kiyewi Newemi himu semetei matanawa iya:pa:pekitise, sikape auma:na:wa yemi Neyawa nano ketea sopoke kima se tiye kina wekeye. ² Sikape Newa eta: kulu hanosema senayewi kima selese, ‘Yu senayewi kekenesene koane Kotema wapilima:na:pela: inapa,’ au selaposakeye. Iyewi kiwa kumita: sanaposakeye. Sanose selese, ‘Niyewi Kote timinisewa timinise kiwa sanakeye,’ aluse selaposakeye. ³ Sena amoke Ni Atawala Newana eta: matanamanase kiwa ikomopesakeye.

* 15:25 Kisala Puka 35:19, 69:4

⁴ Ikomopesakane Neyewi yemi selese weyamowa sikape kiwa ikomoma:na: ikila emiwa Ne seyawa kiyewi matanepesakeye. Matanepela: sita:pesita: sikape auma:na:wa yemi Neyewi kima selakeye. Puwano ninipe semetei sita:newemiwa solo weyamowa Neyewi kima eta: seyamakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Ho Napolo Inaposakeye,” Au Seyawa Wekeye

⁵ Yesuyewi selese, “Alake Koteyewi Newa hamona seya amoke peleya: ha:na:na:pelekiwa yemi Neyawa kima selakeye. Selapita: kiyawa Nemawa ta:potose, ‘Kewa kami ha:na:na:na?’ au maselakeye. ⁶ Neye selalapita: kiye ta:tese sosolo matanepela: himu nakolose woliyeti elakeye. ⁷ Alawamona Neyewi heneye selakeye. Kiwa seila:pa:na: epela: Newa hanakeye. Newa mahanosaleke, Ho Napoyewi kiwa sesemita: mainaposakeye. Newa hanosekiwa Seselesene Sena, Ho Napoma hamonapita: Ho Napoyewi kiwa sesemita: inaposakeye. ⁸ Inisekiwa sena kesale sopoke peleya: weyemi sita:nema semetei semetei esa: selese, ‘Ke olokeyatela timiyawa epakeye. Aputa: mane hekeya alusene sopowa epakeye. Aputa: sena kesaleyewi olokeyatela timiyawa Koteyewi kotopesakeye.’ Aluse Ho Napoyewi walose selaposakeye. Aputa: sena kesaleyewi hele matanawa Ho Napoyewi walopesakeye.

⁹ ‘Aluse sena kesaleyewi Newemi himu semetei matanepela: eta: sita:nema tesaleko amowa mane olokeyatelayewi mouwa epakeye.’ Aluse mane olokeyatelayewi mouwa Ho Napoyewi walose selaposakeye.

¹⁰ Aputa: heneye hekeya selesene sena amowa Nenakeye, esa: matanemita: Ho Napoyewi kima walopesakeye. Alanase Newa solo se sekepilapita:, Ni Ata elakemi Newa hanapitekiwa kiyawa Newa mapotaposakeye. Eta: potosema ikila emiwa hekeya selesene sena amowa Newa enekeye, aluse kiyewi matanepesakeye. Matanemita: Ho Napoyewi walose selaposakeye.

¹¹ Aputa: kotoma:na: emiwa mouwa Ho Napoyewi kima walopesakeye. Newa peleya: weyemi minanase peleya: weyemi piseiki Setenewa Koteyewi sano tiye toliyetikeye. Sano tiye toliyetiwanona Ho Napoyewi kima walose selaposakeye.

¹² Aputa: nano nokala Neyewi sema:na: elawamona solo sasonase kiyawa ta:tapola: eta: ilimanakeye. ¹³ Alawamona Ho Napowa inisekiwa heneye solo mouwa kiyewi matanemita: Eyewi heneye solo sopowa kima se tiye kinaposakeye. Eyewi matanawamunuse maselaposakeye. Ne sowala Ni Ata sowala Eyewi topuwa kima selaposakeye. Sikape auma:na:wana selaposakeye.

¹⁴ Eyewi Newa sosolo meapolaposakeye. Neye alusewa Eyewi kima selaposakeye. ¹⁵ Ni Ata kinawa Ninakeye. Alanase Neyewi alusewa kiyawa matanemita: Ho Napoyewi kima selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Himu Nakolose Sita: Tesewa Iya:pela: Himu Epelese Sita:pesena:wa Wekeye

¹⁶ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Kolotea sitalapepela: kiyawa Newa mapotaposakeye. Alawamona kolotea sitalapepela:

kiyawa Newa wa:ke potaposakeye.” ¹⁷ Au selapita: sena ilipe hanoseyewi i kene sopoloselese, “Yesuyewi Ene selese, ‘Kolotea sitalapepela: kiyawa Newa mapotaposakeye. Kolotea sitalapepela: kiyawa Newa wa:ke potaposakeye.’ Aluse Yesuyewi solo nowa selese, ‘Ni Ata elakemi Newa ha:na:na:nase kiyawa Newa mapotaposakeye.’ au selakamowa mouwa ena selape?”

¹⁸ Yesuyewi selese, ‘Kolotea sitalapepela:,’ aluse epe selese amowa mouwa ena selape? Niwa tikili tekeye.” ¹⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Kolotea sitalapepela: kiyawa Newa mapotaposakeye. Aputa: kolotea sitalapepela: kiyawa Newa wa:ke potaposakeye, aluse Ne selakamakiwa kiyawa ki kene sopoloselese me keketakeye. ²⁰ Neyewi kima heneye selakeye. Newa sanose kulusekiwa peleya: weyemi Newemi mapolose sita:ne sena kesaleyewi sosolo epelepesakeye. Alawamona kiyawa Newamopela: kete matanese ya:pelepesakeye. Alawamona, kiyawa Newa wa:ke potosekiwa iya:peyawa iya:pela: kipila epelepesakeye.

²¹ Aputa: sala ha:na:na:wa kesale tomawa oiya kinisekeye. Kesipela: sala tiyapola: hela:, toma oiyawa, itapa tepela:, kepoliyetise, epelese helesekeye. Sala hili kesilanase epelese kinisekeye. ²² Alusene amunuse yemi kiwala himu nakolose sitalakeye. Alawamona, kolotea sitalapepela: Newa mene tesilapola: kiwa popa:na:pela: inapitekiwa, kiwa epelese sitalaposakeye. Kili epelesewa kaluse sitalaposakeye. Sena nowamokiwa kili epeya epa matiyaposakeye.

23-24 Newa mene tesile hanapola: hepene falemi hanakemi ikila emiwa kiyewi nano seme-tei Nema eta: ta:pa:na:makeye. Ni Atama ta:tapola: kulukuluma:na:keye. Kiyewi Ne unuwa puwano putupela: matanepela: Ni Atama epapume selapita: Eyewi aupesakeye. Puwanowala yemiwana Ne unuwa puwano putupela: matanepela: kiyewi Ni Atama epapume seyamakeye. Sosolo epelese ekela sita:pesena:pela: Ni Atama epapume selapita: Eyewi aupesakeye. Neyewi kima heneye selakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Setene Penaiyawa Yesuyewi Sano Tiye Toliyetiwa Wekeye

²⁵ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Puwano Neyewi kima pale seyakeye. Aluse sikape Ni Atawamo Neyewi hokato hokatolose sema:na: ikilawa mapatotakeye. ²⁶ Ikila emiwa kiyewi Ne unuwa puwano putupela: matanepela: sita:la:, kiyewi kilipe kemi Ni Atama ta:taposakeye. Kiwamopela: Neyewi Ni Atama ta:pa:na: eta: seyamakeye. ²⁷ Alake, Newa Kotewemi tese minawa kiyawa ta: tiyapola:, apula: kiyawa Newemi himu hapa matanepela: amunanase Koteyewi kiwa himu hapa matanepela: elakeye. ²⁸ Ni Ata enewemi tese Newa peleya: weyemi minakeye. Inapola: kolotea elapepela: peleya: we iya:pela: Ni Ata enewemiwa falemi wa:ke fiyama:na:keye.”

²⁹ Au selapita: sena ilipe hanoseyewi selese, “Keyawa pale seyawa iya:pela:, yemi nima hokato hokatolose seleselakeye. ³⁰ Nano

sopoke Keyawa matanese hanatakeye. Niyewi Kema ta:popa:na:wa, a ta:tapose Keyewi Kine matanese selesekeye. Alanase Kewa heneye Koteyewi hamona seyakeye, aluse niyawa matanekeye.”³¹ Aputa: Yesuyewi selese, “Kiyewi Nema heneye himu semetei matanepela: sita:la:?³² Ikila koloteawemi sitalapepela:, kiyawa Newa iya:pela: kiwa kili koane kalikalilawemi nesile hanaposakeye. Nesile hanapita: Newa Nine Ninarapotane epesa:na elawamona Ni Ata Newanapulu elaposakeye.

³³ Kiyewi Newemi himu semetei sita:la: ipilisewa itapa tepela:, o:sulu hopola tesewa ekela sita:pesita:, sikape auma:na:wa Neyewi selakeye. Peleya: we senayewi kiwa ikomopesakeye. Ikomopita: kemi, eta: ipilamake penana:pela: sita:latipa:. Peleya: we Nema kisi tepela: sita:ne sena kesale amowa Ne penaiyayewi sano tiye toliyetiyaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

17

Yesuyewi E Sena Ilipe Hanosewalapulu Kulukulusewa Wekeye

¹ Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese itapa tepela:, hepene falemi pote kulukuluse, “Ni Atao, Keyewi puwano auma:na: seyawa ikila weyemiwa hetetiyakeye. Neyewi Kewa solomita: Keyewi Kine Sala Newa wapolise sekepila:pa:.² Sena kesale peleya: sosolo we sita:ne sopoke Neye Piseikipela: potapola: epesita: Keyewi Newa apoyakeye. Alanase sena kesale Keyewi ta:pele tiyapola: Nema miwa Neyewi iwa pota:

ela:, kokolo kao sita: tesewa imawa mikeye.

³ Alake kokolo kao sita: tesewa mouwa wek-eye. Ni Atao, heneye Kote semeteiwa Kewakeye. Aputa: Yesu Keleso peleya: weyemi hamona e seyawa Nekeye. Nemawala Kemawala himu semetei matanepela: sita:ne sena kesale amowa Na:ko:lapulu semetei kokolo kao sitalaposakeye.

⁴ Keyewi Nema aluse timinisewa Neyewi timini tiyapola: tikeye. Tiyapola: tinase Kewa solose enene sena kesaleyewi matanemita: Neyewi waiyakeye. ⁵ Ni Atao, peleya: weyamowa a hetetima:na:no Newa Kewalapulu solose ho:liya enekeye. Solose ho:liyawa enene epapuluse wa:kiwala, epapuluse solose ho:liya elapose Keyawa Nema kina:pa:.

⁶ Peleya: weyemi sena sopokeye sita:newa Keyawa potapola:, noka keye ta:pele tiyapola: siliyapola: Nema mikeye. Alanase Keyawa Nema mini sena amowa Keyawa Kine alusewa matanemita:, Neyewi waiyakeye. Sena amowa puwano Ke sena sita:nekeye. Aputa: Keyewi sena amowa Nema mikeye. Mini sena amoke Ke sowa heneye ta: tiyapola: timiyakeye. ⁷ Aputa: Ne penaiya tima:na: fa:ne tiseyane mouwa Ke tapo minanase iyewi matanekeye. ⁸ Keyewi selese sepapowa Neyewi imawa se tiye mikeye. Se tiye kinapita: iyewi seli topukeye. Newa Kewalapulu puwano enewala, Keyewi Newa hamona e seyawala, iyewi ta: tiyapola: matanekeye.

⁹ Iwa Keyewi sesemita: Neyewi kulukulula:la:keye. Aputa: Kema mapoya sena amopela: Neyewi eta: kulukululamakeye. Keyewi sena siliyapola: Nema miwane Kine kinawa

iwamopelekiwa Neyewi kulukulula:la:keye.
¹⁰ Niwane sopoke na:tewi na:nipe Kinakeye.
 Apula: Kiwala na:tewi na:nipe Ninakeye.
 Newemi kulu hanosene senayewi Ne unuwa
 wapilise waiyalakeye. ¹¹ Iwa peleya: weyemi
 sitalaposakeye. Alawamona Newa peleya:
 weyamowa iya:pela:, Kewamo elakemiwa
 mina:na:keye. Ni Ata Ho:liya, Keyawa Nema
 mini senayewi Kema himu semetei matanepela:
 sita:pesita:, Keyawa iwa potapola: elatipa:.
 Na:tewi na:nipe himu semetei matanese
 epapuluse aluse, iyawala epapuluse himu
 semetei matanepela: sita:pesita: sesepa:.
¹² Newa iwalapulu enene ikila emiwa iwa
 Neyewi seli pote enekeye. Iyewi Kewa
 alusewa matanemita: Neyewi iwa potapola:
 enekeye. Potapola: elapita: iwa eta: mene
 hapamakeye. Alawamona sena semetei nowa
 ene mene ikomonose ene matanawamunuse
 mene hapakeye. Ke pukawemi momate
 tiye aupesakeye, au seyawa heneye semetei
 ewamona hetetise elakeye.

¹³ Napute, Newa Kewa elakemi mina:na:keye.
 Newa epelese ela epapuluse iwala sosolo epelese
 sita:pesita: Neyewi Kema kulukulula:la:keye.
 Newa peleya: weyemi ela yemi Neyewi
 iwamopelekiwa kulukulula:la:keye. ¹⁴ Ke
 sowa Neyewi imawa se tiye kinapita: iyewi
 seli topukeye. Iyewi ta: tise peleya: weyemi
 mane timinisene matanawa nasulu tiye
 iya:peyanase, mokopo sena kesaleyewi imawa
 mapoloselakeye. Aputa: peleya: weyemi mane
 timinisene Neyewi eta: matanesema epapuluse

iyawala mamatanekeye. Aluse imawa mokopo sena keslaeyewi mapolose sitalakeye.

¹⁵ Iwa peleya: weyamowa iya:pita: Keyawa mene siliya:pa:, aluse Neye eta: kulukululama-
makeye. Seteneyewi iwa pote epesene iko-
moma:pekitise, Keyawa holilise potose elatipa:,
aluse Neyewi kulukulula:la:keye. ¹⁶ Peleya:

weyemi mane timinisene Neyewi eta: matane-
sema epapuluse iyawala aluse mamatanekeye.

¹⁷ Ke sowa heneye sokeye. Hene solo amowa
ta: tiyapola: sita:pesita: Keyawa iwa sesepa:.
Hene solo emiwa semetei sita:pesita: sesepa:.

¹⁸ Sena kesale peleya: weyemi sita:nema se tiye
miya:na:pela: Keyewi Newa hamona seya epapu-
luse, iyawala sena kesalema se tiye miya:na:pela:
Neyewi iwa hamona e seyakeye. ¹⁹ Apula:,
Neyewi iwamopela: asuwapo Ne falelawa Neye
ima sopolu tiye mikeye. Apula:, iwa sena kesale
kina hekeye tepesakeye.

²⁰ Aputa: iwamopelekiwa semetei Neyewi eta:
kulukululamakeye. Iyewi se tiye kinapita: sena
kesaleyewi ta: tiyapola:, Newemi himu seme-
tei sita:pesa:na: sena kesale amopela: iwala
Neye kulukulula:la:keye. ²¹ Aputa: iyewi ilipe
nowamoke nowama matanepela:, nowamoke
nowama matanepela: epapuluse himu semetei
sita:pesita: sesepa:.

Ni Atao, Kewa Newemi
ela:, apula: Newa Kewemi ela:, epapuluse
Na:ko: na:nipe himu semetei kamunuse epe-
sita:ya aluse, iyewi na:ma himu semetei opola:la:
tikipela: epapuluse sita:pesita: sesepa:.

Alake
ta: tisene sena kesaleyewi himu semetei matane-
pela: sitalapitekiwa, eta: ta: tima sena ke-

saleyewi potapola: matanese, 'Koteyewi Yesuma peleya: weyemi hamona e selakeye.' Aluse iye matanepesakeye.

²² Ke ho:liya alusewa Nema miwa, Neyewi ima ho:liya aluse semetei kamunuse mikeye. Na:nipe semetei kamunuse epesita:ya epapuluse iyawala ilipe semetei kamunuse aluse sita:pesita: Ke ho:liya alusewa ima mikeye.

²³ Kewa Newemi ela:, Newa iwemi ela:, epapuluse ninipe himu semetei sitalakeye. Himu semetei sita:newa eta: ta: tima sena kesaleyawa potapola: selese, 'Koteyewi Yesuwa himu hapa matanese epa hanoseyamowa epapuluse, ta: tisene sena kesalewala, Koteyewi matanekeye. Aluse Koteyewi Yesu peleya: weyemi hamona seyakeye, au seyawa henenakeye.' ²⁴ Ni Atao, Keyewi Nema sena kesale miwa Newanapulu ninipe epesena: tekeye. Peleya: weyamowa ma:ta: tiye seta: timiyama ela: Keyawa Nema himu hapa matanakeye. Matanese Ke penaiya ho:liya napowa Nema mikeye. Penaiya ho:liya napowa Nema miwa iyewi popita: Newanapulu semetei epesena: tekeye.

²⁵ Ni Atao, Hekeya timinisene mowa Kewakeye. Aluse Ke solo mapoya sena kesaleyewi Kewa mamatanekeye. Alawamona, Kewa Neyewi matanekeye. Keyewi Nema hamona e seyawa Ne sena ilipe hanoseyewi matanese hanatakeye. ²⁶ Kewa iyewi matanemita: Neyewi imawa waiyakeye. Waiyawa kaluse walose elaposakeye. Alake Keyewi Nema himu hapa matanese epapuluse aluse, himu hapa matanese ili himuwemi matanepiyo. Aputa:

Newana iwalapulu semetei epesena:keye.” Aluse Yesuyewi kulukululakeye.

18

Yesu Siheleyawa Wekeye

Ma:tiu 26:47-56; Make 14:43-50, Luki 22:47-53

¹ Yesuyewi kulukulupela: itapa tepela: Yesu tesile koamesa: iya:pela:, Ene sena ilipe hanosewanapulu hanapola:, kukuya kolotea unuwa kukuya Kitolone satepela: hanapola:, i olife alekenawemi hanapola: musuluyetiye sita:nekeye. ² Aluse Yesu Ene sena ilipe hanosewanapulu alekenawemi ka:la:lomita: hanapola:, alekenawemi wa:ke ka:la:loma:na:pela: hapakeye. Aputa: alekena amowa Yesu sihelelema:na: sena Yutaseyewi potosekeye.

³ Potosenase alekenawemi Lome kamani ami senayawana, apula: Kote koane ta:le ti sena potapola: sita:newana Yutaseyewi siliye hapakeye. Aputa: puwano pilisiti senayeliye Felesi sena iyewi ta:le ti senama selese, “Kiwa Yutasewalapulu papela: ha:na:pa:.” Apula: iwa Yutaseyewi siliyapola:, Yesuwa sihelelema:na:ke alekenawemi hanapola:, iyewi tetesene keteawa tiyapola:, napa tutapola:, apula: kotea tu tiye aluse hapakeye.

⁴ Hanapola: inapitekiwa, Yesuyewi potosekiwa Ema nano auma:na:wa Eyewi Ene matanak-eye. Yesuyewi E sena ilipe hanosewanapulu ilipe sita:newa, iwa kemi iya:pela:, senayewi Ewa supa:na:pela: mina tapowemi hapakeye. Hanosekiwa Yutaseyewi sena siliye minama Yesuyewi selese, “Kiyawa ipi keye ina:?” au

seyakeye. ⁵ Aputa: Ewa sihelelema:na: sena Yutasewa iwalapulu ilipe kemi elapita:, iyewi sopoke selese, “Nasalete sena Yesuwa niyawa keye minakeye.” Au selapita: Yesuyewi selese, “Nekeye.” ⁶ Aputa: iwa sopoke howa hanose kolotea mene kikiya hanapola:, peleya: kolemi sululuwaya falopela: teselakeye.

⁷ Sululu polupela: sita:lapita:, Yesuyewi wa:ke selese, “Kiyawa ipi keye ina:?” Au selapita: iyewi selese, “Nasalete sena Yesuwa niyawa keye minakeye.” ⁸ Aputa: Yesuyewi selese, “Kima Neyewi selesewamona akeye. Kiyewi Newa keye inise, Ne sena ilipe hanosewa hamonite iya:ta:pa:. Hanapita: kapa,” au seyakeye. ⁹ Aputa: puwano Ewa Kotema selese, “Sena amowa Keyewi Nema miwa, semetei nowa hele eta: sulukepiyamakeye.” Aluse Kotema semeta: supa:na:pela: mina senama Yesuyewi selese, “Sena semetei nowa kiyewi sanapa. Iya:ta:pa:,” au seyakeye.

¹⁰ Aputa: Saimone Pitayewi e sapawa sili tiyapola: pilisiti puwano sena ola:tewi tima:na: tisene sena kena:wa ili noka aloyeti iya:peyakeye. Tima:na: tisene sena amokiwa unuwa Malokuse, e kena:wa aloyeti iya:peyakeye. ¹¹ Aloyeti iya:pela: Yesuyewi Pitama selese, “Sapawa keyewi sapa selawatesene hose tekapo hapa emi selawapome. Keyawa Ni Atayewi kapo Nema maite tiye miwa mamaite eseya? Ni Atayewi Newa kuma:na:wa apoyanase himu nakolose, kapo olose kuma:na:keye. Kuma:na:wa maiya:taposakeye.” Au seyakeye.

Anase Enewemi Yesuwa Siliye Hapawa Wekeye

¹² Aputa: ami senayawana, ili ami yesila senawala, ta:le ti senawana, iyewi Yesu tiya:wa elipe polo tiyapola: sukulu tiye, ¹³ Anase koawemi siliye hapakeye. * Anase e la:wa Kaiafase tikeye. Yapene emiwa Kaiafase ene pilisiti sena putupela: enekeye. ¹⁴ Aputa: puwano Kaiafase Yu tilila senama selese, “Sena kesale sopowamopela: sena semetei kulapitekiwa ililakeye.” Aluse Kaiafase seyakeye.

“Yesuyewi Sena Ilipe Hanosewa Kewama?”

Aputa: Pitayewi “Eh, Nemakeye” Wekeye

Ma:tiu 26:69-70; Make 14:66-68; Luki 22:55-57

¹⁵ Yesuwa puwano siliye hanapitekiwa, Saimone Pitawala, sena semetei hanosene nowana, sikape kulule hanose hapakeye. Hanapola: pilisiti sena puwano koawemi hanapola:, sena ilipe hanosene elipei mina amoke sena semetei nowamoke pilisiti sena puwanowa potosekeye. Potosenase koane solawa isu tenamo emi musuluyetiye hanapola:, Yesuwalapulu koane peleya: pakiawemi hanapola: sita:nekeye. ¹⁶ Pita himini inapola:, isu tenamo mowa tapowemi elapita:, sena semetei hanosene nowa puwano hapawa isu tenamowemi mene minakeye. Mene inapola: solawa isu tenamo pote tesene kesalema selese, “Pita minite isu tenamo kola:pa:na:wa ililapa?” Apula: kesaleyewi ili selapita:, isu tenamowa

---

* **18:13** Anasewa pilisiti sena putupela: enene kamowa Lome kamani senayewi Anasewa iya:pela: senisila:sela:, Kaiafase pilisiti sena putupela: epesita: apoyakeye.

kola:pela: silikeye. Kola:pelapita: Pita inapita: ¹⁷ kesaleyewi ema selese, “Yesu sena ilipe hanosene nowa Kewama?” Au selapita: Pitayewi mokopo selese, “Nemakeye,” au seyakeye.

¹⁸ Aputa: ta:le ti senawana, pilisiti tima:na: tisene senawala potulupita: tei kilipela: wa:pita:, tiya: teiwemi ofolose pota:la: sita:newanapulu, Pitawala tei ka:ma:na:pela: inapola:, iwalapulu ilipe sita:nekeye.

Pilisiti Sena Puwanoyewi Yesuma Seyawa Wekeye

Ma:tiu 26:59-66; Make 14:55-64; Luki 22:66-71

¹⁹ Pitawa sena nokalapulu kekenepela: tei ofolose sita:newanapulu, pilisiti sena puwanoyewi Yesuma selese, “Keyawa Kine sena ilipe hanosewa ipa:? Senayewi matanemita: Keyawa ena walo selesena?” Aluse Yesuma ta:potapita:. ²⁰ Aputa: Yesuyewi selese, “Sena sopoke ta:pita: Neyewi hokato seyakeye. Yu senayewi kekenesene koawana, Kote koawana, epemi Yu sena inapola: kekenepitekiwa se tiye mikeye. Neyawa o:suluwemiwa nano semetei eta: seyamakeye. ²¹ Ko:lupita: Keyawa Nema ta:ta:? Ne solo miwa topu senama ta:pota:pa:. Ne sowa iyewi ta:tapola: matanepela: sitalakeye. Ima ta:pota:pa:.”

²² Au selapita: ta:le ti sena semetei nowamoke Yesu mitiwemi sanakeye. Sanapita: penanose selese, “Keyawa pilisiti sena ola:pema aluse selapa.” ²³ Aputa: Yesuyewi selese, “Neyewi olokeyatela selapita: keyawa topu sena sopoke ta:pita: sema. Neyewi heneye selapitekiwa kemi

ko:lupita: keyawa Newa sanoseye?” au seyakeye.
²⁴ Aputa: Yesu E tiya:wemi pololawa kaluse epesita: kemi, Anaseyewi ta:le ti senama selese, “Sena amowa pilisiti sena puwano Kaiafase kotomita: siliye ha:na:pa:.” Aluse Anaseyewi seyakeye.

Pitayewi Wa:ke “Eh, Nemakeye.” Wekeye

Ma:tiu 26:71-75; Make 14:69-72; Luki 22:58-62

²⁵ Anaseyewi aluse seya ikila kemi Pitawa tei ofolose elapita: sena nokamoke ema selese, “Sena amokiwa sena ilipe hanosene sila:tesene Kewama?” Au selapita: Pitayewi mokopo selese, “Nemakeye,” au seyakeye.

²⁶ Aputa: pilisiti sena puwano tima:na: tisene sena e kena:wa Pitayewi aloyeti iya:peya e manayewi selese, “Kewa i olife alekenawemi Ewalapulu elapita: Neye papowa Kewama?”

²⁷ Au selapita: Pitayewi wa:ke mokopo selese, “Nemakeye.” Au selapita:, ikila emiwa a:nema: kokonowa kayakeye.

Pailate Enewemi Yesuwa Siliye Hapawa Wekeye

Ma:tiu 27:1-2, 11-14; Make 15:1-5; Luki 23:1-5

²⁸ Kiapo ikiwatapita: kemi, Kaiafase koawa iyewi iya:pela: kamani sena putupela: elakamoke koawemi Yesuwa siliye hapakeye. Siliye hanapola: senawa Yu senama, e koane Yu sena eta: musuyemakeye. Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela: Yu senayewi matanese, “Yu senamawalapulu koane ilipe kekenepela: sita:la:, sikape tikinise ikila emiwa nano kewa eta: ilimanakeye.

Koiyawemiye, musuluyetisaleke, iwa Kote sikapowemi eta: papayamakeye.” Aluse matanese kamani sena koawemi eta: musuyemakeye. ²⁹ Yu sena musuluyetiye mainapita: Pailate tesile e koawa iya:pela: mowa popa:na:pela: hapakeye. Hanapola: imawa selese, “Sena amawa kiyewi nano kotoka, nano enanopela: kotoma:na:na?”

³⁰ Aputa: iyewi selese, “Eyewi olokeyatela eta: timiyamakiwa kewa elakemi siliye maminapekeye.” ³¹ Aputa: Pailateyewi selese, “Kiyewi kili solo elewa elakeye. Aluse kiyewi kilipe kemi Ewa kotopa:.” Aputa: Yu senayewi selese, “Kiwa Lome kamaniyewi selese, ‘Sena sana kuma:na:wa kiwa Yu senayewi nemakeye. Niwa Lome senayewi nekeye’ ”. ³² Iyewi seta: seya-make puwano Yesuyewi selese, “Sikape Nawa i kelipapoya papita: sanose kuma:na:akeye,” au seyawa yemiwa heneye kalusekeye.

³³ Aputa: Pailate e koane mene hanose Yesuma mina e seyakeye. Ewa inapitekiwa Pailateyewi selese, “Yu sena piseikiwa Kewama?”

³⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Keyawa kine matanawamunuse, ‘Kewa piseikile?’ aluse ta:ta?: Sena nowamoke kema selapita: keyawa Nema ta:ta:?” ³⁵ Aputa: Pailateyewi selese, “Nawa Yu senamakeye. Neyewi Kewa falasimita: Keyawa Kine sena maya Yu senayawala, pilisiti sena sosoyawala, Kewa siliye minakeye. Ke olokeyatela timiyawa, nano ena olokeyatela timiyana?”

³⁶ Aputa: Yesuyewi selese, “Peleya: weyemi Neyewi Piseikipela: pote maelakeye. Peleya: amowa Neyewi pote Piseikipela: elakiwa Nawa

supa:pekitise, Ne sena ilipe hanoseyewi Yu sena tililawalapulu tepapekeye. Tepasana:pela: elawamona peleya: weyemi Nawa Piseikipela: eta: enemanase eta: tepemakeye.” ³⁷ Aputa: Pailateyewi selese, “Alake, Kewa Piseikiya? Aputa: Yesuyewi selese, “Nawa piseikiwa keyawa selese akeye. Keye epe selese amowa Nawa seleselakeye. Heneye solo miya:na:pela: Nawa peleya: weyemi minakeye. Heneye solo tapowemi sita:ne sena kesaleyewi Ne sowa ta:tesekeye.” ³⁸ Aputa: Pailateyewi ta:potose, “Heneye sowa enana?” au seyakeye.

Yesuma Mokopo Tipalese Kotola Wekeye

Ma:tiu 27:15-31; Make 15:6-20; Luki 23:13-25

Pailateyewi ene koawa iya:pela: mowa hanapola:, Yu sena tililama selese, “Ewa falasima:na:pela: elawamona E olokeyatelawa eta: timakeye. ³⁹ Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina ikila sopoke sena tipolo sela semetei nowa neyewi silikepilisekeye. Yemiwa kiyawa Yu sena piseikiwa silikepima:na:na?” ⁴⁰ Aputa: iyewi unuwapo holose, “Aupa. Ewa silikepilapa. Palapasewa semetei silikepila:pa:,” au seyakeye. Palapase ewa nano atu tiye tete esene senakeye.

19

Pailateyewi Selese, “Yesuwa i kelipapoya pamita: siliye hamona.”

¹ Pailateyewi Yesuwa siliye e koawemi hanapola:, ami senama sama e selapita: meiyewi sanakeye. ² Alake Lome ami senayewi Yesuwa

itipilise mei ona sita:ne kopotiye hekelese Piseiki sosolo ha:ti ta:pele tiyapola: timiyawa Yesu piseiwemi kataopola: apoyakeye. Aputa: piseikiyewi sao napolo i okane fo ipi mutusene epapula amoke popona amo Yesu kapela: apola: ³ itipilise selese, “Yu senayewi piseikiwa Kewakeye. Kewa niyawa wapilikeye.” Aluse selese E mitiwemi iyewi tiya:yawa sanakeye.

⁴ Sanapita: Pailateyewi e koawa wa:ke iya:pela:, Yu sena kekenama selese, “Kiyawa popita: wa:ke Neyewi Yesuwa siliye minakeye. Ewa falasima:na:pela: elawamona Eyewi olokeyatelawa eta: timiyamanakeye.” ⁵ Au selakamake Yesuwa mei ona sita:newa piseiwemi kataopola: apola:, piseikiyewi sao keyalo kapela: apola:, aluse Pailateyewi koawa iya:pela: mowa tapowemi inapitekiwa, Pailateyewi selese, “Sena Ewa epe iniseya pota:pa:?”

⁶ Aputa: pilisiti sena sosoyawala, ta:le ti senayawala Yesu potosekiwa unuwapo holose, “Ewa i kelipapoya papela: kepema. Ewa i kelipapoya papela: kepema.” Au selapita: Pailateyewi selese, “Kiyewi kilipe Ewa siliye hamona. Siliye hanapola: kiye kipitane Ewa i kelipapoya papela: kepema. Eyewi olokeyatela timiyawa neyawa mamatanekeye.” ⁷ Aputa: Yu sena tililayawa selese, “Niyewi solo elewa tuwatase, ‘Kote kolotea meapolose selesene sena amowa sana kula:pa:.’ Aluse solo elewa tuwaponase Yesuyewi selese, ‘Newa Kote E Sa:keye,’ au seyanase Ewa sana kula:pa:.”

⁸ Au seya selapitekiwa Pailateyewi ta:tapola:, sosolo ipilise enekeye. ⁹ Ipilise ela: Yesuwa

siliye e koane mene hanapola: Yesuma selese, “Kewa peleya: nono kami minana?” Alawamona Yesuyewi nano solo nowa wa:ke eta: seya-makeye. ¹⁰ Sowa eta: seyamake Pailateyewi selese, “Kewa nema nano maselatakeye. Ko:luse eseye? Kewa i kelipapoya papela: sana kuma:na:wala Kewa mene silikepima:na:wala neyewi auma:na:keye. Amowa neyewi hekele-sekeye. Kewa mamatanepa?”

¹¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Keyawa auma:na:wa keyewi kine matanawamunuse auma:na:keye. Alawamona, Koteyewi henekeyepita: kewa auma:na:keye. Kewa Newa kotopela: falasimita: senayewi Newa siliye minawa e olokeyatelawa hene sosokeye.”

¹² Aputa: Pailateyewi ta:tapola:, Yesuwa silikepima:na: matanakeye. Silikepima:na: au selapitekiwa, Yu sena sopoyawa holose, “Aupa. Silikepilisaleke, Lome kamani piseiki Sisa kewa mana matepesakeye. Sena amokiwa selese, ‘Newa Piseikipela: elakeye.’ Au seya sena amowa Sisawalapulu kisi tepela: elakeye. Alake sena amowa keyawa sesewatesaleke Sisa kema kisi tepesakeye.”

¹³ Aputa: Pailateyewi ta:tapola: Yesuwa siliye e koawa iya:pela: mowa hanapola:, falasima:na:pela: kotosene senayewi sea henek-eye. Kotoma:na: senayewi sea enene amowa, peleya: unuwa Eteawa Semenesekeye. Yu sena solopela:la:wa unuwatese Kapata unuwapokeye.

¹⁴ Aputa: Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina Kekenema:na:wa eliwemi auma:na:nase napu sena kesale sopokeye nano ketea sopokeye

hekelesekeye. Aputa: hekelesene ikila emiwa opo kukuwemi (12) hetetiyapita: Pailateyewi Yu senama selese, “Pota:pa:, kili piseikiwa ek-eye.” ¹⁵ Aputa: iyewi unuwapo holose, “Ewa siliye hamona. Ewa siliye hamona. Sanose i kelipapoya papema.” Au selapita: Pailateyewi selese, “Kili piseikiwa i kelipapoya papema, aluse neyewi aluse semita: eselele?” Aputa: pilisiti sena sosoyewi selese, “Nini piseiki sosowa kamanani piseiki Sisa ewa semeteikeye.” ¹⁶ Alanase Pailateyewi ene ami senama selese, “Yesuwa i kelipapoya pamita: siliye hamona.” Aputa: iyewi Yesuwa siliye hapakeye.

Yesu I Kelipapoya Palawa Wekeye

Ma:tiu 27:32-44; Make 15:21-32; Luki 23:26-43

¹⁷ Yesu siliye hanapola: i kelipapowa Yesuyewi Ene tiyapola: hapakeye. Hanapola: pisei ki peleya: emi hanapola: sita:nekeye. Peleya: amowa Hipulu solopela:la: unuwapowa Kokata peleya:keye. ¹⁸ Peleya: emi Yesuwa i kelipapoya palese kepeyakeye. Kepela: sena elipei amowala i palese, nowa Yesu tiya: ili tapowemi kepeyakeye. Nowa Yesu tiya: hukalo tapowemi kepeyakeye. Kepela: Yesuwa honosane kepeyakeye.

¹⁹ Kepela: apola: Pailateyewi nano momateyakeye. Momateyawa wekeye. “Yesuwa Nasaleta senakeye. Yu senayewi piseikiwa ek-eye.” Aluse Pailateyewi momateyawa e ami senayewi tiyapola:, Yesu pisei wapa:kemi fala papeyakeye. ²⁰ Yesu i papela: kelawa Yelusaleme siti mapatose kepeyakeye. Yelusaleme siti mapatopita: papeyanase sena kesale mutayewi

potapose inise, momateyawa akeyakeye. Momateyawa Hipulu solopela:la:wala, Lome sena solopela:la:wala, Kiliki sena solopela:la:wala solo usulupe amoke sopoke momateyakeye.

²¹ Momateyawa Yu sena pilisiti sena sosoyewi akelese Pailatema selese, “Yu senayewi piseikiwa ekeye, aluse momatepokeye. Weyamu momatepa:, ‘Eye yemiwa selese, “Yu senayewi piseikiwa Nekeye,” aluse seyawa ekeye.’ Aluse momatepa:.”

²² Au selapita: Pailateyewi selese, “Neyewi momateyawa ilikeye. Eta: hepa:lemakeye,” au seyakeye. ²³ Yesu i kelipapoya papela: kemi elapitekiwa, ami senayewi Yesu saowa tiyapola: takalese ili pinipema mikeye. Yesu sao senato sosowa kaluse kopo tiye timinise tupulusene saowa tiyapose ²⁴ ami senayewi selese, “Sao pitilise eta: ilimanakeye. Alake saowa sena semeteyewi tima:na:pela:, niyewi etewa kolotea fesamonosene epapuluse nano tepeteni tolusupela: napawa potapola: fesamoma:na:keye,” au seyakeye. Aputa: puwano Kote pukawemi momatelese auma:na: seyawa aluse akeye. Puwano momateyawa wekeye. “Ne saowa tima:na:pela: senayewi takalepesakeye. Apula: Ne sao sosolo nowa senayewi tima:na:pela: etewa kolotea fesamonosene epapuluse fesamoma:na:keye.” * Aluse momateyawa heneye aluse akeye.

²⁵ Aputa: Yesu i kelipapoya kelawa mapatopita: E amawana, E ama e akilawala, Kolopase ekele Meliwala, Makatala kesale Meliwala, iwa sopoke

---

* **19:24** Kisala Puka 22:18

inapola: potapola: sita:nekeye. ²⁶ Potapola: sitalapita: Yesuyewi E amawana, E sena ilipe hanosene semetei nowa Yesu himu hapawa matanepela: enene senawana mapatopita: potosekiwa E amama Yesuyewi selese, “Kesale kewa, keye kine sa:wa matanesene epapuluse aluse, sena amowa keye matanepa:.” ²⁷ Aluse E sena semetei hanosema Yesuyewi selese, “Keyawa kine ki ama pota: elakemi epapuluse, ni amawa keyawa pota: elatipa:.” Aluse Yesu kuluwa okemi sena semetei hanoseyewi Yesu E amawa e koawemi siliye hanapola: pote enekeye.

Yesu Kuluwa Wekeye

Ma:tiu 27:45-56; Make 15:33-41; Luki 23:44-49

²⁸ Aputa: Yesuyewi nano timinisewa kotetik-eye, aluse matanemita: Yesuyewi Ene selese, “Newa hano ma:na:tepo.” Aluse Kote pukawemi momateya kamunuse aluse akeye. ²⁹ Alanase potolo waine hano ha:ka:la wasuwa hano sipanese amuna waine hawemi tikipela:, i unuwa hisape i amowa tuwemi polopela: Yesu meakemi tuwapokeye. ³⁰ Tuwatapita: Yesuyewi tapelesa: selese, “Kotetikeye.” Aluse Yesu Ene kulapose mapatoyawemi piseiwa kotopola: matanese, “Ne ho hanakemiwa ililakeye.” Aluse matanepela: kulukeye.

Yesuwa Fapo Helele Tapowemi Pesapuyewi Olawa Wekeye

³¹ Yu sena tililayawa Pailatema selese, “I keli-papoya pawayawa fake tiye tima:na:pela: sena

amowa onatu keneke tiyepiyo. † Aputa: Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela: napu nano ketea ma:na:wa kekenanakeye. Alake eliwemi ha:le tesene okemi sena i kelipapoya pawayawa kemi sita:pesa:na:wa eta: ilimanak-eye.” Aluse senayewi matanese Pailatema seyakeye.

³² Aputa: selapita: Pailateyewi selese, “Sena amowa kipila kumita: onatuwa kenekepiyo,” au seyakeye. Aputa: ami sena hanapola: sena nokemi palawa onatu kenekepita:, apula: nokemi palawala onatu kenekepita:, ³³ alawamona Yesu onatu eta: kenekeyama potakamake Yesu heneye kululapita: potapola:, E onatuwa eta: kenekeyamakeye. ³⁴ Ami sena semetei nowamoke pesapuyewi Yesu fapo helele olakeye. Olapita: pepetawala hawana hapakeye. ³⁵ Hanapita: senayewi papokeye. Eyewi paponase heneye selese momateyakeye. Kiyawala ta: timita: eye momateyakeye.

³⁶⁻³⁷ Aputa: puwano Kote pukawemi momateyawa wekeye. “E ki sopokeye semetei nowana eta: kenekeyamakeye.” ‡Aluse momateyakeye.

Apula: nano nowana momatelese, “Iyewi Ewa fapo helele olawa potaposakeye.” §Aluse aupe-sakeye, amunuse momateyawa kamunakeye.

Yesuwa Apana Tuwapowa Wekeye

Ma:tiu 27:57-61; Make 15:42-47; Luki 23:50-56

³⁸ Aputa: Alamatia sena unuwa Yosepe Yesu seta: kulumake enewemiwa ikila amo, ewa Yesu

† 19:31 Kipila kumita: onatu kenekepikeye. ‡ 19:36-37 Kisala

Puka 34:20 § 19:36-37 Sekelaiya 12:10

kulu hanosekeye. Yu senayewi popa:pekise ipilise o:sulu Yesu kulu hanosekeye. Yosepe hanapola: Pailatema selese, “Yesu kuluwa apanawemi neyewi tuwapa:na:wa ililapa?” Au selapita: Pailateyewi ilikeye e seya. Ili e selapita: Yosepe hanapola: Yesu kuluwa fake tiye hapakeye.

³⁹ Aputa: Nikitimase puwano nukulapo Yesu popa:na:pela: minawa Yosepewalapulu hanapola:, pauta ikumu hosonosene amuna, nowa unuwapowa Mua, nowa unuwapowa A:lose, a:tawi tiyapola: hapakeye. Pauta amuna muta kilowa talo pinipe (40) amuna tiyapola: hapakeye.

⁴⁰ Sena elipei amoke Yesu kuluwa tiyapola:, pauta ikumu hoseyawa tomawemi mutapola:, saoyewi sako tiyapola:, Yu senayewi sena kuluwa apanawemi tuwapa:na:pela: sakolosene amunuse sakolakeye.

⁴¹ Aputa: i kelipapoya kelawa mapatose alekena enekeye. Alekena emiwa apana hili enekeye. Apana amowa puwano sena kuluwa eta: tuwapomakeye. ⁴² Yu senayewi Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela: nano ketea ma:na:wa kekena ikila enene, apana pa enewemi Yesu kuluwa tuwapokeye.

20

Yesu Kuluwa Apanawemi Tuwapowa Itapalapita: Papowa Wekeye

Ma:tiu 28:1-8; Make 16:1-8; Luki 24:1-12

¹ Tomowemi * kiapo ikima:na: mapatoyawemi Makatala kesale Meliwa hanapola:, Yesu apanawemi tuwapo popa:na:pela: hapakeye. Hanapola: potakamake, etewa apeya apana etapeyawa kolole hapalapita: papokeye. ² Potakamake Yesu itapalapita: potosekiwa kipila mene hanapola:, Saimone Pitawala Yesu E sena ilipe hanosene semetei nowa Yesuyawa himu hapa matanawamoke † senawana, Meliyewi a:ma selese, “Piseiki kuluwa apanawemi tuwapowa, sena nokamoke tiyapola: hapalapokeye. Kami tiye hapamita:pe.”

³ Alanase elipei apana popa:na:pela: kipila nesile hanapola:, ⁴ sena ilipe hanosene nowamoke Pitawa sitiyetiye puwano kipila hanose apanawemi hetetikeye.

⁵ Apana mowa nokemi tese ela:, ka:pela:la: potakamake, Yesu kuluwa saoyewi pololawa sao semetei kemi telapita:, Yesu itapalapita: papok-eye. ⁶ Aputa: Pita sikape kipila mina kamowa apana suwemi popa:na: inise minakeye. Sao hepa nokemi kopo tiye telapita: papokeye. ⁷ Potapola:, sao Ewemi sakolawa kemi telapita:, apula: sao nowa piseiwemi pololawala sao nokalapulu eta: telapita: papomakeye. ⁸ Aputa: sena ilipe hanosene nowa puwano minawana apana inise hanapola:, saowa potosekiwa eye ela: henenapo esa: matanakeye. ⁹ Aputa: Kote pukawemi momatelese, “Ewa kuluwa mene

---

* **20:1** Niyewi tomoipe ikilawa Yu senayewi akelekeye aluse selesekeye. † **20:2** Sena ilipe hanosene semetei nowa Yesuyewi himu hanose matana sena amowa Yonekeye.

tesile hanaposakeye.” Au seyawa puwano a:tawi seli eta: matanemakeye. A popa:na: ela: eta: matanemakeye. ¹⁰ Yesu apanawemi tuwapowa itapalapita: a:ko: koane mene hapakeye.

Makatala Kesale Meliyewi Yesuwa Papowa Wekeye

Ma:tiu 28:9-10; Make 16:9-11

¹¹ Alawamona, apana mowa tapowemi Meli ya:lese ela: ka:pela:la: potakamake, ¹² hepene sena elipei sao koiya kala Yesu kuluwa tuwapo emi, nowa onatu tapowemi, apula: nowa nono pisei tapowemi aluse ka:la:lopelelapita: apana suwemi papokeye. ¹³ Potapita: a:tawi selese, “Kesale kewa, ko:lupita: ya:la:sele?” Au selapita: Meliyewi selese, “Ne Piseiki apana tuwapowa iyewi tiye hapalapokeye. Kami tiye hapamita:pe.” ¹⁴ Au selapola: kotetipela:, e fa:se tapo potakamake Yesuwa elapita: papokeye. Potapola:, “Yesu elatapo,” aluse eta: matanemakeye.

¹⁵ Potapola: eta: matanamanase Yesuyewi selese, “Ko:lupita: ya:la:sele? Ipi keye ina:?” Aputa: kesaleyewi matanese, “Alekena yesi-lalapo,” aluse matanepela: selese, “Keyewi Ewa tiye hanose kami tuwapole? Keye tiye hanose tuwapolaleke, nema sema. Neyewi Ewa tima:na:pela: ha:na:na:nase nema waloma.” ¹⁶ Aputa: Yesuyewi selese, “Meli.” Au selapita: Yesu sowa kesale amoke ta:tapola: notolo tese potakamake Yesu elapita: papokeye. Potapola:, “Walosene sena,” au seyakeye. Aluse epe selese

amowa Yu senayewi Hipulu solopela:la: Laponai au selesekeye.

¹⁷ Aputa: Yesuyewi selese, “Ne tomawemi kesapa tiye elatepa. Ni Ata elakemi peleya: Newa seta: hapomake, keyawa Newa tiye elatepa. Ne sena ilipe hanosene, Neyewi Nine ne ma:e amunama weyamu sela:pa:. ‘Ni Ata elakemi Newa fiyama:na:keye. Nine Ni Atawala kine ki Atawala semetei kakeye. Nine Kotewala kine Kotewala semetei kakeye. Ewa elakemi Newa fiyama:na:keye.’ Aluse ima sela:pa:.”

¹⁸ Au selapita: Meli mene hanapola: sena ilipe hanosema selese, “Yesuwa neye papokeye.” Aluse Yesuyewi selese sepapowala ima se tiye mikeye.

Sena Ilipe Hanoseyewi Yesu Papowa Wekeye

Ma:tiu 28:16-20; Make 16:14-18; Luki 24:36-49

¹⁹ Ikiwapo semetei kemi towemi nukulapo, Yesu E sena ilipe hanosene Yu sena tilila mina:pekitise ipilise isu tenamowa etapela: kekenepela: sita:nekeye. Sita:newanapulu koane emiwa Yesu inapola: ima selese, “Kili himu matanawa hopola sita:latipa:.” ²⁰ Aluse E tiya: elipei ikoko ola munuwa walose, apula: E fapo helele ola munuwa walopita: E sena ilipe hanoseyewi potosekiwa Piseikilakeye, aluse matanese sosolo epeyakeye.

²¹ Epelese Yesuyewi wa:ke selese, “Hopola sita:latipa:. Ni Atayewi Newa hamona seya epapuluse, Neyewi kiwa hamona au selalak-eye.” ²² Au seya Yesuyewi himu hepa:lese iwa ka:la:lopela:la: meatewi fofa esa: ima folakeye.

Ima folalapepela: Yesuyewi selese, “Ho Napowa kili himuwemi epesita: tima. ²³ Kiyewi sena kesale ili olokeyatelawa kepoliyetisaleke, alusaleke ili olokeyatelawa kepoliyetiaposakeye. Alawamona, Kiyewi ela: sena kesale ili olokeyatelawa makepoliyetisaleke, alusaleke ili olokeyatelawa a elaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Tomaseyewi Yesu Papowa Wekeye

²⁴ Sena ilipe hanosene kukuluipewa nowa Tomase, e unu nowa Titimase, ewa iwalapulu ilipe eta: ka:la:lopela: enemanase Yesuwa eta: papomakeye. ²⁵ Iwa ka:la:lopela:la: Tomase inapita: iyewi selese, “Piseiki niyewi papokeye.” Au selapita: Tomaseyewi selese, “Sowa neye mata:taposakeye. Yesu tiya: ikokoye ola munuwa neyewi kesalese E fapo helele munuwa kesalese, neye henenapo esa: matanema:na:keye,” au seyakeye.

²⁶ Aputa: sokatiye semetei kotetipela:, ikila oloipe iwa wa:ke kekenepela: koane sita:nekeye. Ikila emiwa Tomasewala iwalapulu ilipe sita:nekeye. Isu tenamo etapela: ka:la:lopela:la: Yesuwa inapola: ima selese, “Kili himu matanawa hopola sita:latipa:.” ²⁷ Aluse Yesuyewi Tomasema selese, “Keyewi Ne tiya: pota:pa: Tiya: munuwa kesama. Fapo helele munuwa kesama. Himu elipei matanawa iya:pela:, himu semetei matanepela: elatipa:.”

²⁸ Au selapita: Tomaseyewi selese, “Ne Pi-seikio. Ne Koteo.” ²⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Keyawa Newa paponase himu semetei matanese elakeye. Alawamona sena kesale

nokamoke Newa eta: papoma sena kesale amoke Newemi himu semetei matanepela: sita:laleke, iwa heneye epelese sitalaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Puka Weyamowa Momateya Mouwa Wekeye

³⁰ Ikila nowemi sena ilipe hanosene popita: Yesuyewi nano penanose timinisene mutala timiyakeye. Nano ketea timiyawa muta puka weyamo eta: momateyamakeye. ³¹ Alawamona, Koteyewi ta:peya Sena Epa ekeye. Yesuwa Ene Ewa Kelesokeye. Ewa Kote E Sa:keye. Aluse kiyewi ta: timita: puka weyamowa momateyak-eye. “Yesu Ene Ewa Kelesokeye. Ewa Kote E Sa:keye.” Aluse kiyewi matanepela: ta: tiyapola:, Yesu unuwa tili tiye putupela: matanesaleke kiwa kokolo kao sitalaposakeye.

21

Sena Ilipe Hanoseyewi Wa:ke Popita: Yesuwa Hano Tapiliase Hawe Minawa Wekeye

¹ Sikape emi, Yesuyewi e sena ilipe hanosema hano Tapiliasewemi wa:ke hetetikeye. *

² Saimone Pitawala, Tomase e unu nowa Titi-masewala, Natanio ene Kalili peleya: Kena taune emi minawana, Sepetiyewi e sa:le elipeiwala, Yesu sena ilipe hanosene elipei nowana, iwa sopokeye hano hawe sita:nekeye.

³ Sita:la: Saimone Pitayewi ima selese, “Ewalo tima:na:pela: hanakeye.” Au selapita: iyewi selese, “Kewalapulu niwa mina:na:keye,” au

---

* **21:1** Hano Tapiliase au selakamowa hano Kaliliwa aluse selakeye.

seyakeye. Aluse iwa potuwemi tapela:, kolo tiye hanapola: hano honosane nete toliyetipela:, tiya:sela: netewemi ewalo eta: timakeye. Yopolotela semetei kemi au sela sita:la:, ewalo semeteiwala eta: timakeye.

⁴⁻⁵ Kiapowemi ikiwatapita: ikila hili kemiwa, Yesu hano hawe inapola: ela: selese, “Ne manao, ewalo netewemi tilule?” Aputa: iyewi Yesulapo, aluse eta: matanemake iyewi selese, “Alamakeye, eta: timakeye.” ⁶ Aputa: Yesuyewi selese, “Tiya:le ili tapowemi nete toliyetisaleke ewalo tiyaposakeye.” Aputa: iyewi tiya:le ili nokemi tese netewa toliyetipela:, sutakamake ewalo muta tala hilipita: eta: supa:na: telamanakeye. ⁷ Eta: supa:na:ma telelapita: sena ilipe hanosene semetei nowa Yesuyewi himu hapa matanawa sena amoke Pitama selese, “Nini Piseikilakeye.” Au selapita: Saimone Pitayewi sao kolu tiye tuwapowa, me kapela: hawemi toliyetipela: hano atetiyapola: tasela: hapakeye. ⁸ Hanapita: sena ilipe hanosene nokamoke nete ewalo talawa tiyapola: sukulutiye, potiwa kolo tiye hano hawe panase sakopolo semetei mita (100) kolo tiye hapakeye.

⁹ Kolo tiye hanapola: hano hema papela:, kakiyewi koma:pela:, potiwa kemi iya:pela: inise potakamake Yesuyewi tei kilipela: wa:pita: ewalo satapola:, falawawalapulu telapita: papokeye. ¹⁰ Potapita: Yesuyewi selese, “Ewalo netewemi napute talawa noka tiye mina.” ¹¹ Aputa: Saimone Pitawa mene hanapola:, netewa sukulu tiye hano hema sutuse hapakeye. Netewa ewalo sololo talawa akeyalapepela:

sakopolo semetei talo piipe epela: usulupe (153) aluse talalapita: akeyakeye. Ewalo muta tala kamona nete eta: naiyamakeye.

¹² Aputa: Yesuyewi selese, “Ma:na: ma:na:pela: mina.” Au selapita: iyewi ta:potose, “Kewa ipa:?” au seyamakeye. “Piseikilakeye,” aluse iye matanakeye. ¹³ Matanepitekiwa Yesuyewi falawa tuwapowa tiyapola:, ewawalapulu mik-eye. ¹⁴ Mini ikila emiwa Yesuwa E sena ilipe hanoseyewi popita:, ikila elipei puwano waiyanase, ikila osoka amowa ikila emiwa waiya akeye.

Yesuyewi Pitama Seyawa Wekeye

¹⁵ Ma:na: napela: kotetiyapola: Yesuyewi Saimone Pitama selese, “Yone e sa:le Saimoneo. Nema sena ilipe hanosene amowa himu hapa matanekeye. Nema keyawa himu hapa putupela: matanepa:?” Au selapita: Pitayewi selese, “Piseikio, neyewi Kewa himu hapa matana amunuse Kewa kine matana hanatakeye.” Aputa: Yesuyewi selese, “Ne a:pele sipi e sa:wa keyewi ma:na: nasewa kina:pa:.”

¹⁶ Aluse wa:ke ikila elipei Yesuyewi selese, “Yone e sa:le Saimoneo. Keyawa Nema himu hapa matanepa:?” Aputa: Pitayewi selese, “Piseikio, ehe, Neyewi Kewa himu hapa matana amunuse Keyewi kine matana hanatakeye.” Aputa: Yesuyewi selese, “Ne a:pele sipiwa seli pote elatipa:.”

¹⁷ Aluse wa:ke ikila usulupe Yesuyewi selese, “Yone e sa:le Saimoneo, keyawa Nema himu hapa matanepa:?” Aluse Yesuyewi ikila usulupe

selapitekiwa potapola: Pita ene eta: epeyamake selese, “Piseikio. Nano ketea sopoke Keyawa matanesekeye. Neyewi Kewa himu hapa matana amunuse Keyewi kine matana hanatakeye.” Aputa: Yesuyewi selese, “Ne a:pele sipiwa ma:na: nasewa kina:pa:. ¹⁸ Neyewi heneye selakeye. Kewa sala sa:se enewemiwa ikila emiwa, kewa kine sao kalala tetese tekapo fiyanapola:, kine matanawamunuse hapakeye. Alawamona, kewa tilila ikila emiwa kewa tiya:le tilitapita: sena nowamoke kewa sao kapelapita: kiye ela: eta: ha:na:na:ma matanawemi siliye hanaposakeye. Hanapitekiwa kewa mapolopesakeye.”

¹⁹ Aluse Yesuyewi pale selese se tiye mikeye. Pita ewamo kuma:na:wa pale selese se tiye mikeye. Pita kulapita: ikila emiwa, sena ke-sale sopoyewi potapola: Kotewa wapilipesakeye. Alake Yesuyewi Pitama selese, “Newamo kulu ina:pa:,” au seyakeye.

Sena Ilipe Hanosene Semetei Nowa Yesuyewi Seyawa Wekeye

²⁰ Pitayewi fa:se tapo potakamake sena ilipe hanosene Yesuyewi himu hapa matana sena amowa kulule hanose inapita: papokeye. Yesu seta: kulumake iyewi ma:na: na:sela: ka:la:lopela:ne ikila emiwa, sena ilipe hanosene nowa nunuse hanapola: Yesuma selese, “Piseikio, etewi Kewa sihelelepesape?” Aluse seya sena amowa Pitayewi papokeye. ²¹ Potapola: Pitayewi Yesuma selese, “Piseikio, sena epamowa ko:luma:na:na?”

²² Au selapita: Yesuyewi selese, “Ewa auma:na:wa keye selakamakiwa eta: ilimanakeye. Newa hanapola: mene inakemiwa ene kemi elapitekiwala, ene ewa maelalekewala, kimakeye. Kewa Newamo kulu ina:pa:” Aluse Yesuyewi seyakeye. ²³ Aluse selapita: sena ilipe hanosene i kene ta:tapola: sena nokama sela hanapola: emi honosane Yesuyewi seyawa iya:pela:, “Sena epamowa makulaposakeye.” Aluse sowa kelese apola: i kene sele hapakeye. Alawamona Yesuyewi selese, “Ewa makulaposakeye,” au seyamakeye. “Newa mene ina ikila emiwa sena epamowa kemi elalekewala, eta: tesemawala, kimakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Puka Weyamo Momateya Mouwa Wekeye

²⁴ Yesuyewi seyawa Yesu kulu hanosene neye topukeye. Aputa: Yesuyewi timiyawana neyewi potose puka weyamo momateyakeye. Momateyawa niyawa akelese matanemita:, “Nano ketea sopoke momateyawa henenakeye,” aluse niyewi matanekeye. ²⁵ Aputa: Yesuyewi nano ketea mutala timiyakeye. Nano ketea sopoke Eyewi timiyawa senayewi eta: momateyamakeye. Yesuyewi nano ketea timiyawa sopoke momateyekiwa, puka muta temapekeye. Muta tese peleya: weyemi puka fo tuwapa:na:wa eta: ilima temapekeye.

Kokolo Kao Tesene Solo
The New Testament in the Kasua language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kasua long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kasua

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

1fcf9769-caef-5efb-8a54-c50b46922376